

219

TEXTE

DIN

LITERATURA POPORANĂ ROMÂNĂ

ADUNATE DE

Dr. G. ALEXICIŢI

BCU Cluj / Central University Library Cluj

TOMUL I

POESIA TRADIȚIONALĂ

BUDAPESTA

EDITURA AUTORULUI

1899

Prețul 3 fl.

*De Sale Alui Gr. Crețu
cu cea mai sinceră stimă și prietinie
Brestă, 20/1. 1899. autorul.*

TEXTE

DIN

LITERATURA POPORANĂ ROMÂNĂ

ADUNATE DE

BCU Cluj / Central University Library Cluj
Dr. G. ALEXICĂ

TOMUL I

POESIA TRADIȚIONALĂ

BUDAPESTA

EDITURA AUTORULUI

1899

200453

BCU Cluj Central University Library Cluj

TIPOGRAFIA FRANKLIN-TARSULAT.

MEMORIEI

ELENEI GHIBA-BIRTA

SĂ ÎNCHINĂ CARTEA ACEAST.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

CUPRINSUL.

	Pagina
Precuvîntare	IX—XIV
Copilaşul de turc şi Marcu Cralovici	1
Novac şi Gruia	13
" " "	14
Domnul Radu Voda	23
Badiu, crişmar Badiu	27
Toma Alimoş	34
Voinicul şi furul	38
Blăstămul mamei	42
A lotrilor	45
A lui Iosim lotrul	47
Soarele şi soru sa	51
Sfintul Stefan crai	54
Trei crai	56
Ianăş Ungurul	61
Ieneşel	65
Lenca	70
Miria	73
Vălean	78
Chiva	80
Ghiorghişa	83
Crăişorul	85
Mama şi copilul	92
Bărbatul şi nevasta	95
Radu şi soru sa Anghelina	98
Iovan Iorgovan	103

Nevasta credincioasă	112
Brumașul mare, ...	115
Mălaiul și popa	118
Junele și fata	121
A lui Napoleon	124
A lui Osman pașa	127
A lui Iancu	128
Nevasta lui Constandin	130
Podarul și nevasta	136
Colinde	139
Dragostea	173
Crăișorul	175
Moartea îndrăgostiților	178
Moartea fraților	179
Bărbatul otrăvit	180
A lui Nuțu	181
Andronim și Ileana	183
Vălean	189
Mihu	191
Pățenia nevestii cu draguț	193
A lui Iancu	195
Leacul voinicului	197
Chiemarea ploii în timpul secetii	198
Povestea numerilor	201
Descintece	205
Ghicături	213
Frinturi de limbă	216
Bajocuri	217
Jocuri de copii	220
Cum trebuie bătut în cărți	221
Orația Țiganilor	222
Impărăția poamelor	225
Moșul și cocoșul	227
Lupul și vulpea	229
Bărbatul și nevasta	233
Lupul și iezi	235

	Pagina
Scoaterea lui Adam și Eva din raiu	238
Povestea lui Păcala și a lui Tindala	241
Fata cu fălincă	248
Omul și pisatul	250
Popoarele cum voiau să înmorminte pe Cristos ...	251
Fetele orfane	252
Goștia țigăneasă	254
Țiganul furînd ceapă	256
Povestea babei vrăjitoare	257
Dumnezeu și Satana	270
Notițe	271

La începutul studiilor mele universitare m'am ocupat cu limbile slavice, dar la îndemnul neuitatului meu profesor, *Alexandru Roman*, am trecut la filologia romană. Tot la îndemnul lui m'am hotărît, că voi aduna dintru toate, ce rodește spiritul poporan. În timpul de ferii am făcut călătorii prin țară, mai totdeauna pedestru, și mereu am ajuns la materialul dat acuș publicității. Mai mult am umblat în *Ungaria* propria zisă, prin comitatul *Aradului*, de la care am primit însărcinare, ca să-i scriu monografia; apoi prin *părțile Bănățene*. Lucrarea de față este o muncă de cincisprezece ani. Din puținul meu și cu mari jertfe o scot de sub tipar, încrezându-mă numai în sprijinul publicului român.

Materialul adunat l-am descris întocmai cum îl rostește poporul. N'am adaus nici un cuvânt cătră el, dar nici nu l-am *diris*, precum făceau unii în trecut. Textele adunate de mine nu le-am atins, nu le-am poleit; nu-s aur topit și turnat, ci numai brășuri de aur, cum le-am scos din baia nestimată și fără margini, din poporul român. Ele

sînt o fotografie vie a spiritului și graiului român, că să se poată zice, ce cîntă *Kalevala* despre lucrul faurului *Ilmarinen* :

«Ei tunnu vasarun jälki,
Eikä pihtien pitämät».*

Ortografia dată de mine deși nu corespunde cu desăvîrșire graiului viu, totuș întrupă cu destulă fidelitate sunetele poporane. Semnele D-lui *G. Weigand*, ce-î drept, sînt mai potrivite pentru scopuri filologice, dar nu m'am putut folosi de ele, căci tipografiile noastre nu le aũ și de alta parte împedică citirea cărții. Este o transcripție foarte bună și cea recomandată de Dl. *P. Passy* în «*Maitre Phonetic*» (Paris), însă fiind puțin cunoscută și cam greoaie, am delaturat-o (Cfr. *E. Kuhn* și *H. Schwerr von Carolsfeld* «*Die Transcription fremder Alphabet*», Leipzig, 1897). Am aflat mai potrivite semnele folosite de *Miklosich* și din pricina, că sînt cunoscute pretotindenea în filologie. Și pentru transcripția dată de mine ele mi aũ slujit de temeiũ. Fiindcă însă eũ scriũ în prima linie pentru publicul român și nu numai streinătății, a trebuit decĩ să aflu oareși-care compromis între ortografia obicinuită literară și între transcripția filologică. Dacă vom analiza asemenea transcrieri, ne vom convinge îndată, că nici una

* «Urma ciocanului nu-ĩ pe el și nici cleștele nu l-a atins».

dintre ele nu poate zice, *că intrupă cu cea mai strictă fidelitate sunetele din vre o limbă*, căci pentru acest scop trebuie să alergăm la ajutorul fonografului. Am făcut mai multe încercări cu fonograful împrumutat de la societatea etnografică din loc, și m'am convins, că studiul dialectologiei mari rezultate va trage folosindu-se de el.

Datorința noastră este mereu a aduna material din gura poporului și a-l transcrie cu o ortografie folkloristică, căci numai după ce am făcut așa zicînd «*cartea funduală*» a graiului viu poporan, putem codifica limba. Adunarea variantelor încă-î de mare însemnătate, căci din confrontarea lor pe de o parte videm cît de mare teritor ocupă un product din literatura poporană, iar pe de alta parte variantele pot numai hotări, că unde s'a născut și de unde a purces vre un product din poesia poporană. Societățile noastre științifice puțin au lucrat pe tărîmul ăsta, iar particularilor le lipsește școala la asemenea muncă. Colecțiile de pîn'acum mai mult dacă ne-au înzestrat vocabularul limbii; valoarea lor este poate numai literară or etnografică. Lucrările D-lui *G. Weigand* sînt întie, cari ne învață cum să muncim și ce metodă să urmăm. In limba romînă avem laudabilă revistă «*Șezătoarea*» a D-lui *A. Gorovei*, unde asemenea publicări își găsesc un adapost. Frații noștri din regat mai au muncit ceva în direcția asta, ca să amintesc și frumoasa colecție de doine a D-lui *M. Canian* (Iași). La noi însă pîn' acuş afară de lucrarea D-lui *V. Onișor* (Iași.)

mai nimic nu s'a făcut. Din lipsa de cunoștințe cuvenite ceî mai mulți zic, că nu-și vreū să schimonosească limba; ast fel rămîne treaba baltă pîn' la vremuri mai potrivite, cînd vor vini bărbați cu pregătiri mai temeinice. Pe ascultătorii mei de la universitate, unde propuiū limba și literatura romîna ca privat-docent, mereū îi însuflețesc, ca să se apuce de asemenea lucrări; îi îndemn, ca să facă fie-care ca tesă de licență monografia limbistică a locului seū natal. Să nădăjduim cele mai mai bune, că în viitor și pe tărîmul ăsta vom înainta.*

Despre valoarea fonetică a semnelor folosite de mine voiū vorbi pe larg în tomul III. De ocamdată dau mai mult o îndrumare cum trebuie citite textele, amintind numai semnele neobicinuite în ortografia literară.

A) *Vocale*: *a* = un *a* labializat (gerundet). Cfr. sunetul *â* în limba engleză; *ē* = un *e* scurt și închis (cfr. lemne, ferbe); *e* = un *e* lung și deschis (cfr. lemne, ferbe); *ě* = un *ă* rostit mai deschis.

B) *Consonante*: *c* = *k*; *č* = *ce, ci*; *d'* = un *d*

* Mult m'am mirat de schița D-lui *Al. Antimirean*, apărută în «Foaia-Albastră» (București, 1899, numărul 22). Un om de alt fel talentat și cap critic cum poate risca asemenea judecăți în contul poeziei poporane?! Să vede, că saū nu s'a ocupat din adins și cu pregătiri temeinice cu literatura poporană; saū — ce-î mai reū — s'a pripit, ca să zică — ceva nou. (Cfr. «Telegraful Romîn». Sibiiū 1899, numerii 34, 35, 36).

moiat înainte de *e* și *i*. Cfr. același sunet la sîrbî și la maghiarî; *l* = un *l* moiat înainte de *e* și *i*; *n̄* = un *n* moiat înainte de *e* și *i*; *š* = un *ș*, după care se aude o ȋotațizare slabă. Se folosește numai în locul sunetului *č*; *ł* = un *t* moiat înainte de *e* și *i*; *ž* = *j*, *ge* și *gi*. Semnul elisiunii de fel nu-l folosesc, ca să nu încure citirea textelor. În locul lui întrebuițez mereu semnul legăturii. Asemenea fac, cînd mai multe cuvinte trebuie rostite împreună.

Textele poporane romîne vor apare în trei tomuri; fiecare cam corespunzînd mărimei celui de față. În tomul I. se află roadele poezii tradiționale: cîntece bătrînești, balade, romane, colinde, cîntece de stea, descîntece, ghicituri, frînturi de limbă, bajocuri, jocuri pruncești, vrăjitori, povești și snoave. Tomul II. cuprinde poezia lirică cu o prefață despre ritmul poeziilor poporane; iar tomul III. gramatica materialului și vocabularul întru cît se poate etimologic al cuvintelor necunoscute de toți romîni, sau mai rar folosite.

În notițele puse la capătul fie-cărui tom dau cititorului deslucirile convenite asupra unor bucăți. Întru cît mi aș dat voie cunoștințele mele și împrejurările amintesc paralele, cari se găsesc afară de literatura noastră la popoarele învecinate. În privința asta am cercat în prima linie poezia slavilor, mai cu samă a slavilor meridionali.

În vocabular va găsi scrutatorul și o samă de cuvinte, cari nu se află în texte. Aceste le-am adunat mereu în decursul anilor. Le însemn tot-

deauna cu o steluță, punînd încă lîngă ele și locul, unde se folosesc.

Ajutorului primit din fundația «Elena Ghiba-Birta» pot mulțumi continuarea studiilor mele la universitate. Fac deci numai o datorință sfîntă, cînd îmi închin cartea memoriei neuitatei Elene Ghiba-Birta.

TEXTE

BCU Cluj / Central University Library Cluj

COPILAȘUL DE TURC ȘI MARCU CRALOVICI.

I.

Sus din codri Mamului,
La munți Tălhanului
D-aŭ născutu, s-aŭ făcut
D-un copilaș mic de ture.
Odată țită mî-o supt,
D'ê doauă orî l-o scăldat,
D'in lagăn că mî-o plăcat,
La covaș că mi s-o dus,
Săcuriē că ș-aŭ făcut.
Mică-î, Doamnē, de nîmica,
Numa de șinzăș de ocē.
Aidușiie c-o plăcat,
Aidușiie-n vițēziie.
Undē, măi, că să dușa?
La munți Tălhanului,
Sus la codri Mamului.
Cum d-in codri c-ažunža,
Cu săcuria-n fag că-m da,

Pină-n mucē mī-o băga.
 Oblinșelē mī-aștērņa,
 Șaŭa căpătîi puņa,
 Îel să da dē să durmerē.
 Așa-m doarmē dē frumos,
 Cînd doarmē cu fața-n sus.
 Cînd suffētu că-m răsufică,
 Crēnz în slavă lē aruncă.
 Cînd suffētu că mi-ș tražē,
 Toatē crēnzilē s-aplacă,
 Păstă obraz mi-l izbîia,
 Sînzilē mi-l podîda,
 Îel niș samă nu-ș băga.

BCU Cluj / Central University Library Cluj
II.

Îar șinstitu dē-mpărat,
 Puțin somn că mī-o somnat
 Și pă îel că l-o visat.
 Cēiilē că mi-ș luva,
 Și îel, măi, că-m sloboza
 Pă șei șinzăș dē robaș,
 Carē o fost dē pērzarē.
 Dacă îel că-î slobozarē,
 Așa đin gură-m grăiarē:
 «Voi șinzăș fișori,
 Voi să vă dușeț
 La munți Tălhanului,
 Sus la codri Mamului,
 Că-m iestă, măi, iestă

D-un copilaș mic dē ture,
 D'ē doaă orī l-o scăldat,
 Odată l-o lēgănat,
 D'in lağan cā mī-o plēcat.
 Dacă voi cā li-ț adușe,
 Viața io voi iërta,
 Acasă voi trimēta.»
 Ăi șinzăș fișori
 După iël plēca
 Sus la codri Mamului,
 La munți Tălhanului.
 Umblă îi, cît mi-ș umbla,
 Păstă copil cā mi-ș da,
 Adurinit, măi, supt un fag.
 Cum mi-l, măi, cum mi-l vēda,
 Iēi cā mi să-nspăimînta,
 Fuga la săcuriē-m da,
 Toț, măi, iēi să rînduia
 Săcuria să mi o scoată,
 Ńiși unu nu puța.
 Iar copilu mic dē ture,
 D'in vorbă și dîn zgomot
 Iël în sus cā mi-ș sārîa,
 Mina pă săcuri puña
 Și dîn mân-o răsusa,
 Așa dîn gură-m grăia :
 «Voi șinzăș fișori,
 Pă voi v-aũ adus
 O zilē sfirșit-a voastrē,
 O ñegrē păcat-a melē.»
 Șinzăș dē fișori

La pămînt înženunfa
 Și dē iel că să ruga :
 «Vai copilaș mic dē turc,
 Să faș biñe pāntru noi,
 Mai mult pāntru Dumñēzo,
 Că pă noi că ñ-o trimēs
 Pria șinstitu dē-mpārat,
 Iel la prînz că tē poffeștē.»
 Copilașu mic dē turc,
 Cum iel, măi, că-m auze,
 Așa dîn gură-m grăie :
 «Dușē-văț voi innaiñtē,
 C-oï viñi io mai pă urmă,
 Să nu zică macarșinē,
 C-am viñit io dē vr-o frică.»
 La-mpāratu mi-ș plēca,
 Cum pāratu mi-l vēderē,
 Friguri dē moartē-l prinderē,
 Iel dîn pat că să puñerē.
 Da copilu mic dē turc
 Așa dîn gură-m grăia :
 «Pāratē, măriia ta,
 Pă miñē, măi, m-adușai,
 Adă-m și măicuța mia,
 Să sug țitā dēla ia.»
 Împāratu că-m grăia,
 Cifē muiērī că iēra,
 Tātē, măi, lē rinduia,
 Țitā lui, măi, ca să-ī dīa,
 Nu-l puțau d-a-l sătura.
 Iar copilu că-m grăia :

«Păratē, măriia ta,
 Pă miñē, măi, m-adușai,
 Adă-m și măicuța mia.»
 Păratu să miñiia :
 «Voi șinzăș fișori,
 Să vă dușēt, măi,
 Sus în codru Mamului,
 La munți Tălhanului,
 S-adușēt și maica lui.»
 Și iēi, măi, că mi-ș plăca,
 Cum d-în codru d-ažunža,
 Păstă ia că mi-ș, măi, da,
 Alăiind și văiătind,
 D'ē copilaș întrēbind.
 Șinzăș dē fișori
 D'în gură-m grăia :
 «Aida maico să fē dușēm,
 Măi, la copilașu tău,
 Că-i la șinstitu d-împărat,
 Iēl la prinz că l-o poffit.»
 Cum ia că-m plăca,
 Țița păstă spațē-m da,
 Poalē larž că-m sumēta
 Și ia fuga că mi-ș da
 La șinstitu dē-mpărat.
 Cum ia, măi, că d-ažunža,
 Copilașu mī-o vida,
 După spațē că să da,
 Sužē dē să sătura.
 Dacă iēl să săturarē,
 Așa dîn gură-m grăiarē :

«Părafē, măriia ta,
 Pă miñē, măi, m-adușai,
 Adă-m, măi, și calu miēū.»
 Împăratu că-m grăia :
 «Voi șinzăș fișori,
 Voi să vă dușeț
 Sus la codri Mamului,
 La munți Tălhanului,
 S-adușeț și calu luī.
 Lēsñē-ī, măi, dē a-l adușē,
 Numa-ī muncă d-a-l cunoaștē.»
 Copilașu că-m grăie :
 «Lēsñē-ī, măi, dē a-l cunoaștē,
 Că arē d-un corn d-în cap
 Și-ī cu pēri ca dē drac.»
 Șinzăș dē fișori
 După cal pľēca,
 Umblă cit umbla,
 Păstă cal dăda.
 Cum calu-ī viđa,
 Cu dīnț că-ī mīnca,
 Cu pișoarē-ī omorīa.
 D'în șinzăș fișori
 Șinș că mī-o rămas,
 Abīa āia e-or scăpat.
 La-mpăratu să dușerē,
 Așa dīn gură-m grăierē :
 «Părafē, măriia ta,
 Șē măi cal, măi, arē iēl,
 Cu dīnți că ñ-o mīncat,
 Cu pișoarē ñ-o omorīt,

D'in șinzăș fișori
 Noî șinș am rămas».

Copilașu mic dē ture,
 Cum asta că-m auza,
 Căpăstru-n mină-ș luva,
 După cal că mi-ș plăca
 Sus dîn codri Mamuluî,
 La munți Tălhanuluî.
 Umblă cît umbla,
 Păstă cal mi-ș da,
 Calu dosu d-întorșa
 Și în copilaș că-m da.
 Copilașu mic dē ture
 Mîna p-on muntē puña
 Și d-în șafă mi-l lovia,
 Calu la pămînt căda.

Căpăstru-n cap îi băga,
 Pă cal iel să-ncălēca,
 La-mpăratu să dușa,
 Așa iel că mi-ș grăia :
 «Înnălțatē d-împăratē,
 Tu, măi, miie să-m dai
 Vitaz cu miñ să să loviască,
 La miñē să îndrăznăscă,
 Dacă tu că nu mi-î da,
 Undē capu tău iț stă,
 Acolo pișoarilē».

D-împăratu că-m grăia :
 «Aî copilaș mic dē ture,
 Tu, măi, să mi fē duș
 D-în oraș d-în Tăligrad

La sârdacu lu Novac».

 Copilu cum auza,

 Calu iel că-ncălăca

 Și iel, măi, că să dușa

 D-în oraș la Țaligrad

 La sârdacu lu Novac.

 Lua uliț d-a rînda,

 Birturî d-a mărunta.

 D'în gură-m grăia :

 «Mor măiciță ș-oî muri,

 Novășeșt n-oî d-întălîni».

 Iară Novac ăl bătrîn

 D-în căfană că iera,

 D'în gură-m grăia :

 «Aū İovița, puî taici,

 la ieș taici pin-afară,

 Șîñ pă noî ñe pomêneștê ?

 D-o fi vr-un tarê vifaz,

 Vestê miîe să mi-ț faș.

 Da d-o fi v-un blăstămat,

 Să-i dai o palmă, să-l laș».

 Cînd İovița că-m iêșa,

 Așa đin gură-m grăia :

 «Aî copilaș mic dē turc,

 Crușa ta și leza ta,

 Șē pomêneșt pă taica?»

 Iar copilu mic dē turc

 Mîna stînga că-m finza,

 D'ē pămînt că mi-l trînta,

 Mi-l lēga, mi-l fērēca,

 La obrîncă-l aninarē,

La obrînca calului.

Copilu așa grăia :

«Mor măciță ș-oī muri,

Novășeșt n-oī d-întălîni».

Îară Novac ăl bătrîn,

Cînd iěl, măi, că auza,

D'in gură așa-m grăia :

«Aū Gruită, puū taīci,

Îa iేశ taīci pîn-afară,

Șiīn pă noi űe pomēneștē?

D-o fi vr-un tarē vifaz,

Vestē mūē să mi-ț faș.

Da d-o fi v-un blăstămat,

Să-ī dai o palmă, să-l laș».

Cînd İovița că-m iేశa,

Așa đin gură-m grăia :

«Aī copilaș mic đē turc,

Crușa ta și leža ta,

Șē pomēneșt pă taīca?»

Îar copilu mic đē turc

Mîna stînga că-m finža,

D'ē pămînt că mi-l trînfă,

Mi-l lēga, mi-l fērēca,

La obrîncă-l aninarē,

La obrînca calului.

Copilu așa grăia :

«Mor măciță ș-oī muri,

Novășeșt n-oī d-întălîni».

Îară Novac ăl bătrîn

N-ave pă šiīnē mîna,

İěl afară că-m iేశa,

Aşa din gură-m grăia :
 «Aî copilaş mic dĕ ture,
 Cruşa ta şi leza ta,
 Şĕ mai lĕgat fişori?»
 İar copilu mic dĕ ture
 Mina stîngă că-m tinza
 Şi dĕ pĕpt că mi-l luva,
 D'ĕ pămînt că mi-l trînta,
 Mi-l lĕga, mi-l fĕrĕca,
 La obrîncă-l aninarĕ,
 La obrîncea caluluî.

Copilu aşa grăia :
 «Mor măiciţă ş-oî muri,
 Novăşĕşt n-oî d-întălĕni».

İară Marcu Craloviş
 In căfană că-m iĕra,

Cînd iĕl că-m auza,
 İĕl afară că-m iĕşa.
 Da Novacu ăl bătrîn,

Aşa din gură-m grăia :
 «Alĕu nunaş Marculĕ,
 D'ĕcînd mama m-o făcut,
 Asta şudă n-am văzut :

Tot lĕgat şi fĕrĕcat,
 La obrîncă aninat».

İară Marcu Craloviş
 Milă lui că să făşa,
 Buzdugan că mi-ş luva
 Şi din mină-l răsuşa,
 D-în copilaş mi-l zvîrla.
 İar copilu mic dĕ ture

Mîna stîngă că-m finza,
 Buzduganu sprizoña
 Și dîn gură că-m grăia :
 «Aî dat Marcu voînișeștē,
 Îo să dau copilăreștē».

Cînd copilaș că-m zvîrîa
 Mîna stîngă că-î frînza,
 Mîna stîngă cu tri coastē.
 Marcu la pămînt căda
 Și dîn graî că mi-ș grăia :
 «Aî copilaș mic dē turc!
 D'ēcînd mama m-o făcut,
 Așa vițaz n-am văzut.
 D'irēpturē să mi-ț spun,
 D'ē șē vițā dē sāmîntā,
 D'ē șē vițā că-m iēșt tu
 Așa tarē și vițaz?»

Îar copilaș mic dē turc
 Așa dîn graî că-m grăia :
 «Stātuș Marcu mă-ntrebaș,
 D'irēpt iorē să mi-ț spun,
 D'ē șē vițā dē sāmîntā,
 D'ē șē vițā că mis iēū?
 Și dîn ñagra rāzmēlițā
 Fost-o mama birtășițā.
 Nēmērimî-o tăbărit,
 Viñi Marcu Craloviș,
 Cu mama că s-o culcat
 Și pă miñ m-o căpătat».

Marcu iēl cum auza,
 Biñē iēl să nādăierē,

Îel în sus că să scularē,
 După cap că mi-l luvarē,
 D'in guriță-l sărutarē
 Și dîn grai că mi-ș grăiarē:
 «Îo mis Marcu Craloviș,
 Tu iēșt Miloș Cobiliș,
 Fișorēlu și d-al mīeū».
 Cum copil că-m auzarē
 Și dîn mīnă mi-l luvarē,
 Și iēl, mīi, că mi-l dușerē,
 D'in șpital că mi-l băgară
 Și pă iēl că-l vindēcară,
 Novășeșt mi-ī slobozerē.
 D'in birtuț că să băgară,
 Și iēi, mīi, că mi-ș mīi berăluj
 Și tri zilē și tri nopt.
 Undē iēi că-m pribēzeră?
 Tomna-n țara Rumiñască,
 Pentru să să pomēñască
 La boierī, la Dumñē-voastră.
 La boierī s-o pomēni,
 Pină soarē-n șer va fi!

(*Straja*, comitatul Timiș.)

NOVAC ȘI GRUIA.

Sus la poarta raifului,
 Țos la poala codrului,
 La șa masă rotșilată
 În prețzur galbăn cu piatră
 Ședă Gruia supărat,
 Năbăut și nēmîncat.
 «Hai Gruia, Gruiiț a mîneș!
 Să ședz așa supărat,
 Do ți dor dē tē-nsurat,
 Do ți dor dē Țeligrad?»
 «Nu mi-î dor dē mă-nsurat,
 Și mi-î dor dē Țeligrad».
 «Ei Gruia, Gruiiț a mîneș!
 Lasă-tē dē vitēziie,
 Tu piș în marē robiie.
 Și-ț dă pușca pă doi boi,
 Harmilē pă alți doi.
 Și mai sînt acasă doi,
 Și nē fașem șasă boi,
 Ș-agoñisim amîndoi!»

(*Capalnaș*, comitatul Caraș-Severin. Spusă de o fată de 20 ani.)

NOVAC ȘI GRUIA.

Mîndru-î cîeriu, sfîntu soarë,
 Străluča o sărbătoare.
 Dar su umbra unui fag
 Șida Gruia și Novac.
 Gruia să cam cuzeta,
 Iar Novac îi cuvînta :
 «Gruie, Gruie, fatu mîneș,
 Tat ie rău naravu tau.
 Tu cu beț te însoțeș,
 Cu tîlharî te sfătuieș,
 Și nîmica nu lucrëz,
 Numa țara o prădez.
 Că zô capu țî-l mînînc,
 Dor țî dor dë tî-nsurat ?»
 «Nu mi-î dor dë mî-nsurat,
 Cë mi-î dor dë Țiligrad».
 «Șez acasă, nu umbla,
 Că tu poț a tî-mbăta.
 Ș-apu turci f-or lëga
 Cu o sfoară dë mătasa
 Cași mîna-n cot dë groasă.»
 Pă tată so n-o-scultat,
 Ci tri cai o înșalat.

Unu-î năgru, e-on arap,
 Altu-î cu sfaună pă cap,
 Ş-altriiefa iě cam sur
 Plăteşt-o țară sîngur.
 Iěl pă suru să chifeşte
 Şi-l încoardă pinfêneşte.
 «Bun noroc tu tată dulcē!»
 Şi făcîndu-ş sfinta cručē
 Tăt o mērs nēînčētat,
 Miñ pă prînz în Ţiligrad.
 S-o dus la birtu pāratului,
 Undē-î vinu čel mai bun,
 Birtăşiță dē rumîn.
 Iěl cu ofi trăgăna,
 Cătă Añița zîca:
 «Tu Añița, birtăşița,
 Adă-m vin cu vedēra,
 Să-ț dau băñ cu civēria».
 Añița îi aduča
 Vinu tăt nēmăsurat.
 Da nu bîa pă cum să bîa,
 Fundu odată-ntorča.
 Bîa dē tri zilē dē plin
 Şi bău tri buț dē vin.
 Ş-o butiie dē vinars
 D'intr-odată iěl o tras.
 Şi mînce o vacă grasă,
 Da n-o pus un ban pă masă.
 Cînd Añița băñ čēria,
 Să făča că n-aūza.
 Palma-n pumn ş-o prăfăča,

Păstă față o lovîa,
 Sînzîle d-o năpăda.
 Añița s-o miñiut,
 Haîna alb-o lăpădat
 Și în ñagra s-o-mbrăcat,
 La-mpăratu s-o cărat.
 Cînd la dînsu o înatrat,
 Împăratu o-ntrebat:
 «Că-î Añiță, birtășiță ?
 Az tri añ s-or împlînit,
 D'ęcînd la noi n-ai viñit».
 «Poatě đela Dumñezău,
 O picat pă birtu mñeu :
 Un voiñic ardîlěñesc
 Cu clobot sălăzěñesc,
 Cu tri cai moldovăneșt,
 Be đe tri zile đe plin
 Și bău tri buț đe vin.
 S-o butîre đe vinars
 D'intr-odată iel o tras.
 Și mîncă o vacă grasă,
 Da n-o pus un ban pă mașă.
 Cînd đe bañ i-am poměnit,
 Păstă față m-o lovit».
 «Tu Añiță, birtășiță,
 Du-tě iutě tu acasă.
 Dă-î tu lui cě o poffi
 Și đe bañ nu poměni.
 Numa să-l poț îmbăta,
 Turci să-l poată lěga.
 Dar frumos îi căpăta.

Că ačĉla-ı marĉ drac,
 Că-ı Gruıa a luı Novac.
 Corbi đĉ l-ar fi mıncat!»
 Cınd Aıııta o ınrat,
 Gruıa-ndată o-ntrebat:
 «Undă-ı fost mița bătrınă?»
 «În vĉciın după lumină».
 «Fiıĉ-ț curvă mumă-ta,
 Șĉz acasă, nu umbla,
 Adă-m vin, nu țĉ-mbiıa!»
 Și Aıııta ıı duĉa
 Vinu tăt nĉmăsurat,
 Pin ĉĉ nu pica đĉ bıat.
 Cınd turĉi or auzıt,
 Că Gruııta ıı la birt,
 Pă afară s-adunău
 Încıt nu mai ıntĉpıau.
 ıar ĉĉi ĉĉ-nluntru ıntıau
 Staı și numa să uıtaı.
 Că ıı zo nu cuțĉza
 D'ĉ Gruııta s-apuca.
 Cınd viıi un ture bătrın
 Cu ĉoarĉci ruț ın fund,
 Cătă tăt să ıntorĉa
 Și-n mııııĉ lĉ zıĉa:
 «Turĉilor, nĉbuıilor,
 D'ĉ ĉĉ staț, đĉ nu-l lĉgaț!»
 Turĉ atunĉ să apucară,
 Pă Gruııta ıl lĉgară
 Tăt cu sfoară đĉ mătasă,
 Cași mına-n cot đĉ groasă.

Și cu una de fuior,
 Ca fluieru la piçor.
 Da Gruia cînd să trêza,
 Sfoara de fuior rupia.
 Numa ceia de mătasa
 Tăt întrîagă mai rămasă.
 Căc așa l-o blăstămat
 Tată so çel supărat,
 D'ipçē nu l-o ascultat.
 Cînd Gruia să trêza,
 Cătă turc așa zîca :
 «Turçilor, firtașilor,
 D'ēsleşați-mă un pic,
 Ca să scriu la tata cartē,
 Ca să știie din departē,
 Că Gruia ie-n tisoare,
 Că tata az-mîne moare!»
 Dară turci să făca,
 Că pă Gruia nu-l pricēp.
 Și la tēmnița-l duca
 Tăt în ferē pînă-n șelē,
 Tăt în lanț pînă-n grumaz,
 Tăt în pentē pînă-n spefē.
 Șapfē aņ s-or împlînit,
 D'ēcînd Novac nîmic n-o auzit.
 D'ēcînd iera Gruia mai mic,
 Avia un corb, vorba un pic :
 «Corbulē, pasere năgră,
 Du-tē zboară lumia-ntrîagă.
 Să-m dai știrē de fiçor,
 Că de doru lui mai mor!»

Corb din aripă filfăia
 Și din gură foc țipa.
 Șapte țări iel o zburat
 Și de Gruia nu o dat.
 Când iera a șapta țară,
 Ostēnit iera să moară.
 Să pusă să croncănască,
 Când și când să mai ălască.
 Gruia când o auzit,
 Cătă corb aș-o grăit:
 «Doară tu ai auzit,
 Cumcă io mis de pērit?
 Ai viit fața să-m stric,
 Și ofi mñei să mi-i mînc?»
 «N-am viit fața să-t stric,
 Nici ofi să ț-i mînc.
 Mă trimiasă tată tău,
 Ca să cot pă Gruia său.»
 «Corbulē, paserē ñagră!
 D'-ai făcut cu cînva biñe,
 Fă tu astăz și cu miñe.
 Du-tē tu-n cāntălăriie,
 Adă-m pană și hărțiie,
 Ca să scriu la tata cartē,
 Ca să știie din đepartē,
 Că Gruiița-i în fisoarē,
 Și că iel az-miñe moarē».
 Corb zbura-n cāntălăriie,
 Aducă Gruii hărțiie.
 Luă pana de mănunt,
 Pusă hărțiia pă zēnunt,

Scrisă năcaz, amărelē.
 Iar ațelē cornurelē
 Lē umplu đē lăcrămelē.
 Cînd corb cu carfa sosa,
 Novac đē țin s-apuca.
 Să lăsa iel đē ținat,
 Să apucă đē plēcat.
 Mîarsă-n grațdu fērēcat,
 Scoafē-ș calu minunat
 Cu mătasă îmbrăcat,
 Și cu ățucurī đē arțint,
 Cum n-o măi fost pă pămînt.
 Novac mērța,
 Vîntu întrēța,
 Pasērī păfuga,
 Parcă nu să măi vida.
 Cînd văzu o mănăstirē,
 Îl căzu lui țeva-n firē.
 Și cînd vru iel a înta,
 Călugări nu-l lăsa.
 «Țē vreī tu, măi, moș Novac ?
 Vreī tu să nē prăpăđeșț,
 Mănăstirī să țefuiēșț ?»
 «Nu vreū să vă prăpăđesc,
 Mănăstirī să țefuiēsc.
 Dațī-m port călugăreșc,
 Căț vreū să călătorēsc
 Pină în țara turțască.
 Am đē gînd că-n lumīa proastă
 Nîmē să nu mă cunoască».
 Lapădă haînē domñeșț,

Îmbracă călugărășt.
 Moș călugăr să făcă,
 Armilă și l-ascunđa,
 În Țiligrad să duća,
 Turćilor așa zică :
 « Bună zîua Turćilor,
 Turćilor, stăpînilor !
 Auzît-am, auzît,
 Lucru mi îe potrivit,
 C-avet̃ un rob đe pēzarē,
 Nu l-aț facē đe vīnzarē ?
 Și đ-ar fi cam tīnărēl,
 V-aș da mult galbiñ pã iel,
 Căc ațungu la slăbiie
 Și n-am cīnē să mă țiiē.
 Și de n-ar avia cap grēu
 L-aș învăța tot mērēū,
 Să rămīnă-n locu miēū ».
 Turći cum il auza,
 D'in gură așa-m grăia :
 « Robu nu ni iē đe dat,
 Că pã iel l-am žudēcāt,
 Ca să moarã spīnzurat.
 Gruīța-i ñam đe Novac
 Și iē marē blăstāmat,
 Că đe cīnd s-o pomēñit,
 Tāt așa ñ-o năcăžit.
 Ñē țīna drumurilē,
 Ñē tăia capētēlē ».
 Novac dacã auza,
 D'in gură așa-m grăia :

«Dacă nu mi-l sloboziț,
 Vă rog să nu-l prăpădiț
 Pînă nu l-oî spovēdi
 Și dē moartē l-oî găti!»
 Atuncē turē să mîniia,
 Că pre mult îi năcăza,
 Nu-l lasă să-l spovēdască
 Și dē moartē să-l găfască.
 Iară Novac cē făca ?
 Punzilē iel iș gofa,
 Galbiñ pă žos răsfiria,
 Turē a strinžē să-ntrăca.
 Novac sabiia-ș scofa,
 Pă tăt turci mi-i tăia.
 Apu la fēmniț mērza,
 Lăcăfilē lē rupia
 Și pă Gruia mi-l scofa.
 Li amîndoî să luvaū
 Și prîn turē să întorčau,
 Pă căpciñ că mi-i tăiaū.
 Iară Gruia cu Novac
 Să luvaū pă după cap
 Și să sārutaū cu drag.
 Tăt mērēū să vēsēlaū
 Și la turē nu mai gîndăaū.

(Un orbeț bătrîn cînta istoria lui Gruia cu o voce trăgănătoare la întrarea unui pod în *Beinși*.)

DOMNUL RADU VODA.

Pă cîmpi Pərişului
 Şi pî-ai Perisalului
 Fužë Doamnă şinë-m fužë,
 Fužë Domnu Radu vodă
 Într-un rădvan domñesc
 Cu fiuţu cu Vlăduţ.
 D'ë goană şinë-î goñeşţë?
 Sălşeleñ şi moldoveñ,
 Bucureştu cu totu.
 Dar anumë carë-m iesţë?
 D'ë goană şinë-î goñeşţë?
 Şi Drăganu đin Pəriş
 Cu paloş alăturiş.
 İară Domnu Radu vodă
 Aşa đin grai că-m grăia:
 «Alëi fiñë, măi Drăgañë!
 Mă goñeşţ, o tē glumēşţ,
 O cu miñë-m pribēzēşţ?
 İar Drăgan că mi-ş grăia:
 «Alëu nunaş, Radu vodă!
 T'ë goñesc, nu mă glumesc,
 Firî-ai nănaş dracului.
 Şti naşulē, dar nu şti?
 Cînd am fost la masa marē,

Boïeri m-o dăruït
 Cu ș-o vrut, cu ș-o putut,
 Cu mărămî din pozînarî,
 Cu sălaşe de rudarî.
 D-alêi capu îo să-ț tai!
 Că îo nu fê pot iërta,
 Și d-al tău și d-al Vlăduț.
 Ști nașulê, d-o nu ști?
 Cînd am fost la masa mică,
 Boïeri m-o dăruït
 Cu ș-o vrut, cu ș-o putut,
 Cu galbên din pozînarî,
 Da tu, măi, măi dăruït
 Cu șinș iepê d-alê brezê.
 Da tu, măi, măi dăruït
 Și cu mînzii cași ielê.
 D'ê dăruït mi l-ai dăruït,
 Nîș în of nu l-am văzut.
 Ști nașulê, dar nu ști?
 Și de asta t-aș iërta.
 Numa nu fê poș iërta,
 Ști nașulê, dar nu ști?
 Cînd fusesê deșpră zîuă,
 D'êspră d-alba veselîe,
 Prê fina-ta ț-ai luvăt,
 D'in grădînă t-ai băgat,
 Făcuș voia trupului,
 Lăcomîia ofilor».
 Odată că-m chioferê,
 Așa din gură-m grăierê:
 «D'alêi capu e-o să-ț tai,

Că io nu ție poș iërta,
 Și d-al tău și d-al Vlăduț».

Iară domnu Radu Vodă
 Îel așa că mi-ș grăii:
 «Alēi fiñe, măi Drăgañe!
 Findcă-î lucru și d-așa,
 Taiē numa capu miēū,
 Și, măi, să iērt p-al Vlăduț,
 Că iē mic, ñeprēșēput,
 La o școală că l-am dat,
 Mîndră cartē d-o-nvățat,
 Și ț-o fi fiñe păcat».

Iar Drăgan că mi-ș grăia:
 «Aū nunașē, Radu vodă!
 Ști nașulē, dar nu ști?
 Cînd tai lēmnu dēla viri,
 Șiñē biñē-l odrăzleștē,
 Bună umbră dobîndeștē,
 Multă marvă să d-umbreștē.
 Ști nașulē, dar nu ști?
 Cînd tai lēmnu dîn tulpină,
 Că sacă dēla iñimă.
 Să tai capu numa-l tău
 Și să iērt p-alu Vlăduț?
 Că iē mic, ñeprēșēput,
 La o școală că l-ai dat,
 Mîndră cart-o învățat,
 Îel domn mare să rădică,
 Și pă miñē m-o lūva
 Cam pă viță, pă sāmîntă,
 Pîn pă miñē m-o afla.

Ști nașulē, dar nu ști?
D'ēcît o mînca iēl capu miēū,
Mai biñ-oī mînca iō a lui».
Odată că-m chioferē,
Sabiia că mi-ș trăžerē,
Capu lor că lē tăierē,
Și p-a lui, p-a lui Vlăduț.
În rădvan că să puñerē,
Și iēl, măi, că-m pribēzerē
Tomna-n țara Rumîñască.

(*Straja*, comitatul Timiș.)

BADIU, CRÎZMAR BADIU.

Sus d-aiurîa pã plaiurîa
 Umblã turși sus d-aiurîa
 După Bađu crîzmar Bađ
 Alãînd și chiofind
 Și dẽ mamã suduînd.
 Îarã Bađu, crîzmar Bađu
 D-in podrum cã s-o bãgat
 Cam la capu vasuluï,
 La slãvina vinuluï.
 A bãut dẽ s-o-mbãtat.
 Bađulasa crîzmãriasa,
 Dacã turși auza,
 Îa afarã cã iẽșa,
 Așa dîn gurã-m grãia :
 «Turșilor, boïerilor,
 Șe pã Bađu pomẽniț?
 Cã iẽ Bađu mort dẽ biat,
 A bãut s-o ãmbãtat.»
 Îarã turși cã-m grãia,
 Biñe lor cã lẽ pãria :
 «Bãđulasã crîzmãriasã,
 Cu stãtur dẽ župînasã,

Cu of dē curv-afasă,
 Tu, măi, să mi fē duș,
 Limba-n mīerē să o baž,
 Și la Bađu să fē duș,
 Limba-n gură să i-o puñ.
 D'-o fi Bađu mort dē biat,
 Limba-n samă n-o băga.
 Dar d'-o fi cam șămărit,
 Iēl la iēl că t-o trăža,
 În guriț t-o săruta».

Băđułasa crižmăriasa
 Limba-n mīerē că-ș puña,
 La Bađu că să dușa,
 Limba-n gură că-i puña,
 Iēl niș samă nu băga,
 Că iē Bađu mort dē biat.

Ia la turș că mi-ș grăia :
 «Turșilor, boierilor,
 Limba-n gură i-am băgat,
 Iēl niș samă nu-ș băga,
 Că iē Bađu mort dē biat.»

Turși îi cum auza,
 Biñișor că lē păria,
 La iēl, măi, că nădułerē,
 Și la iēl că să băgarē,
 Mi-l lēga, mi-l fērēca,
 Cu tri ștrangurī dē lăori
 Și cu tri dē fuiori,
 Și cu tri dē imbrišin.
 Undē, măi, că mi-l puña?
 Cam la stīpi coșului

În bătaia focului.

Îară turși și ca spurși

Așa-l bafē-l chinuiesc

Cu sfircu gârbașului

Pă fața obrazului.

Îară Bađu, crižmar Bađu

Îel, măi, nu să pomēna

Și tri zilē și tri nopt.

Cînd îel, măi, să pomēna,

Așa đin gură-m grăia :

«Băđuľasă, soțul miēū,

Să-ț ațutē Dumñezăū!

Tu, măi, să mi fē duș,

Galběň cu firtai să-m îei,

Și la turș, măi, să-ı arunș,

Ca să să mai zabaviască,

D'in bătaie să slăbiască.»

Băđuľasa crižmăriasa

Galběň cu firtai luva

Și la turș îi arunca,

Și mai răū că mi-l băfa.

Îară Bađu, crižmar Bađu

Așa đin gură-m grăia :

«Băđuľasă, soțul miēū,

Să-ț ațutē Dumñezăū!

Tu, măi, să mi fē duș

Sus în đal d-în Stări đal

La șerdacu lu Novac,

Că acolo-ı fratē miēū.

Vestē luı tu să mi-ț faș.»

Băđuľasa crižmăriasa

Cum ia, măi, că-m auza,
 PoaŃe larŃ că-m sumeŃa,
 Ńi ia, măi, că sã duŃa,
 La ŃicolŃa azunŃia,
 La ŃicolŃa bun voŃnic.
 AŃa-m doarme dẽ frumos,
 Ńi cu doauã sluŃ micuŃ,
 Una-l miŃcã, alta-l piŃcã,
 Una cu vin il stropeŃtẽ.
 BãduŃasa criŃmãriasa
 AŃa dŃin gurã-m grãia :
 «Aĩ cumnatẽ ŃicolŃa !
 Tu, măi, tẽ inveseleŃt,
 D'ẽ fratẽ-to nu griŃeŃt.
 Prinsã turŃi pã Bađu,
 L-a lãgat, l-a ferecat
 Cu tri Ńrangurĩ dẽ fuĩorĩ,
 Ńi cu tri dẽ imbrĩŃin,
 Ńi cu tri dẽ lãurorĩ.
 Unde, măi, cã l-o lãgat ?
 Cam la stĩlpi coŃului
 D-ĩn dogoaria focului,
 AŃa-l baŃe-l chinuieŃtẽ
 Cu sŃircu gãrbaŃului
 Pã faŃa obrazului !»
 Iar ŃicolŃa bun voŃnic
 AŃa dŃin gurã-m grãia :
 «BãduŃasã, tu cumnatã,
 Tu acasã cã ti-ĩ duŃe,
 Cã io, măi, m-oĩ faŃe
 Un tirgovetẽ dẽ boĩ,

Ş-oî viîni-n casă la voi.»
 Ia acasă că-m plăca ;
 Iar Ńicolşa bun voînic,
 Lapădă Țoalē domnēşt
 Şi-nbracă călugărēşt.
 Iēl, măi, că mi-ş plăca
 Pă lîngă fēriasta lui,
 Aşa đin gură-m grăia :
 «F . . . . cruşa şi leza,
 Şi lu Bađu, crižmar Bađu !
 Ciţ turş Bađu c-o tăiat,
 Zătăniri-aş Dunăria.»
 Iar turşi cum auza,
 Aşa đin gură-m grăia :
 «Băđułasă crižmăriasă,
 Cu statur de zupinasă,
 Cu ofi de c . . . ałasă,
 Şiîn pă Bađu-l pomēneştē?»
 «Un tirgovetē de boi,
 Că viîne-n gazdă la noi.»
 Iar Ńicolşa bun voînic,
 Cînd în casă că tuna,
 Ofi pă coş arunca
 Şi pă Bađu că-l viđa,
 Iēl aşa đin grai grăia :
 «Băđułasă crižmăriasă,
 Să-m dai un păhar de vin,
 Să cumiñec pă Bađu,
 Că Bađu-i de răposat.
 Ciţ turş Bađu c-o tăiat,
 Zătăniri-aş Dunăria.»

Băduŝasa crižmăriaŝa
 Sama lui că mi-ș știa,
 O vadră dē vin dușa.
 Iar Nicolșa bun voiñic
 Vadră dē vin o luva,
 Și iel pă coș să suia,
 Vadră la gură puña.
 C-o mîna vadră țina,
 Cu alta ștranguri tăia ;
 Tăia ștranguri dē fuori,
 Și încă tri dē lăori,
 Și încă tri dē imbrîșin.
 Iar Nicolșa mi-ș grăia :
 « Alēi, Bađu, crižmar Bađu,
 F. . . . crușa și leža !
 Tu să-m tai marzînilē,
 Iō să tai mižloașilē. »
 D-în turș să slobozerē,
 Așa sînžē că-m fășerē
 Pînă-n piu calului.
 Dacă tūrși că-m tăierē,
 Iēi năpoi că să-ntorșerē.
 Iară baba dēla Bozna
 Cu brîglarē că-m țăserē.
 Odată cu brîgla-m darē,
 Cîtē frunzē lăpădarē,
 Atița turș să fășerē.
 Iar podēra că plēcarē,
 Și după îi că-m plēcarē.
 Iar Nicolșa bun voiñic
 D'în gură așa-m grăia :

«F. . . -î cruşa şi leza!
 Atiţa turş s-arădica
 Cită frunză şi iarbă,
 D'ë mă ardë printră spefë.
 Aida năpoi să nã-ntoarşëm,
 Atiţa turş să mi-ţ mai tai,
 Pină noi c-om aţunţa.
 Cînd tu, măi, că vëi aţunţë
 Şi la baba đëla Bozna,
 Tu, măi, să mi-ţ mai tai
 Şi-ncă sulu şi brigla,
 Să mi-ţ tai şi răsboiu
 Şi surşëlu đin suvëică.
 Pă baba să mi-o mai laş,
 Miie, măi, să mi o laş.»
 Cînd turşi să rãpeza,
 Atiţa sînzë fãşa,
 Pină-n pîeptu calului
 Caii-n sînzë că nota,
 Cînd la baba aţunţa.
 Iar Ńicloşa bun voinic
 Baba iel că mi-o prînda,
 Carnë đëpă ia tăia
 Şi în gură că îi da
 Şi năpoi să întorşa.
 Cum acasă că plëca,
 Iei în birt că să băga.
 Iei mi-ş bia, mi-ş vësëla
 Şi tri zile şi tri nopt.

(*Straja*, comitatul Timiş.)

TOMA ALIMOȘ.

Țos vĕrĕ, mai đin ȝos,
 Undĕ-ĭ cĭmpu mai frumos,
 Vĕrĕ, la țara đĕ ȝos,
 Undĕ-ĭ cĭmpu mai frumos,
 La gropanu cu șinș ulmĭ,
 Cu șinș ulmĭ đĭntr-o tulpină,
 Ca șinș đĕžĕțĕ la mină,
 Ca șinș fraț buñ đĭntr-o mumă
 Nĕmĕrit, mĭ-aũ tăbărit
 Și-ncă Toma D-Alimoș,
 Vĕrĕ, đĕ țara đĕ ȝos.
 Amintĕ că-ș adușerĕ
 D'ĕ șa mică ploșculiță.
 Mică-ĭ Doamnĕ đĕ ñimica,
 Șinș vĕdrĕ ș-o poluvină,
 Añĭnată la șocină.
 Mina pă ploașcă puñerĕ,
 Așa đĭn gură-m grăĭerĕ:
 «ĭnfinari-ăș murguluĭ,
 Murgu ĩestĕ vită proastă,
 Vită proastă, vită mută,
 Nu va șfi d-a multămi.
 D-ĭnfinari-ăș armĕlor,

Armă iese feră răs,
 Feră răs și lemne săș,
 Nu va ști d-a multămi.
 O să înfin ulmilor!»
 Când la ulmă că d-înfină,
 Iei de virf să d-aplăcară,
 Frumoșel că-i multămă.
 Iacă Maña cînîlă,
 Drăgălașu fefelor,
 Iubitu năvestelor.
 Maña din gură-m grăia:
 «Aī, tu Tomo D-Alimoș,
 Crușa ta și leza ta,
 Șe calș tu livăzile
 Și turburi izvoarele?»
 «Alău Maño, Mfratē año,
 Țiñe ploașca, bia odată,
 Nu fē luva sama toatē.»
 Iară Maña cînîlăre
 Așa ploașca că-m luvarē,
 C-o mină ploșca că-m Țiñē,
 Cu alta ațeru-ș tražē,
 Mațilē că mi-ș vārsarē,
 Iar murgu că-ncălăcarē
 Și iel fuga că mi-ș darē.
 Iară Toma D-Alimoș
 Oți žos că-ș aruncarē.
 Dacă iel că mi-ș vōđerē
 Mațilē žos că-i căđerē,
 Iel, măi, să aplăca,
 Mațilē și lē strinžerē,

Cam cu păie, cu gunoi
 D-în tulbină lă băgarē
 Și așa că mi-ș grăiarē :
 «Murgulē, murguțu miēū,
 Să-ț ațufē Dumñezăū!
 Puñē buza la pămînt,
 Tražē răcoarē și vînt.»
 Și ca gîndu și ca vîntu
 Cînd iel, măi, să răpăzerē,
 Înseperē d-a-m zburarē,
 Tri paș d-în Maña-m trēše.
 Toma đin gură-m grăie :
 «Alēū Maño, fratē Maño!
 Tu m-ai tăiat muiēreștē,
 Să tē tai io voiñișeștē.»
 Odată că-m cioferē,
 Sabiia că mi-ș trăzerē,
 Capu lu Maña-m tăierē.
 Iel așa că mi-ș grăierē :
 «Murgulē, murguțu miēū,
 Să-ț ațufē Dumñezăū!
 Tu, măi, să mă mai duș
 La gropanu cu șinș ulmī,
 Cu șinș ulmī đintr-o tulpină,
 Ca șinș dežetē la mînă.
 Acolo tu să mă duș.
 Cînd la ulmī că-ī ațunžē,
 Cu pișoarefē să-m sapi,
 Marē taiñiță să-m faș.
 Și cu đinți să mă iei,
 D-în taiñiță să m-arunș,

Cu pișoarë să m-astruș,
 Și tu, măi, să mi fë duș
 La tăicuța și d-al miëu,
 Vestë, măi, să mi-î tu faș,
 Ca să știië c-am përit.»
 Murgu iël cum auza,
 Frumושël că-l astruca,
 Și iël, măi, că și plëca
 La tăicuța și d-a lui.
 Cum la taica ațunțerë,
 Cu pișoarë că-m băfa,
 Poarta-n patru c-o spărza,
 Tată-so că mi-ș iëșerë,
 Cum murgu că mi-ș vëđerë,
 Biñe iël să nădăierë,
 Că Toma că mi-o përit.
 Murgu-n gražd că mi-l băga,
 Fîn cu floarë rävârșă,
 Și iël, măi, că pribëža.
 Undë, măi, că-m pribëža?
 Tomna-n țara Rumiñască,
 Pëntru să să pomëñască
 La ciñez, la Dumñe-voastră!

(*Straja*, comitatul Timiș.)

VOINICUL ȘI FURUL.

Pă șel drum cam părăsit,
 Cu năgar acopărit,
 Cu troscotăl învălit
 Frumos meržë un voinic
 Călarë pă murgu lui.
 Murgu meržë boicstrind,
 Voinic meržë cucăind,
 Furu meržë a șărind.
 Meržë voinic, cît măržerë
 Și somnu că-l prididerë.
 Dacă somnu-l prididerë,
 Voinic din cap scutura
 Și din grai că mi-ș grăierë :
 «Caută, măi, pă mumă-sarë !
 Somnu dë ot lagă mi să,
 Cața-n codru-ncidë mi să.»
 Meržë iel cît măržerë
 Și somnu că-l prididerë.
 Zos dëpă murgu să darë,
 Oblinșilë m-aștërñarë,
 Șaúa căpătii pușnerë
 Și murgu că-m paivașnerë
 Cu paivanu dë mătasă,

Cu țarușu dē aržint,
 Sē n-am văzut dēcînd sînt.
 Îel să dă dē să culca,
 Cînd somnu că mi-l luva,
 Îacă furu că-m viña
 Și paivanu că-m tăierē,
 Pă murgu că-m călțcarē.
 Undē, măi, că-m pribēžerē?
 Apa Nîstrului trēșa.
 Dacă Nîstru că-m trēșa,
 Și voînic să dēșfēptarē,
 Mîna pă paivan puñerē.
 Paivan tražē, paivan viñē,
 Dară murgu nu-ș mai viñē.
 Paivanu cînd mi-ș trāže,
 Îacă paivanu tăiat
 Și murgu că mi-î furat.
 Îar voînicu sāracu
 Caütă sus, caută žos,
 Urma murgului să-î vadă,
 Că îel biñē mî-o cunoașfē,
 Că îe potcovit turșeșfē
 Cu cuñē dē sîrmă-ntoarsă,
 D'ē țîñē biñē la coastă.
 Cu potcoavē dē aržint
 Țîñē biñē la fužit.
 Îel pă urmă că-m luvarē,
 Pîna undē mî-o mînarē?
 Pîn la apa Nîstrului.
 Acolo cum ažunžerē,
 Așa dîn gură-m grăierē:

«Caută, măi, pă mumă-sarē!

Nu iē luntre, niși puntē,

Ńiși luntre umblătoarē,

Ńiși puntē trecătoarē.»

Amintē că-ș adușerē

D'ē șa mică săbișoară,

Foartē tarē iē ușoară.

Scoasă mica săbișoară,

Mică plută că-m tăierē,

Păstă Ńistru d-o-runcarē,

Bună puntē că-m fășerē.

Dacă Ńistru că-m trēșerē,

Veđ-on foc a licărind.

Dacă focu că-m viđa,

Biñē iēl să nădăia,

La foc iēl că mi-ș trăza.

Īacă furu adurmit,

Și murgu că-ī paivañit

Cu paivanu đē mătasă,

Cu țarușu đē aržint,

Șē n-am văzut đēcind sint.

Īar voiñic că mi-ș grăierē:

«Caută, măi, pă mumă-sarē!

Să mi-l tai ĩo adurmit?

Să va ținē-nșeluīt.»

Cu șalma đē gīt il lumarē,

Și-l inșepē d-a-l trîmțerē,

Cu mășuca-l mășuca,

Și đin gură că-m grăia:

«F . . . . morțī tăi đē fur!

Aū ĩo țiiē nu ț-am spus,

Unde tu mi țî-i afla
 Coșiiē cu patru cai,
 Fură doi și lasă doi,
 Ca să tragă pîn-acasă,
 Să nu laș omu pădēstru.»

Cu mășuca-l mășuca,
 Așa dîn gură-m grăia :
 «F . . . . mortî tăi dē fur!

Aū io țîē nu ț-am spus,
 Unde tu mi țî-i afla
 Coșierē cu doi cai,
 Fură-i unu, lasă-i altu,
 Ca să tragă pîn-acasă,
 Să nu laș omu pădēstru.»

Cu mășuca-l mășuca,
 Așa dîn gură-m grăia :

«F . . . . mortî tăi dē fur!
 Aū io țîē nu ț-am spus,

Unde tu mi țî-i afla
 Și voînișēlu călarē,
 Pă dēpartē-l ocoleștē,
 Biîșor că mi-l păzeștē.
 Să nu laș omu pădēstru,
 Cum m-aî lăsat și pă miîē.»

Odată că-m cioferē,
 Sabiia că mi-ș scoferē,
 Capu lotrului tăierē
 Și murgu că-ncălēcarē.

(*Straja*, comitatul Timiș.)

BLASTĂMUL MAMIÎ.

Pă su poala codrului
 Îestĕ raza soarĕlui.
 Da nu-î raza soarĕlui,
 Șĕ mis ofi șerpĕlui,
 Șerpilĕ Nistrului,
 Puu balaorului.
 Da șerpilĕ șĕ-m lucra?
 Un voiñic frumos suza.
 Mi-l suza dĕ žumătafĕ,
 Žumătafĕ nu-l mai poatĕ
 D'ĕ cimeșa șa frumoasă,
 Făcută dĕ soru sa,
 D'ĕ viždala dĕ cuțifĕ,
 Ascuțifĕ,
 Pă dĭn nuntru zugrăvitĕ.
 Ciț drumăș p-ași trĕșa,
 Staū ĭn loc și să uita.
 Voiñic dĭn grai că-m grăia :
 «Voi drumăș, drumășilor!
 D'-aț fi făcut cuiva biñĕ,
 Fașĕț biñĕ și cu miñĕ,
 Mă scoafĕț dĕla ășt cĭñĕ.»

Şerpilcë dîn grai grăia :
 «Voi drumaş, drumaşilor !
 Drum avêţ, drumu ţînêţ,
 Voi nimic cu miñ n-avêţ,
 Că maica sa mi l-o dat
 Într-o zi mare dē post.
 Cu mîna ţiţă i-o dat,
 C-on pişor l-o lēgānat,
 Cu gura l-o blāstāmat :
 Suţē mami ţiţilcē,
 Sugă-mi-tē şerpilcē,
 Cînd ţ-or da musteţilcē,
 Cînd ţ-o fi musteţa-ntriagă
 Şi lumia ţ-o fi mai dragă.»
 Noaŭă añ să d-împliña,
 D'ēcînd şerpilcē-l suza.
 Sfîntu Pătru pă drum trēşa,
 Iar voiñicu că-m grăia :
 «D-alēi Pētrē, sfîncē Pētrē !
 Daca-î făcut cuiva biñē,
 Fă acuma şi cu miñē
 Mă scoatē dēla āst cîñē.»
 Iară şerpilcē-m grăia :
 «D-alēi Pētrē, sfîncē Pētrē !
 D'ēsłagă vizdēliłē,
 Că io să-l îndit,
 Că maica sa mi l-o dat
 Într-o zi mare dē Paşł.
 Cu mîna ţiţă i-o dat,
 C-on pişor l-o lēgānat,
 Cu gura l-o blāstāmat :

Sužë mami țîțîlë,
Sugă-mi-të șerpilë,
Cînd ț-or da mustețîlë,
Cînd ț-o fi musteța-ntriagă
Și lumia ț-o fi mai dragă.
Noaună añ s-or d-împlînit,
D'ecînd îo l-am d-îndîțît,
Žumătafë-î putrăzît.»
Sfintu Pătru-l dëslëga
Și șerpilë-l îndîța.

(*Straja*, comitatul Timiș.)

A LOTRILOR.

Coată, măi, pă mumă sa !

Pă aiș n-au dat frunza,

Dară la noi păstă Olt

A-nfrunzît codru cu tot.

Nu ștu cudru-î d-înflorit,

O dē fișorî ocolit,

Nu ștu zeșē, d-o șinspeșē,

Și mi-ș frižē d-un bērbeșē

Cu său dē tri dēžēfē.

Nu mi-l frižē cum să frižē,

Și mi-l frižē d-în cîrlîžē,

Și-l d-întoarșē d-în bēlșužē,

D'in bēlșužē dē arzînt,

Șē n-am văzut dēcînd sînt.

Arambașa lotrilor

Așa dîn gură-m grăia :

«Măi tu D'iñē, Constandiñē,

Tu ști da cu flinta biñē;

Îa flinta ta la spinarē,

Puñē plumb cu civăra

Și praurē cu mîna.»

Îacā-n valē păstă Olt

Fužē podēra cu tot

D'ê frica lu Busuïoc
 Mincă cucuruz nîccept,
 N-avîa cînd a fașe foc.
 «Mortî tăi dē om bogat,
 Tătă iarna t-am rugat
 Să-m dai doauă-tri părelē,
 Să-m scot copiii dîn iarnă.
 Da o dragu Dumñezo,
 Viñ-o vara ca mîñe,
 Puñ-oî mîna pă fiñe.
 F . . . morți dē răcită,
 Nu t-oî vidă împupită,
 Să-m pun curiaua la flintă,
 La flintă cu țava verdē,
 Tiñ-o Doamñe, nu mî-o perdē,
 Să iaū flinta la spinarē,
 Să mă bag în codru marē,
 Să-m păzasc io la strîmtorî,
 Să mai prind nēgusîtorî,
 Să mi-î scap dē galbiîorî,
 Tot galbēñ dē vēñetiș,
 Unu d-o sută și șinș,
 Tot să beî, tot să mănînș!»

(*Straja*, comitatul Timiș.)

A LUI IOSIM LOTRUL.

Sus pă apa Ruscăie
 La moara lu Iedëran,
 Iedëran cîne iclan,
 Avia un borcan dë bañ.
 Iară Iosim arambaşa
 La iel, măi, că să duşa,
 D'in gură aşa-m grăia :
 «Iedëran / cîne iclan,
 Să-m dai un bocal dë bañ».
 Iedëran că mi-ş grăia :
 «Arambaşa Iosimë,
 Să m-aştept tu puţinël,
 Bañi io că i-am băgat,
 În suric io i-am băgat.
 Surica io voi tăia,
 Şi, măi, zău o voi topi,
 Bañi io, măi, t-o'i grizi».
 «Iedëran cîne iclan
 Aşa io t-o'i aştepta,
 Dacă tu, măi, că mi-i da
 Pă prunca Măriia ta,
 Zălog miie să mi-o dai,
 Io pă fiñ t-o'i aştepta».

Îedëran că mi o da
 Pă prunca Măriia lui.
 D'ë mină mi o luva
 Și lu İosim că mī-o da.
 İar İosim arambașa
 D'ë mină că mī-o luva.
 Undë iël că mī-o dușa?
 Sus d-în codri ăi mai mari.
 İară pă ia c-o dușa,
 La șilboc că n-o puña,
 Apoi đin gură-mi grăia :
 «Să vëz pruncă Măriie,
 La șilboc nu t-oī puñe».
 Da o ploaie că mi-ș da,
 İar İosim arambașa
 D'în gură aș-a-m grăia :
 «Aieū pruncă Măriie,
 Ploaie, măi, că mi tē ploaie,
 İa vină, măi, tu la miñe,
 În cabañiță la miñe.»
 İară prunca Măriia,
 İa, măi, că nu mi-ș vria.
 İară İosim arambașa,
 İël, măi, mi să mîñiia,
 La șilboc că mī-o puña.
 İară prunca Măriia,
 Cînd fu păla miaz đe noapte,
 Poalē larž că-m sumēta
 Și ia fuga că mi-ș da.
 La tată-so să dușerē,
 La tată-so ažuñzerē,

Aşa din gură-m grăierē :
 «Taică, taică Iēdērañē !
 Ia dēscidē-m uşița,
 Că io că sînt Voicița.»
 Iēdēran cîñe iclan
 Aşa din gură-m grăia :
 «Alēū pruncă Măriñē !
 Uşa nu Ț-oī dēscidē.»
 Iarā prunca Măriña
 Iarā așa să ruga :
 «Taică, taică Iēdēran,
 Dacă tu nu tē-ncrēz,
 ȚiȚilē Ț-oī aritarē.»
 Pă feriast lē aritarē,
 Iēdēran că mi-ș grăierē :
 «Taici, taici VoiciȚo,
 Dacă tu iēșȚ VoiciȚa,
 D'in grădină să tē baž,
 Acolo tu să mai dormi,
 Să dormi pîñă dîmiñaȚă.»
 VoiciȚa nu cufēzarē,
 Poalē larž că sumētarē.
 Undē fuga că mi-ș darē?
 La Doloavē să dușerē,
 Služñicā că să puñerē.
 Iarā Iosim arambaș,
 Dacă vidē c-o fužit,
 Lotri iēl că mi-ș lumarē
 Și pă urmă-ī mi-ș lumarē.
 Undē urma că-ī mîna ?
 La Doloavē că-ī mîna.

Ȫar Ȫosim arambașa
 La Doloavē așunșa.
 La bunari cā mi-ș trāșa.
 Ȫarā Voicița viņa
 Cu șofēi în cap la apă,
 Cu șofēi și cu caucu.
 Cu vadra apă scofa.
 Ȫarā Ȫosim arambaș
 Așa đin gurā-m grāia :
 «Sā-m dai ap fatā sā bīau!»
 Ȫar Voicița dumņa-ii
 Caucu cā mi-ș luva,
 Și d-în cap cā mi-ș mai da
 Și larmā cā mi-ș striga,
 Podēra sā rădica,
 Pā Ȫosim cā mi-l prinda.
 La robiē-l trimēfa.

(*Straja*, comitatul Timiș.)

SOARELE ȘI SORU SA.

Plăcat, mi-o plăcat
 Soare să să-nsoare
 Cu opspeșe cai.
 Atit mi-o umblat
 Și mi-o trăpădat,
 D'in opspeșe cai
 Zeșe mi-or murit,
 Opt or obosit.
 Acas-ažunžerë,
 D'in gură-m grăierë :
 «Țesă-m İano, țesă-m
 Fir și imbrışin,
 Sculurİ đe mătasă,
 C-o să-m faș cămașă.
 Că İo mi-am umblat
 Cu optspeșe cai,
 Zeșe mi-or murit,
 Opt or obosit,
 Și İo n-am găsit
 Potrivnică mië,
 Fără șe pă tiñe,
 Tu samëñ cu miñe.»
 İana că-m grăierë :

«Soarë frățioarë,
 Und' s-o mai văzut
 Și s-o pomënit,
 Să ia sor pă fratë
 Și fratë pă soră?»
 Iar iel că-m grăia:
 «Țesă-m țano, țesă-m
 Fir și imbrîșin,
 Sculurî dë mătasă,
 C-o să-m faș cămașă.»
 Iar țana-m grăierë:
 «Soarë frățioarë,
 Așa t-oî luva,
 Dacă tu vëi fașë
 Un pod păstă mări
 Și popă dë șară
 Biseriș dë șară.»
 Soarë-m auzerë,
 Un pod că-m fășerë,
 Un pod păstă mări,
 Biseriș dë șară
 Și popă dë șară.
 D'c miñ mî-o lumarë,
 La mări d-azunzerë,
 Țana că-m grăierë:
 «Soarë frățioarë,
 Tu să mai aștëpt,
 Că io să mă spăl.»
 Iar soarë-m grăierë:
 «Țano nu tē las,
 Că tu, măi, tē nēș.»

Îana că-m graierē :
 «Soarē frățioarē,
 Dacă frică-ț iese,
 Țiñe-mă dē brău.»
 D'ē brău mī-o luva,
 Să dēsfașura,
 La mări d-ažunža,
 Ia că mi-ș săria
 Și să inñeca.
 Soarē cum vida,
 Balēgă luva,*
 După ia zvîrfa,
 În faț-o lovīa.
 Ia că mi-ș grăia :
 «Mai biñē c-oī firē
 Smoala pētrilor,
 Hrana pēștilor,
 D'ēcīt soțioara
 L-al mīcū frățior.»

(Auzită din moșul *Ilie Vladu* în *Lescovița*, comitatul Timiș.)

* Oamenii povestesc, că decind a dat soarele în fața ei cu balega, de atunci are luna pete în obraz.

SFINTUL STEFAN CRAI.

(Corindă.)

Sus la Buda, sus,
 Naltă mi să, naltă
 Curtile boierest
 Tari ungerest,
 Pre noaua efuisoara
 In noaua pridvoara
 Curtile Domnului Stefan crai,
 Fiie-i sufletu in rai!
 Sfintu Stefan crai
 Putin mi-s durmia,
 Mare vis visa.
 Cind sa pomena,
 La Dumnezeo sa ruga,
 Patriarhi aduna,
 Pa filozofi ii fema
 Si lor le povesta,
 Se lel ca-m visa.
 «Asta noapte putin durmiam,
 Si iata se visam :
 Tri inzeri din seruri
 Sa pogora

Și lui sfintu crai grăia :
Cînd curțile vîț găta
Și voi viiața-ț prăda
Și noi ț-om luva».
Patriarhi mî-auza
Și pă iel că mi-l sfința.
Cînd curțile s-or gătat,
Viiața iel ș-o prădat.
Ca să să pomēnască
Pînă-î țara d-ungurîască.

(*Straja*, comitatul Timiș.)

TREI CRAI.

La masa dĕ pĭatră
 Muț boĭeri s-o strĭns,
 Boĭeri d-ai divanuluĭ.
 Dar anumĕ carĕ-m iese?

Īeste Domn Sila Miaĭ
 Și cu Mezăr crai.

Īei că să vorbĕsc

Și să sfătuĕsc

Carĕ s-o d-afla

Și s-adĕvăra,

Ca să mi să ducă

Pă valĕ dĕ țos

Și pă munț dĕ Criș

La «Mica Corlată»,

Facă-ș ofi roată,

Vadă lumĭa toată.

Batĕ mi să, batĕ

Tătarĭ cu muscañ,

Paș cu arambaș,

Īar turși cu frĭnș.

Īel să mi să ducă,

Īel să mi-ș aducă

O mĭna dĕ frĭnc,

Un cap dē aīduc
 Și sīnzē dē paș,
 Cap dē arambaș.
 Carē s-o d-afla
 Și s-adēvāra ?
 Craīu șel nēmțāsc
 Murgu-ncālēca
 Și iēl cā plēca
 Pā valē dē žos,
 Pā munți dē Criș.
 Și dīn stīncā-n stīncā,
 D'in piatrā în piatrā
 Pīn la žumātātē.
 Nāpoi să-ntorșa,
 Iēl cā să đūșa
 La masa dē piatrā,
 Capu ș-aplēca
 Și iēl povēsta :
 «Domnu Mezār craī,
 Domn Sīla Miaī,
 Cā io cā mī-am fost
 Pā valē dē žos,
 Pā munți dē Criș
 Și dīn piatrā-n piatrā
 Murgu nu-ș maī poatē».
 Carē iar s-aflarē ?
 Craīu muscāñesc
 Murgu-ncālēca,
 Iēl cā mi-ș plēca
 Pā valē dē žos,
 Pā munți dē Criș

Și din piatră-n piatră
 Murgu nu-ș mai poafē.
 Năpoi să-ntorșa,
 Capu ș-aplēca
 Și iēl povēsta :
 «Domnu Mezār craī,
 Domn Sila Miaī,
 Că io că mī-am fost
 Pă valē dē žos,
 Pă munți dē Criș
 Pîn la žumătafē
 Murgu nu-ș mai poafē.»
 Carē iar s-aflarē ?
 Craiu d-unguriēsc
 Murgu-ncălēca,
 Iēl că mi-ș plēca
 Pă valē dē žos,
 Pă munți dē Criș.
 Iēl că mi-ș umbla
 Tăt dîn piatră-n piatră
 Și dîn stîncă-n stîncă
 Pîn la žumătafē
 Murgu tăt mai poafē,
 Murgu că-m grăia :
 «Stăpînē, župînē !
 Bagă mîna-n pozînarī,
 Scoaf-o cîrpă dē mătasă
 Oți tăi ca să țî-ī lēž,
 Că io că mai zbor
 La «Mica Corlată»,
 Bațē mi să, bațē

Turși și cu frînși,
 Tătari cu muscañ,
 Paș cu arambaș».

Craiu d-unguriesc
 Cum iel că-ș vëderë,
 Iel să răpëzerë,
 Fuga că mi-ș darë,
 Iel că mi-ș luvare
 O mină dë frinc,
 Un cap dë aïduc
 Și sinžë dë paș,
 Cap dë arambaș.

Iar iel că-m plăca
 Pă valë dë žos,
 Pă munți dë Criș.

Murgu că zbură,
 Și iel să dușa
 La masa dë piatră,
 Iel că mi-ș grăia :
 «Domn Sîla Miai,
 Domnu Mezăr crai,
 Că io că mî-am fost
 La «Mica Corlată»,
 Făcuî ofi roată,
 Văzuî lumia toată.
 Io m-am răpëzît,
 Fuga că mî-am dat,
 Io că mî-am luvat
 O mină dë frinc,
 Un cap dë aïduc
 Și sinžë dë paș,

Cap dē arambaș.
Îo că mî-am adus,
Fală mî-am făcut». .
Domnu Mezăr crai,
Domn Sila Miai
Cum așa-m veda,
Sus mi-l rădica,
Domn marē-l puña.
Țara žudēca,
D'in birt să băga.
Craiu d-unguriēsc
Îel că mi-ș luva,
Luva băatură,
La lumē plăterē.

(*Straja*, comitatul Timiș.)

IANAȘ UNGURUL.

Grăia Ianaș d-unguru :

«Vidă, Vidă, doamna măa,

Sufulcă-ț tu miñeș larž

Și sușeștē colaș albī,

Ca să plēcăm la socriiē

Pă goștiiē,

Vēd-au-aș năgră pustiē».

Īar Vida cīnd auza,

Miñeș larž cā sufulca,

Colaș albī ĩm ĩplēta

Și frumos cā mi-ī coșa

Și ĩn traistă mi-ī puña

Și la gostiiē-m plēca.

Mērža, cit mērža,

Pīnă-n codru-m ažuñza,

Īară Ianaș cā-m grăa :

«Vidă, Vidă, doamna măa,

Īa-m cīntă un cīntișel,

Să treșēm codru cu ĩel».

Īară Vida mi-ș grăia :

«Cīnd-oī-nșepē a cīnta,

Codri mari or rāsuna,

Lēmñilē s-or clēfina,

Izvoară s-or turbura,
 Livēzi verzi să vor usca,
 Mihu tálhar ñ-o auza.
 Că-î tálhar dē codri mari,
 Înaintē ñ-o iēși,
 Pă fiñē t-o prăpădi».

Iară Ianăș că-m grăia :
 «Cîntă Vido, nu tē temē,
 Că-s voiñic cu comănac,
 Să vēz Vido ș-o-î să fac!»

Iar Vida auza,
 Înșepia a cînta,
 Codri mari răsuna,
 Lemñilē să clēfina,
 Apilē să turbura,
 Livēzilē să usca

Și Mihu c-auza,
 Cătră hoț că mi-ș grăia :
 «Fraților, firtaților,
 Doară tobilē-m răsună ?
 Oarē lauta s-audē ?»

Cînd biñē samă băga :
 «Asta nu-s ñiș tobilē,
 Dar nu-s ñiș mužișilē
 Numa-î glasu Viži melē».

Iēl pă îi mi-î lăsa,
 Și naiñtē lē iēșa.
 Și cînd iēi că să-ntălña,
 Mihu dîn grai că-m grăia :
 F . . . morți, măi Ianăș,
 Drăguța șē m-ai luat-o ?

Pintru ia că noi n-om batē,
 Oarē-n luptē nē luptām,
 Oarē-n sabiī nē tăiēm?»
 Iară Ianăș că-m grăia :
 «Ba în luptē n-om lupta,
 Că lupfilē-s mai dīreptē».
 Iēi atunșa s-apuca
 Zī dē vară pīnă sară.
 Mihu pă Ianăș mi-l prīnda,
 Pīn zēnunt în pāmīnt il băga.
 Iară Ianăș că-l luva,
 Pă Mihu pīnă-n brīū il băga,
 Ianăș Viži că-i grăia :
 «Vidă, Vidă, doamna mīa,
 Ia rădică-ț țoalīlē, University Library Cluj
 Să-ț mai vād io țīțilē».
 Iară Vida cīnd vīda,
 Cu dosu cătră iēl să-ntorșa.
 Ianăș răū să mīniia
 Și pă Mihu mi-l luva,
 Pīnă-n brīū în pāmīnt mi-l băga,
 Iară Vida că-m zīsa :
 «Carē dīntră voi o uđi,
 Pă miñē m-o stăpīni».
 Iară Mihu s-opīnța,
 Pīnă-n brīū că mi-l băga.
 Și Ianăș să mīniia,
 Pīnă-n grumaz il băga
 Și capu că mi-l tăia,
 După Vida să luva.
 Și pă Vida mī-o prīnda

Și capu ției il tăia
 Și în straiță il băga
 Și la socriie plăca.
 Când acolo azunža,
 Bună sară că mi-i da,
 Soacra frumos multămia
 Și İanăș đın grai grăia :
 «Soacră, soacră, draga mia,
 Am în straiț-on cap de miel,
 Frižemi-l tu frumoșel».
 Soacra sa mîna băga,
 Capu Viži că scofa.
 İară ia đın grai grăia :
 «İanășe, draguțu miëu,
 Nu-i aișa cap de miel,
 Si e capu Viži telë».
 İanăș đın gură grăia :
 «Alei soacră, dalbă soacră,
 Cum Vida că mî-o făcut,
 Așa că mî-o pëtrëcut».

(*Straja*, comitatul Timiș.)

ȚENEȘEL.

Pă lunca Almažului
 Și p-Almaželului
 Plimbă mi să
 Doamne plimbă
 Țeneșel șel frumoșel,
 Par că-î tras printr-un inel,
 Cu saiaș sumes în briu,
 Cu murgu trăgînd de friu.
 Țar Ilana Dumnea-ii
 Cum pă iel că mi-l vederē,
 Așa din gură-m grăierē :
 «Țeneșelē Dumne-ta
 Abatē la casa mia,
 Că Bogdanu nu-î acasă,
 Și s-o dus cu oasta-n sus».
 Țeneșel cum auzîrē,
 D-în obor că mi-ș tuna.
 Țar Ilana Dumnea-ii
 Murgu său că mi-l luva
 Și în grazd că mi-l băga.
 D'ē mină că mi-l luva
 Și în sobă că-l băga.
 Țar Țeneșel Dumnea-lui

Îel în brață c-o luva,
 D'in guriț-o săruta,
 Nîș un păcat nu-ș fășa,
 Nu-m fășa, că nu mi-ș vria.
 Dar Ilana Dumņa-ii
 Șizmilē că mi-î trăža
 Și su pat lē arunca.
 Da gužma lu Īenēșel
 Sus în cuñ că mi-o puña.
 Īacā Bogdan că sosîrē,
 La poartă iel că strigarē:
 «Īan Ilanā Dumñē-ta
 Īa să-m dēsciz porțilē,
 Că să-m bag ĩergelilē!»
 Īenēșel cum auzîrē,
 Așa dîn gurā-m grāierē:
 «AĪ Ilanā Dumñē-ta,
 Da șē să mă facu ĩo?»
 Īar Ilana că-m grāia:
 «Īenēșelē Dumñē-ta,
 Bagā mi-tē-n lada mīa».
 Și-n ladā că-l ĩncuñarē.
 Strigā Bogdan cit strigarē,
 Īa poarta nu-ĭ dēsciderē.
 Și Bogdan să mîniarē,
 Pumnu buzdugan fășerē,
 Poarta-n patru mĭ-o spārzerē,
 Īergelilē că-m băgarē.
 Cînd la gražd că să dușerē,
 Vēđa murgu lu Īenēșel.
 Cum murgu că mi-ș vēderē,

Biñe iel să nădăierē.
 Cînd în sobă că-m tunarē,
 Ofi su pat aruncarē,
 Așa iel că mi-ș grăierē:
 «Alēū! Ilană Dumñē-ta,
 Șizmilē lu Iēnēșel,
 Șē coată su patu miēū?»
 Ilana că mi-ș grăierē:
 «Măi Bogdañē Dumñē-ta,
 O băut dē s-o-mbătat,
 Ca un marē blăstămat.
 Șizmilē l-o zăuītat».
 Iar Bogdan că mi-ș grăia:
 «Biñ-Ilană dē-ī așa
 Și dē asta t-oī iērta.
 Numa nu tē poș iērta,
 Că murgu lu Iēnēșel,
 Șē coată d-în grațdu miēū?»
 Ilana că mi-ș grăierē:
 «Măi Bogdañē Dumñē-ta,
 Iel la răport c-o trēcut,
 Păla noi s-o abătut,
 Murgu la noi l-o lăsat,
 Pină cînd să vo întoarșē».
 Iar Bogdan că mi-ș grăia:
 «Aū Ilană Dumñē-ta,
 Ian să-m dai tēuīțilē,
 Să-m dēscid lădițilē,
 Ca să-m număr blăzițilē».
 Ilana cum auza,
 Fug-afară că mi-ș da,

O piatră că mi-ș luva,
 T'ēiilē că lē strîmba
 Și la iēl lē adușa.
 Țar Bogdan că mi-ș grăia :
 «Aū Ilano Dumñē-ta,
 Șin-o strîmbat tēiilē?»
 Ilana că mi-ș grăierē :
 «Măi Bogdañē Dumñē-ta,
 Șin-o strîmbat tēiilē?
 Coconași dē ai tăi
 Cu tēiilē s-o žucat,
 Cu piatră că l-o strîmbat».
 Țar Bogdan să mîniță,
 Pumnu buzdugan fășa,
 Lada-n patru mī-o spărza,
 Pastă lēneșel că-m da,
 Iēl dîn gură mi-ș grăia :
 «Iēneșelē Dumñē-ta,
 Ș-aī cotat în lada mīa?»
 «Măi Bogdañē Dumñē-ta,
 Să mai iērt, măi, pāntru miñē,
 Mai mult pāntru Dumñēzo.
 Țo la rāport c-am trēcut
 Cu saiaș sumēs în briū,
 Cu murgu trāgînd dē friū,
 Și Ilana m-o vāzut
 Și cu ofi mī-o făcut,
 Așa dîn grai că-m grăia :
 Iēneșelē Dumñē-ta,
 Abatē la casa mīa,
 Că Bogdanu nu-ī d-acasă,

Că s-o dus cu osfa-n sus.
 Îo, măi, c-am auzit
 Și, măi, c-am viñit,
 Niș un pacat n-am făcut,
 N-am făcut, că n-am vrăut,
 Pă voia îi n-am făcut.
 Îa đin brață m-o luvat,
 D'in guriț m-o sărutat».

Dar Bogdan cum auza,
 Pă iel đe mină-l luva,
 După masă mi-l băga,
 Vin cu vadra că scofa.
 Pă Ilana o prinda,
 Mi-o lēga, mi-o tērēca
 Și cu cilt mi-o fășura.
 Undē, măi, că mi-o lēga?
 D-în mižlocu sobi îi,
 Foc đin tri părț că mi-î da.
 Pină îi că mi-ș șina,
 Ilana lē vedēra,
 Și îi, măi, că pribēža
 D'intr-o țară-n alta țară,
 Tomna-n țara Rumîñască.
 La ciñez, la Dumñē-Voastră
 Îo mă-ntin cu cînfecu,
 Ca lupu cu trapēdu.
 Cînd pușcașu dobîndeștē,
 Îel cu pieła să plăteștē!

(*Straja*, comitatul Timiș.)

LENCA.

Fēița a Sandrului,
 Nēpoata-mpăratului
 D'ē frumoasă șe-ī frumoasă,
 Ca soarē dē vedēroasă.
 Ia dē noaptē să scula,
 Ulița că-ș mătura,
 Cîrșezile că-m spăla,
 Și la apă să dușa
 Cu cîrșezē strîncăîind,
 Cu șizmilē tropofîind,
 Cu sugîița scîrțăîind,
 Cu mîî albē vînt trăgîind.
 Cînd la fîntîn-azunța,
 Nîș că biîē nu umpla,
 Să uita pă răsărit,
 Vedē turși tot viîind
 Cu puștilē pușcărîind,
 Cu sabilē strălușîind.
 Ia năpoi să întorșa,
 Cînd acasă azunța,
 Așa poarta îm stigîna,
 Maica sa dîn somn săria
 Și dîn grai așa grăia :

«Cum îi Lēnco ăsta rînd,
 D'ē poarta așa-î stîgñit,
 Maică-ta dîn somn sērînd?»
 «Auz maică, maica mîa,
 O mă-ngroapă, o mă-nñacă,
 Că vin turși să mă ia,
 Nu mai mis fēțița ta».
 «Da maica nu ț-o-nñēca,
 Și maica ț-o d-îngropa
 În grădîna cu stupină
 La umbrița nucului
 Supt un fir dē trandafir.
 Cînd or fi turși la masă,
 Să vină miros în casă».
 Nîș că biñē nu găta,
 Turși la poartă iēra
 Și dîn grai așa grăia :
 «Bună zîua doamn-aľasă,
 Undē țî-i Lēnca frumoasă?»
 «Că zăū Lēnca mî-o murit,
 Dacă nu-m credēț cuvîntu,
 Haidaț să v-arit mormîntu».
 Și mormîntu-î arîta,
 Pă Lēnc-afar-o scofaū,
 În coșiile mî-o puñaū,
 Să luvaū iēi să dușaū,
 La Dunăre aźunzaū.
 «Turșilor vifeźilor,
 Ia staț cu coșiile,
 D'ē și io să mă scobor
 Și pă față să mă spăl,

C-am plăcut în supărată
Și pă față nespălată,
Și pă față și pă brață
Și pă băla cosișoară,
Și pă dalba pelișoară».
Da un ture, cîne bătrîn
D'in păpucu că iel vria
Lencuți apă să-î dia,
Lenca astfel îi zîșa :
«D'ecînd mama m-o făcut,
Apă din păpuc n-am but,
Că păpucu puț-a ture».
Da turși să divăna
Și drumu că mi-î dăda
Da ia nu mi să spăla,
În Dunăre s-arunca
Și din grai așa grăia :
«Mai voiesc, doamnă voiesc,
Voiesc hrana peștilor,
D'ecît roaba turșilor».

(*Straja*, comitatul Timiș.)

MIRIA.

I.

Strigă Miria dintră lunș,
 D'intră lunș, din văi adîns,
 Așa tarē că-m strigarē
 Pin tată so-l-auzerē,
 Pin tată so ațunzerē
 Și la iel că să dușerē.
 Iar tată so că-m grăierē:
 «Șē țî-i Mirio, dē tu strîț?
 Aũ porși că ț-aĩ pērdut,
 Aũ bucatē ț-aĩ sfîrșit,
 Aũ opinșilē ț-aĩ rupt?»
 Iară Miria că-m grăierē:
 «Iō tată porș n-am pērdut,
 Nîș opinșilē n-am rupt;
 Dar adormîi supt un fag,
 Vîntu marî-o aburat,
 Cînd iō, măi, că m-am culcat.
 Vîntu marî-o aburat,
 Cu frunză m-o astrucat,
 La miñē că mî-o viñit
 Un șerpē d-aur-balaur,
 În sîn că mi s-o băgat.

Bagă mîna-n sîn la miñe,
 D'ê scoafê șerpê balaur,
 Că să-nșinzê, mă cuprindê,
 Să zgîrșeștê, mă sfîrșeștê».

Tată so cum auzerê
 Așa dîn grai că-m grăierê:
 «Ba îo taiși n-oî băgarê,
 Mi-i frică că m-o mușcarê,
 Făr-o mîn-oî rămînerê.
 Mai biñ-oî fi făr dē tiñe,
 D'écit îo fără dē mină.
 Să trăiască mumă ta,
 Îo copii, măi, c-oî mai fașe,
 Dară mînă nu mî-oî fașe».

Îar Mirîa să mîniarê
 Și mai tarê că-m strigarê,
 Pîn mumă sa-m auze.

Mumă sa îm și viñe,
 Așa dîn gură-m grăie:
 «Șe țî-î Mirîo, dē tu strîz?
 Aū porși că ț-aî pērdut,
 Aū bucatē ț-aî sfîrșit.
 Aū opinșilē ț-aî rupt?»

Mirîa îel că mi-ș grăierê:
 «Ńiși porși n-am pērdut,
 Ńiș bucatē n-am sfîrșit,
 Ńiș opinșilē n-am rupt.
 Adurmirēi supt un fag,
 Vîntu mari-o aburat,
 Cu frunză m-o astrucat,
 D'in sînu mi s-o băgat,

D-un șerpē marē balaur.
 Cînd să-nșinzē, mă cuprindē,
 Să zgîrșeștē, mă sfîrșeștē.
 Bagă mîna-n sîn la miñē,
 D'ē scoatē șerpē balaur».

Mumă sa cum auzerē,
 Așa dîn grai că-m grăierē:

«Ba îo maiși n-oî băgarē,
 Mi-i frică că m-o mușcarē,
 Făr-o mîn-oî rămînerē.

D'ēcît îo-rē făr dē mină,
 Mai biñ-oî fi făr dē tiñē.

Să trăiască tată-to,
 Copii iară c-oî mai fașē,
 Dară mină n-oî mai fașē».

Miria iel cum auzerē Library Cluj

Și iel, măi, să mîniarē
 Și mai tarē că strîgarē,
 Pin ibovnic-auzerē.

Glasu lui că cunoșterē,
 Fuga la iel că mi-ș darē.

Cînd la iel că azunzerē,
 Așa ia că mi-ș grăierē:

«Sē țî-i Mirio, dē tu strîž?

Aū purșēii ț-ai pērdut,

Aū bucatē ț-ai sfîrșit?»

Miria iel că mi-ș grăie:

«Niș opinșilē n-am rupt,

Niș purșēii n-am pērdut,

Niș bucatē n-am sfîrșit.

Adurmirēi supt un fag,

Supt un fag marē rotat.
 Vîntu mari-o aburat,
 Cu frunză m-o astrucat,
 Şi somnu că mî-o luvat.
 D'in sînu mi s-o băgat
 D-un şerpē marē balaur.
 Cînd să-nşinzē, mă cuprindē,
 Să zgîrşeştē, mă stîrşeştē.
 Bagă mîna-n sîn la miñē,
 D'ē scoatē şerpē balaur».

Mila iēi că să făşerē,
 A miñtē că-ş aduşerē
 D'-o măramă dē mătasă.
 Bagă mîna-n pozînarē,
 Scoatē cirpa dē mătasă,
 Mîna-n ia că văluierē. Library Cluj

Mîna-n sîn că mi-ş băgarē,
 Burduş cu galbiñ scoterē,
 Sînu-î plin dē galbiñori.
 Da Miria cum mi-ş vēderē,
 Biñē lui că mi-î părerē,
 După cap că mî-o lumarē,
 D'in guriţ-o sărutarē.
 Şi dē mîna mî-o lumarē,
 Acasă iēi că-m plăcară,
 Marē gazdă să făşerē.
 Şi iēi, măi, im pribēze
 D'intr-o ţară-n alta ţară,
 Tomna-n ţara Rumîñască.

(*Straja*, comitatul Timiş.)

II.

(Fragment.)

«Maică, măicușița mîa,
 Îeș la poartă-n cala mîa,
 Că-n siru mîeș s-o băgat
 Un șarpē d'-aur bălaur.
 Bagă-ț maică mîra ta,
 Și-m mai scapă viița».
 «Dragu mami pușor,
 Mîra mîa nu oi băga,
 Că șarpilē m-o mușca.
 Și dēcit fără dē mîră,
 Mai birē fără dē firē.
 Că d'-o fi tată-to-n pačē,
 Ca firē altu mînoî fačē».
 «Îură dragă mîndra mîa
 D'ē-m scapă tu viița».

(*Vidra de Sus*, comitatul Turda-Arieș. Spusă de un om cam de 60 ani.)

VĂLEAN.

Frunză verde lăușan,
 Că fîcior iera Vălan!
 Colo dumiñeca
 Vălan mîndru să șimba
 Și pă uliță mărza.
 Cu tri mîndră să-ntălne,
 Cu una brîncă dăde,
 Cu una vorbă-ș prinde,
 Cu una ofi-ș trăze.
 Dară mîndra lu Vălan
 Scoatē capu pă fēriastă:
 «Ia vină Vălan în casă,
 Că-i calfiu cald în masă,
 Rozolîna-î pă fēriastă».
 Vălanu-n casă mērze
 Și dîn rozolînă be,
 La calfiu să-ntinde
 Și dîn grai așa grăie:
 «Noaptē bună mîndra me,
 Că io nu mai pot șide».
 Cînd acasă azunze,
 Cătă mamă sa grăie:
 «Așterñe măicuță patu,

Că mă doarē rău capu».
Cînd iēra la mņaz dē noaptē,
Vălanu tražē pā moartē.
Cînd iēra dē cātā-n ziuă,
Frunzuță verdē dē nuc,
Pā Vălan la groapă-l duc.
Mamă sa dîn grai grăie :
«Vălañē suffētu mñeu,
Aș-o murit tată tău.
Vălañē suffēt curat,
Că mindrițē l-or mincat».
Frunză verdē salbă dalbă,
D'in Vălan curē otravă.
Frunză verdē dē pēlin,
D'in Vălan curē vēnin.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

(*Sintie*, comitatul Arad. Spusă de o babă.)

TIVA.

I.

La criżma Mărinţii
 Bîău dumnişori ţari,
 Tăt iş bîău şi diluişc,
 Pă T'iva o logodşc.
 Źoi sara o logodit,
 Simbăta o şi murit,
 Dumiñcă vin cuscri,
 Şi ieş ş tata T'ivi
 Pînă-n pragu uşii,
 C-un păhar galbăn în mîna
 Tăt înfină şi suspină
 Cu lacrimi dăla inimă,
 Îel đin grai aşe grăie :
 «Soacră, soacră, draga me,
 Criapă brău-n tri fărtăi
 Şi ñe-ngroapă p-amîndoi.
 Şi-î puñe o cruće dalbă,
 C-o murit că mî-o fost dragă.
 Şi-î puñe cruće roşie,
 C-o murit dă ñelcoşie.
 Şi ñe-ngroapă p-amîndoi

În ușa biseriçi
 D-indě-ș cîntă dîieçi». .
 Că pă mormîntu T'ivi
 Crěscu pana colîi,
 Ciț drumari pă drum trěce
 Tăt đin colîie rupe
 Și pă T'iv-o pomiņe.

(Căuășd, comitatul Bihor. Spusă de un flăcău.)

II.

BCU Cluj / Central University Library Cluj
 (Fragment.)

La grăđina sîrbuluĩ
 Īest-un nuc marė rotund,
 Supt umbrița nuculuĩ
 Īest-un pat marė-nceiat.
 Șinė mi-ĩ culcat ĩn pat?
 Ilıē mi-ĩ mort đe bĳat,
 Nu mi-ĩ bĳat đe bĳatură,
 Și mi-ĩ bĳat đe fėrmecat.
 Una-ĩ Ana sēcėșana,
 Una-ĩ T'iva virșățana,
 Una-ĩ Cata sėbėșana.

(Straja, comitatul Timiș.)

III.

(Fragment.)

Cîntă cucu-n vîrf d'ē nuc,
Pă D'ordē la groapă-l duc.
Șiî pă D'ordē mi-l dușa ?
Tată so cu frațē so,
Mamă sa cu soru sa,
Maî cu foc ibovîica.

(*Straja*, comitatul Timiș.)

ity Library Cluj

GHIORGHITĂ.

Tręc tri cară pă hotară,
 Dar carilē cui iērau?
 Simf-ē (-iele) cară lu D'orditā
 Tręcînd dup-o fișorițā.
 D'orditā đîn grai grāia:
 «Fișori, fișorei mēi,
 Viñit voi mai lēnișor,
 Io mă duc mai tărișor,
 Să-m đescidu porțilē,
 Și să-nfîndu mesilē,
 Să aprind făcliilē,
 Să umplu păharilē».
 Cară la poart-azunzău
 Și pă D'orditā-l strîgau.
 Ieșē maica lu D'orditā
 Cu cosița đesplētitā,
 D'ē lacrēmī đē-bdē vorbeștē,
 D'ē suspin đē-bdē grāieștē,
 Că D'orditā-ī mort în casă
 Sus pă masă
 Cu căpșoru la fēriastrā.
 Și pă D'orditā-l služesc
 Noaă popi, noaă đieș.

Fișoriț-așa-î grăia :
 «Sărăcuț dē miñe doamnē,
 D'ē cup (= cu pă) sara fui fișoară,
 Mñaz dē noaptē fișoriță,
 Zori dē ziūă văduviță.
 Maică, maică, draga mīa,
 Scoatē žolžu đin doi foi
 Și ñe-ngroapă p-amîndoi.
 Pă miñe maico mă-ngroapă
 La ușa lîngă altari,
 Indē cîntă hăi mai mari.
 Pă D'ordē maico-l îngroapă
 La ușa biseriși,
 Indē cîntă diieși.
 Șine p-acole mī-o treșe,
 Tot să vadă și să criadă
 C-aū fost dragostē curată
 D'intr-on žuñe și c-o fată».

(Căpălnaș, comitatul Caraș-Severin. Spusă de o fată tineră.)

CRAIȘORUL.

I.

Frunză verdă fuișor,
 Fostu mî-aŭ un crăișor,
 Tinărêl mîndru fișor,
 Cași puîu bradului
 Pă sprinșana muntêlui.
 Sê soțnê ș-aŭ luvat ?
 O fêțiță dē-mpărat.
 Așa mîndră șē-m iēra
 Cași floaria cîmpului
 La lumina soarêlui.
 Porņa s-o căsătoriască
 Păstă voia părintască.
 Cînd iel nunta c-o găta,
 Cartē mică că-m sosa,
 Trupilē ca să-ș găfască,
 La bătaie să porņască.
 Nēvasta dîn grai grăia :
 «Dragu mņēu, sufflētu mņēu,
 Na mărâma dē mătasă,
 Pă marziņ cu aor trasă,
 Cînd aoru s-aŭ topi,

Să ști dragă c-oî përi».

Crăișoru că-m grăia :

«Draga mîa suffëtu mñëu,

Na tu înëluțu mñëu,

Cînd înëlu s-o topi,

Să ști dragă c-oî përi».

Îëi să sărutară

Și că mi-ș plëcară.

Meržë calë žumătafë,

Că mai multu nu mai poatë,

Că sînu i să aprindë,

Lui a miñtë că i viñë,

Mîna-n sînu că-ș băga

Și mărâma o scota

Și la îe că să uita,

Sărmanu îel că vida,

Că aoru să topia.

Îel đin grai așa grăia :

«Draži mñëi, ostași mñëi,

Voî aiša-m odihñiț,

Că îo năpoi că mă-ntorc,

Că planu l-am zăuîtat

Pă masa verdë rotată».

Și îel năpoi să-ntorșa,

Acasă cînd ažunža,

Un đinărari năintë-i îëșa,

Crăișorului spuña,

Doamna p-on pod aũ călcat

Și ia-n riũ mi s-aũ ñecat.

Îel cînd așa auza,

Cartë mică că-m scriia,

D'inărarului dăda.
D'inăraru să-ntorșa,
Carfa la părint prēda.
Craiu-n apă că-m săria
Și acolo să nēca.
Dumnezeo-î împreuna
Pă iel cu soția sa.
Împăratu mi-ș plăca,
Poruncă-n țară-m dăda,
Și țara să aduna
Și apa că mi-ș oprîa,
Și pă iei că mi-î afla,
P-amîndoî îmbrătoșat.

(*Straja*, comitatul Timiș.)

BCU Cluj / Central University Library Cluj

II.

Pă drumu Aradului
 Merg fii-mpăratului
 Tot mǎrgînd și-ș făcînd crușe,
 Că Dumñezo să l-ațufē.
 Pîn la țara Rumînască
 Îest-o grădină domñască,
 Nu-î stăpîn s-o stăpînască.
 O fost unu dē-mpărat
 Și-acuma iel s-o nsurat.
 Niș uspățu n-or gătāt,
 Pină cartē i-aũ picāt,
 Cartē dēla-mpărățîie,
 Să mîargă la cătăniie.
 Îel dîn grai d-așa-i grăia:
 «Maică, maică, draga mîa,
 Grižeștē nēvasta mîa
 Cu colac, cu lapțē dulșē,
 Doară că ia nu s-o dușē.
 Că d-o fi d-o pașē-n țară,
 Îo pă sar-oî viñi iară;
 Da d-o fi d-o răutatē,
 Îo maic-oî trimetē cartē».
 Și cînd sară s-o făcut,
 Îel acasă e-o viñit,

Nėvasta nu o văzut-o,
 Pă maica sa o-ntrėbat-o:
 «Maică, maică, draga mĩa,
 Da inđe-ı nėvasta mĩa?»
 «Heı fiulė, dragu mĩeũ,
 ı-am mınat-o după apă,
 ı-a picat și s-o nėcat.»
 «Haı d-arată-m mormıntu,
 Să-m stımpăr ıo suffėtu.
 Haı d-arată-m crușița,
 Să-m stımpăr ıo inıima.»
 «Heı fiulė, dragu mĩeũ,
 Mulț ploı că m-or ploiat,
 Mormıntu ıi s-o-șezat.»
 «Adă maıco șeıița,
 Ca să-ı scot ıo țoalile,
 Să-m stımpăr ıo boalile.»
 «Heı fiulė, dragu mĩeũ,
 Mulț pruncuț că mı-am avut
 Și șeıile ı-or pėrdut.»
 «Pagubă-ı dė Dumnėzăũ,
 Că ț-am supt ıo fėptu tăũ,
 Da tu maic-ai trăbuı
 Colo dusă-n tri hotară
 Și să-ț deie foc și pară,
 Să mıargă fumu pă țară,
 Să să-nvetė maișile,
 Cum să țin nurorile.»

(Căpălnaș, comitatul Caraș-Severin. Spusă de o fată tineră.)

III.

Todoraș fișor dē crai,
 Că tu viñeri că născuș,
 Sîmbătă mare crēscuș,
 Duminēcă tē-nsuraș,
 Luñ sosiră cărțilē,
 Cărțilē dē-mpărățilē
 Pă tri añ dē cătăniic.
 «Maică, măiculana me,
 Căștigă nēvasta me
 Cu țipău, cu lapte dulșe,
 Dor dē miñe doar n-o dușe.»
 «A iō dragu mașii,
 Nēvasta ț-oī căștiga
 Cu colac, cu lapte dulșe,
 D'ēla fiñe dor n-o dușe.»
 Acasă cînd o viñit :
 «Maică, măiculana me,
 Arită-m nēvasta me ?»
 «A iō dragu mașii,
 Că tu dēcînd că t-ai dus,
 Că multē ploī or ploiat
 Și mormîntu l-o mînat.»
 «Haī arită-m crușița,

Să-m stîmpăr ıo ınıma.»
 «A ıo dragu maışiıı,
 Că tu đęcınd că t-ai dus,
 Multe vınturı or bătut
 Și cruşıta ıı or rupt.»
 «Inde-ı maică tēiıta,
 Să đescıdu tēmniıta,
 C-acolo-ı nıcvasta me.»
 «A ıo dragu maışiıı,
 Că tu đęcınd că t-ai dus,
 Doamnē mult prunș s-or făcut,
 Și tēiıta or pferdut.»
 «Pagubă că mni ıeștı mamă,
 Că ai trābuı lēgatā
 ın cozile caılor,
 Sā-ncunzurı hotarile,
 Sā sā-nvetē soacrile
 A tıne nurorile.»

(*Brusturı*, comitatul Arad. Spusă de un flăcău.)

MAMA ȘI COPILUL.

Pă drumu Braşoului
 Treş-o tînără nîevastă
 C-on fiuţ micuţ în braţă
 Tot cîntînd și fluîerînd,
 Pădurîa merzë-nvërzînd,
 Fiiuţu-î merzë plîngînd,
 Tot plîngînd și suspinînd,
 Pădurîa merzë uscînd.

Fiiuţu-î dîn grai grăia :

«Vai maicuţa, draga mîa,
 Şe rîndu-î pă capu tău,
 D'ë tu mēri maico cîntînd,
 Pădurîa merē-nvërzînd?»

Nîevasta dîn grai grăia :

«Frunzuţa verdē dē viîcē,
 Da îo cînt dē bucuriîcē,
 C-am scăpat dēla socriîcē.

Vai fiuţ, fiiuţu mîncēu,
 Şe rîndu-î pă capu tău,
 D'ë tu mēri maîci plîngînd,
 Pădurîa merē uscînd?»

«Vai maică, maicuţa mîa.

Da cumu maică n-oî plînzcē,
 Noauă-n calē n-o iēşi
 Samădău dēla Braşou,

Pă fiñ maică t-or luva,
 Pă miñe m-or lăpăda.»
 «Pină capu-n sus mī-o sta,
 Maica nu t-o lăpăda.»
 Cînd vorba și o găta,
 Samădău dîn grai grăia :
 «Lapădă-ț nēvastă fiu !»
 «Ba iō nu l-oī lăpăda,
 Pină capu-n sus mī-o sta !»
 «Dacă nu li-ī lăpăda,
 D'ela fiñe l-om luva,
 Și în sus l-om arunca,
 Și cu sabiī l-om tăia.»
 Nēvasta cînd auza,
 Fiūtu iēi il lăsa
 Supt un gros cu fața-n zos ;
 Și fiūtu iēi zbiēra,
 Nīmē-n lumē nu-l auza,
 Fără mama cucului
 D'in poalile codrului.
 Ia dîn grai așa grăia :
 «Tășeț pui, puiți miēi,
 Că s'audē, maic-audē,
 Nu ștu plîns dē copil mic,
 Orī un glasu dē voīnic ?»
 Pui tășau și ascultau
 Și dîn grai așa grăiaū :
 «Că s-audē, maic-audē,
 Și nu-ī glas dē un voīnic,
 Si-ī un plîns dē copil mic.»
 Mierla, mama cucului

Ța în ȝos cã sã buia,
 Și fiuțu cã-l luva,
 Sus în codru il suia,
 Și zãu marë il crëșta.
 Dacă marë l-o crëscut,
 Fiūțu đin grai grãia:
 «Vai maico, maicuța mia,
 Țan cãșfigãm strãicuța,
 Și-m cautã bituța,
 Sã mã duc la mãicuța
 Pã drumuțu codrilor,
 La birtuțu lotrilor».
 Cind în birtu sã bãga,
 Țel đin grai așã-m grãia:
 «Birtãrițã, draga mia,
 Ța dã-m vinu cu vadrã,
 Țț daũ bãñ cu grãmada».
 Birtãriț-așã zĩa:
 «Taș tu drașë blãstãmatë,
 Tot în zdrëmțuri innodatë!»
 Fiūțu đin grai grãia:
 «Frunzuțã verdë đe lintë,
 Adã-ț tu maico amintë,
 Und pã miñë m-ai lãsat
 Supt un gros cu fața-n ȝos».
 Birtãrița sã dușa,
 Miñëș dalbë sufulca
 Și cu Țel sã sãruta,
 Și đe ȝelë cã crëpa.

(*Bațta*, com. Caraș-Severin. Spusã de un moșneag.)

BĂRBATUL ȘI NEVASTA.

Pă va!a Boșnacului
 Sînt c . . . . . ă dracului,
 Și c . . . . . că nu-s bunē,
 T'ē spuñē și tē spuñē.
 Că muieria ăestă dracu,
 Pripeștē đē lagă capu,
 Ca să mī-o criadă bărbatu.
 Iar bărbatu iel sāracu
 Așa đin gură-m grăia :
 «Muierē, muieria mīa,
 Și pă tine că t-oī dușē».

Iar muieria că-m grăia :
 «D'ē mī-aī fi tu bun bărbat,
 Mī-aī da tri ocē đē mīerē
 Și fușiie đē răciie
 Tomna đela Vărăđiie.
 Pogașē đē šinș oca,
 Doar și iēu că m-oī scula».

Iar bărbatu iel sāracu
 Bănișori că nu avia,
 Numa doi boī žunș d-avia.
 La tîrg iel că să dușa,
 Tri ocē đē mīer luva,

Tri fușiie de răciie
 Tomna dela Vărădiie,
 Pogășe de șinș oca,
 Doară și ie s-o scula.
 Acasă că mi-ș viina,
 La capu îi că-m puina.
 Iar muieria iestă dracu,
 Să gînda, să socofa,
 Șe lucru să îi mai dia?
 «Măi bărbatē, omu miēū,
 Omu miēū, lu Dumnēzăū!
 Ia tu coasa pă spinarē
 Și placă pă vaia marē,
 Și-m coseștē cîņēpa,
 Potoleștē-m iņima.
 Și-m coseștē inurilē,
 Potoleștē-m žundurilē».
 Iară omu că-m grăia:
 «Muierē, muieria mia,
 Dacă cîņēp-om tăia,
 Cu șe drac n-om d-îmbrăca?»
 Iar muieria că-m grăia:
 «Cu cîņēpa tu îi fi,
 Da cu miņē nu-î mai fi».
 Iar omu iel săracu
 Să gînda, să socofa,
 Coas pă spinarē-m luva,
 Pă vaia marē-m plēca,
 Cîņēpa că mi-ș tăia,
 Cîņēpa și inurilē.
 Acasă iel că viina,

Când în sobă că-ș tuna,
 Oți-n pat că arunca,
 Patru pișoare vîda.
 Îară omu iel săracu
 Caută-n blid, nu-î nimic,
 Caută-n oală, iacă-î goală.
 Îar muieria ăestă dracu,
 Așa din gură-m grăia :
 «Măi bărbatē, omu miēū !
 Ȫa tu ploașca bia odată,
 Nu țē luva sama toafē».
 Ploașca iel că mi-o luva,
 Când la gură o puņa,
 Num-o țără că țēra,
 Ȫel dē pămînt mi-o trînta
 Îar muieria ăestă dracu,
 Așa Ȫa că mi-ș grăia :
 «Măi bărbatē, omu miēū,
 Omu miēū, lu Dumņezăū !
 Ȫan Ȫa bișul într-o mînă
 Și mă bat-o săptămînă,
 Doar n-om fașē gazdă bună.»
 Îar bărbatu că-m grăia :
 «Muerē, muieria mia,
 Ȫo ț-oī batē c-o nuia
 Și mă țēm că ț-o duria».

(*Straja*, comitatul Timiș.)

RADU ȘI SORU SA ANGHELINA.

Sus la Udriă-n orășel
 Bolnăveșt-un voinișel.
 D'ê tri aň tăt pătimeștê,
 Numa soru sa-l grižeștê.
 Radu arê soră mare,
 D'ê frumoasă soț nu arê.
 Cîț îi țara lui dē lată,
 Ca Andēlina nu-î altă.
 Ofi îi lușesc ca stelē,
 D'-o privēșt videria-ț perē.
 Fățîșoara-î rumiñelē,
 Buzilē cam subțirelē,
 Îară trupușoru îi
 Parcă-î tras prîntr-un inēl.
 Radu-î zîsă un cuvînt
 Zăcînd grēu la pămînt :
 «Vino soro dē-m azută,
 Vino capu dē mi-l mută
 Și la umbră și la soarē,
 La căldură, la răcoarē».
 Andēlina-l auza,
 Capu lui îi rădica,
 Apoî ia un vas luva,

După apă să duşa.
 La izvor cînd o sosît,
 Doamnă şe mî-o auzît!
 O fată aşa-î grăia,
 Suspinînd o zeluia :
 «Vaî soruță Andēlină,
 Ieșt ca ziua șa sănină,
 Da acuș tē vēștēzēșt,
 Marē rău să pătimēșt.
 Domni-n Udria or vorbit,
 Că tu ieșt dē prăpădit.
 În șetate-n Teliograd
 Un ture păgin s-o sculat
 Ș-o bătut pă-mpăratu turșesc,
 Cari bîa sînzē creștînēsc.
 D-împăratu lui î-a zis :
 Nu mă fașe, măi, dē rîs,
 Că-ț dau țară și domniie,
 Ba și multă blagă ție.
 Iar păginu îi grăia :
 Împăratē ț-oî lăsa
 Țara tu să o domnēșt,
 Da să nu mă prăpădēșt.
 Nu-m da țară și domniie,
 Nu-m da niși bogățiie,
 Și mă lasă-n țara ta
 Tăt a bîa și a mînca,
 În pat bun d-a mă culca,
 Fefē mîndri-a săruta.
 Căpitanu mî-o plăcat
 Păla fefē-n Teliograd.

Cartē-n Udriā mī-o trimēs
 Pāntr-o fată dē alēs.
 Domni dīn Udriā vorbēsc,
 Că pă tiñ tē dāruīesc».

Andēfina-m auza,
 Tarē mi să năcăza,
 Ca dē dracu să fēria,
 Tāt plinza și suspina
 Și acasă să-ntorșa,
 Līngă Radu să puña,
 Iară Radu îi grāia :
 «Sē plīnz tu soruța dragă ?
 Vrei tu să mă părăsēșt,
 D'ē miñē să nu grizēșt?»
 «Să tē părăsēscu iēū ?
 Rau m-ar batē Dumnezāū.
 Dară dacā m-ai-trēbat,
 Iō ț-oī spuñ-adēvārat.
 După apă cīnd m-am dus,
 O fată așa mī-o spus :
 În șetate-n Țēligrad
 S-o sculat un ture spurcat,
 Nu vria țarā, niș domniīē,
 Dară niși bogățīē,
 Și prin țarā d-a umbla,
 Tāt a bia și a mīnca,
 Fefē marī a d-īnșela.
 Cartē-n Udriā mī-o trimēs
 Pāntr-o fată pă alēs.
 Domni dīn Udriā vorbēsc,
 Că pă miñ mă dāruīesc

Căpitanului turşesc».

Atunş Radu că-m zişa :

«Andĕlino sora mĭa,
 Nu tĕ spăriĭa ĩimic,
 Să n-ai frică ĩiş un pic,
 Şez tu afară la poartă
 Şi-m priveşte lumĭa toată,
 Da tĕ uĭtă numa biĭnĕ
 Şi tu cĭnd il vĕz că viĭnĕ,
 Vĭno ĩut soro la miĭnĕ.
 Să-m dai murgu d-ĭnşelat,
 D'ĕ bătaĭĕ căşfigat
 D'in graţdu şĕl fĕrĕcat,
 Apoi tomĭneşte mi-l biĭnĕ,
 Precum m-ai văzut pă miĭnĕ.
 Dă-m sabilă ascuţită,
 Suĭţa mĭa otrăvită,
 Buzduganu micuţĕl
 D'-o sută ocĕ đĕ fĕr».

Cĭnd la Udriă mĭ-o sosit
 Păginu d-afurisit,
 Domĭni tăţ la ĭĕl mĕrsără,
 Capĭfilĕ-m d-aplĕcară,
 D'in gură d-aşa-m grăĭiră :

«Căpitan marĕ turşesc,
 Ţiĭnĕ tăţ să d-umilĕsc.
 Mesĕ multĕ ţ-am gătat
 D'ĕ băut şi đĕ mĭncat,
 Numa fată n-am d-aflat.
 Cĭtĕ fĕtĕ-n Udriă sĭnt,
 Or fuţit tăfĕ pă vĭnt,

Numa una ñ-o rămas,
 Carë trază mult năcaz.
 Căş îi dē tri añ dē zilē
 Nu-ī să mai gat lacrimilē,
 Fratilē îi păfimeşte,
 Ziua-noapta il grizeşte».

Căpitanu şel spurcat
 La Radu că mī-o plăcat.
 Andělina cînd mi-l vedē
 La fratē so să răpedē,
 Defē-ī murgu d-înşelat
 D'in graşdu şel fērecat.
 Defē sabīa ascuţită
 Şi sulīta d-otrăvită,
 Buzduganu micuţel
 D'o sută ocē dē fēr.
 Cu sulīta-n pļept l-o fipt,
 D'ē pāmînt mi l-o trîntit,
 Cu buzdugan l-o picat,
 Capu lui mi l-o tăiat.
 Andělina şa frumoasă
 Scăpa dē drac sănătoasă.
 Apoī îi mī-or pribēžit?
 Undē, măi, mī-or pribēžit?
 Tomna-n țara Rumînască,
 Ca Dumñēzo să-ī trăiască.

(*Straja*, comitatul Timiş.)

IOVAN IORGOVAN.

I.

Pĕcat, mĭ-o pĕcat
 D'in Straža đin sat
 D'ēs đe đimiņață
 Pă roaűă, pă șață
 Vr-o tri sorurelĕ,
 Fetĕ frumoșelĕ.
 Sora șa maĭ marĕ
 Ĭe đe sărutarĕ,
 Mĭndră-ĭ sora Lină.
 Șa maĭ mică-ĭ zĭnă,
 Lĕ-ntreșa pă toatĕ
 Ca o sta đe noapĕ,
 Ĭar mĭndriűa ĩi
 Ca soariĕ zĭli.
 Ĭelĕ să puűa
 D'ĕ maĭ odiűa,
 Șa mic-adurmĭa.
 Șelĕ doaűă mari,
 Șĕ-s surori primari,
 Pă șa mic-o lasă,
 Năpoi să-ntorșa.

Ța să dăștăpta
 Și lă căuta.
 Da nu lă d-afla,
 Țiș lă d-auza,
 Făr pă cucu mic,
 Măndru și voinic
 Prîn arburî zburînd
 Și đin glas cîntînd,
 Codru răsunînd.
 Ța tăt cuvînta,
 Cuculuî zîșa :
 «Cuculă voinic,
 Scoată-mă la lumă,
 La lumă, la țară
 D'in pădurî-afară,
 La drumu de țară,
 Să-ț fiu sorioară,
 Ca o dumnișoară».
 Cucu răspundă :
 «Nu pot draga mîa,
 Că io d-am surorî,
 Cîfă vara florî».
 Da Ța cuvînta,
 Cuculuî zîșa :
 «Auz cuculă,
 Tu voiniculă,
 Scoată-mă la lumă,
 La lumă, la țară
 D'in pădurî-afară,
 Că ț-oî fi soțîlă,
 Pînă ș-oî fi viilă».

Cucu răspunđa :
 «Nu ştu draga mîa,
 Scoafē t-oī o ba,
 Că io nu-s fişor,
 Să pot să mă-nsor,
 Şi-s o păsăruică,
 Nu ştu dē mîndruică».
 Atunş dēp-o stincă
 Groaznic mi-ş vidă
 Spaīma şa mai grîa.
 Un şerpē viña,
 După ia curîa.
 Ia tarē-m fuza,
 Şerp-o aţunza,
 Coadă-ncolăşa,
 La briu mî-aduna,
 Ia tarē-m striga,
 Codru răsuna.

★

Sus pă Şērna-n sus
 Mult voiniş s-or dus
 Şi tăţ s-or răpus,
 Da mai o rămas
 Un rumîn vitaz.
 İovan İorgovan,
 Braţ dē buzdugan
 Cu un căluşel,
 Aţer sprintēñel,
 Doi cîñ sprintēñei,
 Ca doi vulturēi,

Calu so žucînd,
 Ca un zmaû răcîind,
 Calu sumuţînd,
 Sažet̃ d-aruncînd.
 Îel să prëumbra
 Şi mi-ş pëtrëşa
 Sus pă Şërna-n sus,
 Cam pă su d-ascuns.
 İatã c-auza
 Şi nu prişëpia :
 İe glas bărbăţesc,
 Saû İe fëmëİesc ?
 Cã Şërna muža,
 İel İntuñeca,
 Şërni İi zİşa :
 «İnşatã d-İnşatã
 Şërna mİa curatã,
 Cã İo İţ voi da
 Mriãnã d-aržintatã,
 Şi ţ-oİ d-arunca
 İn albiİa ta
 Un fişor dë aor
 Cu of dë balaor».
 Şërna d-auza,
 D'eloc İnşeta,
 Biñe-m auza,
 Biñe-m prişëpia :
 Nu-İ glas bărbăţesc,
 Şi-İ glas fëmëİesc.
 İel să mİñiİa,
 Murgu pİnfina

Și cumplit lovîa,
 Aiēr străbăfa.
 Șerpē d-auza,
 Că aspru viîa
 Și fata lăsa.
 Îel il ațunța,
 Șerpilē zîșa :
 «Îovan Îorgovan,
 Braț dē buzdugan,
 Cu șē fel dē biîe
 Viî astăz la miîē ?
 Doară tu gîndēșt
 Să mă prăpădēșt ?
 Însă viū mă lasă
 Și tē-ntoarș-acasă.
 D'ē mi-î omorî,
 Biîē nu o fi,
 Musc-oî slobozî,
 Boî oî otrăvi,
 Plugu oî opri,
 Caîi or mușca
 Și mult or crăpa».
 Îovan Îorgovan,
 Braț dē buzdugan,
 Îel cînd auza,
 Așa că-m zîșa :
 «Șerp-afurisit,
 Înc-am auzit,
 Că ai prăpădit
 Fața fēmēîască,
 Cu falcă hoțască».

Șerpilē zîșa :

«Îovan Îorgovan,
Braț dē buzdugan,
Cînd t-am d-auzit,
Tu t-ai și ivit.
Îo am fost lăsat-o
Și n-am vătămāt-o.
T'ē rog viū mă lasă
Și tē-ntoarș-acasă.
Zor pă capu miēū,
Mort oi fi mai răū,
Dacă mort oi fi,
Biñē că n-o fi».

Îorgovan zîșa :

«Lumī-oi d-învăța,
Fumuri ca să facă,
D'eloc musca criapă,
Calu n-o pēri,
Da tu mort îi fi».
Sabîa d-învîrta,
Capu mi-î tăia.
Fata cum viđa,
La iel d-alērga
Și-l îmbrățișa.
Iel o sāruta,
Așa că-î zîșa :

«Îo t-am sārutat,
Mă tēm dē păcat.
Biñē sāmănăm,
Să nē d-înrēbăm,
Sē viță om fi,

Poate că n-om ști ?»

Fata d-asculta,

Așa mi-î zîșa :

«Mis fată dĕ-mpărat,

D'ela scăpătat».

Îorgovan zîșa :

«Șe marē păcat,

Că t-am sărutat,

Mis fișor dĕ-mpărat

D'ela scăpătat.

Și n-or blăstămat

A noștri părinț

Cu lacrimi fĕrbînț :

Tu să fiî la răsărit,

Cași șĕrbu prăpădit,

Îo să fiî la scăpătat, Library Cluj

Cași lĕu vătămat».

II.

Mulț voîniș s-o dus

Sus pă Șĕrna-n sus,

Și toț s-or răpus.

Și o maî rămas

Un rumîn vîfaz,

Îovan Îorgovan,

Braț dĕ buzdugan.

Sus pă Șĕrna-n sus

Fată-ș căuta,
 Nimic n-auza.
 Și i să-mpăria
 C-auza un glas,
 Și nu-nțelēja
 Oîi îi fëmēiesc,
 Orî îi bărbățesc ?
 Îel așa zîșa :
 «Înșată Șerna,
 Că io mi ț-oî da
 În albîia ta
 O mriană dē aor
 Cu ot dē bălaor».
 Șerna înșeta,
 Biñe auza,
 Că-i glas fēmēiesc
 Și nu-i bărbățesc.
 Pinfiñ calului da,
 Ș-atunș mi-ș sārîa
 D'in în clant in clant,
 Pină azunža,
 Und fata țipa.
 Șerpilē-l vida
 Și așa-i zîșa :
 «Ĭovan Ĭorgovan,
 T'ē rog viū mă lasă
 Și rāntoarn-acasă,
 Fata io n-am vātāmat.»
 «Șerp-afurisitē,
 Încă port cuvintē!»
 «Ĭovan Ĭorgovan,

D'ê mi-î omorî
 Şi mai rău o fi.
 Musc-oî slobozi,
 Marva o përi!»
 «Şerp-afurisiţe,
 Încă porţ cuvintê.
 Tar-oî învăţa,
 Fumuri ca să facă,
 Apoi musca criapă».
 La iël ažunţa
 Şi să sloboza,
 Ş-atunş il viđa
 Şi mi-l mai viđa,
 Fata o luva,
 Acasă plăca.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

(*Straja*, comitatul Timiş.)

NEVASTA CREDINCIOASĂ.

Frunză verdă de mălină,

Moșule, bătrînul!

Numa-n fișor o avut,

Duminică s-o-nsurat,

Luñ la oastșe l-o luvat.

La năvastă o lăsat

Noaună an și noaună luñ,

Noaună dalbă săptămîñ.

Năvasta l-o așșeptat

Noaună an și noaună luñ,

Noaună dalbă săptămîñ

Și iel tăt nu o viñit.

La năvastă or viñit

Pățitori, logoditori,

Ș-o pătîră, logodiră.

Moșu din casă iేశi,

Lopata-n mină luva,

În grădină să dușa.

Sapă vii din rădășină,

Lă zvirle păstă grădină.

Tăt sapă și să uită

În lătuțu cîmpului,

În lunguțu drumului.

Și nimica nu să vedē,
 Fără un cătană verdē.
 Cătana cînd ațunța,
 D'in grai iel așa-m grăia:
 «Bun îi lucru moșulē?»
 «Bun îi, bun, da nu pria bun.»
 «D'i șē moșulē nu-i bun?»
 «Cum să fiē lucru bun?
 Numa un fișor avui,
 Dumiñecă s-o-nsurat,
 Luñ la oastșē l-o luvat,
 La nēvastă o lăsat
 Noaună añ și noaună luñ,
 Noaună dalbē săptămîñ.
 Nēvasta l-o aștșeptat.
 La nēvasta or viñit
 Pēțitori, logoditori,
 Ș-o pēțiră, logodiră».
 Cătana đin grai grăia:
 «Aidaț moșulē cu miñē,
 Și-m dă apă dēpă piatră,
 Că-n miñē inima-m criapă».
 Atunș moșu să dușa
 Și lui apă îi dăda
 Și în casă mi-l băga.
 Ia păharu nē-ntșinat,
 Șed pă scaun nē-mbiñat.
 După žežetu șel marē
 Scoasē inel đin crēđintarē,
 Și mi-l bagă în păhar
 Și đin grai așa-m grăia:

«Nănușiță, cumătră mare,
 Fi o slobodu-m o ba,
 Ca să întșin la fina?»
 «Bucuros fișor frumos!»
 Năvasta din grai graia :
 «Cuscri, cuscri, drazi mneî,
 Ia fiț buñ și iertători,
 D'ě miñe ascultători
 Și năpoi d-întorcători,
 Că mî-o adus Dumñezău
 Iară pă ortacu mneî.
 Ș-o fost bun și o fost rău,
 Asta mi-i ortacu mneî,
 Rebde-l bunu Dumñezău!»

BCU Cluj / Central University Library Cluj
 (Bacamezeu, comitatul Caraș-Severin. Auzită
 dela o nevastă.)

BRUMAȘUL MARE.

I.

Duminică dîmînață
 Tinăr voinic să scula,
 Fața dalbă mi-ș spăla,
 Tșica năgră pəriia
 Și pă murgu d-înșela,
 Înșela și-l d-întșinga
 Și pă iel să-ncălăca
 Și pă drum că mi-ș plăca.
 Mărza murgu cît mărza
 Și odată că-m trăcna,
 Voinic în friu mi-l strînza
 Și žos iut mi să uita
 Și pă prunca mî-o vida,
 Albită, da rumăniță
 Și cu brațu plin dē florī,
 Și cu brațu și cu sînu.
 Și su țîță rumăniță,
 Su suioară tămăioară,
 Da pă brață iarbă criță,
 La cap floarē trandafir,
 La pișoarē ružă-n floarē.

Voiñic đin grai că-m grăia :
 «Săruta-ŭ-aş adurmită,
 S-o țiña înşăluită.
 D'ështëşępta-ŭ-aş, parē-m răŭ».
 Murgu n-avĭa şē lucra
 Şi stătu đ-a străfiga,
 Prunca mi să đestşępta
 Şi đin grai aşa-m grăia :
 «Măi voiñişē Dumñē-ta,
 Strinžē-ț murgu,
 Țiñē-ț drumu,
 Că io-s floarē đē marē,
 Şiñē mă iubeşşę, moarē».
 Voiñic đin grai că-m grăia :
 «Io-s Brumaşu şel mai marē,
 Carē cadē đē cu sara,
 Nu să ĩa pĭnă-n prĭnzu marē.
 Aĭdaț noi să ñē ĩubim,
 O zĭ-doaŭă să trăĭim,
 Pĭnă nu ñē vēşşęzĭm».
 Să luvară, să ĩubiră,
 O zĭ-doaŭă că trăĭiră,
 Pĭnă nu să vēşşęzĭră.
 Voiñic đin grai că-m grăia :
 «Frunză verdē đē cucută,
 Bēla mi-ĭ floarē trecută».

(*Batta*, comitatul Caraş-Severin. Auzită dela o fată.)

II.

(Fragment.)

Tunaî în grădina verdă,
 Găsîi pă mîndr-adurmită,
 Adurmită, rumănită.
 Săruta-ŭ-aş adurmită,
 Mi s-o țîna-nșăluîită,
 Boldi-ŭ-aş cu zăzăteli,
 Mî-o blăstăma suffăteli.
 Nu ştu murgu cum făşa,
 D'in pişoarē zdupăia,
 Mîndra dîn somnu-m sārîa
 Şi dîn graî aşa-m grăia :
 «Măi năicuță Dumně-ta,
 Batşē-t murgu, țîně-t drumu,
 Mult voiîniş ca Dumně-ta
 Nu m-or putut sāruta,
 Că nu-s fată, niş nēvastă,
 Şē mis floarē dēpă marē,
 Şîně mă iubeştşē moarē.»
 «Mîndro îo-s Brumaşu marē,
 Că mă culc cu stelile
 Şi mă scol cu soarile».

(*Bacamezeu*, comitatul Caraş-Severin. Auzită
dela un ficior.)

MALAIUL ȘI POPA.

I.

Pă dëlutu-ndelungat
 Fužě domnu mălai cald,
 Și cu doamna mămăligă
 Amindoî într-o țeligă,
 Și cu clisa rîncedă
 Și cu brînza putrădă.
 Popa đin Vala-re
 Sus pă șarga să guie
 Și după mălai cure.
 Și popa đin grai graie :
 •Întorě mălaiulě năpoi,
 D'ęcînd đela noi ai fužit
 Prunči-n vatr-or čimpovit,
 Preufasa o orbđit,
 Io încă am bolinzît.
 Întorě mălaiulě năpoi,
 Că țě scăld în lapțě dulčě,
 Cu clisa ț-oî pțicături,
 Cu untu ț-oî tămăzi,

Tăt așa t-om potroși,
 Pină tu la noi îi și.»
 «Ba ȳo popo n-oȳ ȳntoarĉe,
 Pin-am fost la tiȳn-n casă,
 Dac-o viȳnit un om la tiȳn-acasă,
 Tu ai pus pfita pă masă
 Și ai tras masa pă miȳne
 Și mă făcuș đe rușiȳne.»
 «ȳntorĉ mălaiuȳle năpoi.»
 «Ba ȳo popo n-oȳ ȳntoarĉe,
 Pin-am fost la tiȳn-acasă,
 ȳ-am țȳnut boii-n poiată
 Și ț-am făcut clisa grasă,
 ȳ-am țȳnut ĉȳnsfa la casă.»
 «ȳntorĉ mălaiuȳle năpoi.»
 «Ba ȳo popo n-oȳ ȳntoarĉe,
 Că muiȳerile voaștrȳ
 ĉele proaste
 Mă pumȳnesc, da nu mă pumȳnesc,
 Pă lopată mă tomȳnesc
 Și đe vatră mă trȳntȳesc,
 Cu tăcuȳne mă-ngrăđȳesc,
 Cu ĉȳnușă mă-nvăȳlesc,
 Copii mă străžuȳesc
 Alȳi cu đȳnȳi rinȳzȳit,
 Alȳi cu oti bȳliȳ.
 ȳo mă coc, da nu mă coc.
 Pină-ĉȳ ȳo mă coĉam,
 Copii tăȳ să bȳfe,
 D'ȳn cuptori ȳi mă scoȳte
 Și la copii mă-npȳrȳte,

Popa din graiu-ș grăie :
 Mîncăț copîi, nu mîncăț,
 Dacă voi tăt l-iț mînca,
 Pă dîmiņață-t crępa».

(*Hălmaj*, comitatul Arad. Auzită din vizitiul meü.)

II.

(Fragment.)

Pă dëlutu-ndëlungat
 Meržë domnu mălai cald
 Și doamna mămăligă, Library Cluj
 Amîndoî într-o țșęligă.
 «Stăi mălai și nu țșę dușę,
 Că țșę scăld în laptșę dulșę,
 D'ę coțoc ț-oî dęșpoia
 Și cu unt ț-oî męstęca,
 Să țșę mînsę prunși mņęi
 Flămînduț și mituțșęi».

(*Brusturî*, comitatul Arad. Spusă de un țăran.)

JUNELE ȘI FATA.

Mîndra-n grădzină pliveștșe,
 Džē lacrimî abîa zăreștșe,
 Treșē brata și mî-o-ntriabă:
 «Dži šē plinž fēșitșă dragă?»
 Da mîndruța-î răspundza:
 «Plîng că mărămuța ta,
 Mărămuța ta șa noaŭă
 Iestșe ruptă brato-n doaŭă.»
 «Mîndruța că nu-î așa,
 Îi ruptă inîima ta,
 Tșamă țî-î că tș-oî lăsa.»
 Și fata džin graî grăia:
 «Luva mi-î brato, o ba,
 Džin doaŭă să ștșu una?»
 «Îo mîndro că tș-oî luva,
 Dacă tu mi-î număra
 Peñilē džēp-on păun
 Și pētrilē džēp-on drum.
 Peñilē džē pauñiță,
 Pētrilē džēpă uliță.
 Cîțșe frunzē-s pă un nuc,
 Cîțșe peñē-s pă un cuc.»
 Și fata džin graî grăia:

«Luva mi-î brato, o ba,
 Džin doaă să Ńtşu una?»
 «Îo mîndro că tş-oî luva,
 Dacă tu mi-î număra
 Îarba džepă un otar,
 Cîţşē perē-s într-un car.»
 Şi fata džin graî grăia:
 «Luva mi-î brato, o ba,
 Džin doaă să Ńtşu una?»
 «Îo mîndro că tş-oî luva,
 Dacă tu mi-î fērmēca
 Pă fratşē to şē-l maî mic,
 Şēl maî mic şi maî voiñic.
 Îēl im Ńoacă Ńocu miēū
 Şi umblă în portu miēū.»
 «Fērmēca l-aş fērmēca,
 Dacă tu mi-î învăţa.»
 «Mîndro, la voi în grădzină,
 La un măr la rădăşină
 Îestş-on şerpē spînzurat,
 Džin gură-î cură vēñin,
 Džin coad-otravă džēplîn.
 Tu lē strînzē-n păhăriēl
 Dă fratşēlūi tăū džin iēl,
 Cînd o şerē ap să beîē,
 Tu-î dă farmēşil-aşelē.»
 Fratşē acasă viña,
 Apă reşē că şērîa.
 Da sora să apuca,
 Păhăreļu mi-l luva
 Şi džin graî aşa-m grăia:

«Bîa fratșe vin încălzit,
 Că-î bun dže om năcăzit,
 Bîa fratșe vin pipărat,
 Că-î bun dže om supărat.»
 «Soră, sorioara mîa,
 Îa întșină ș-apoi bîa.»
 Sora sta și iară sta,
 Džin păhăriel nu gusta.
 Îel păharu mi-l luva,
 Džintr-o dată mi-l sorbîa.
 Cînd iera la mîiaz dže noaptșe,
 Fratșilē trăža dže moartșe.
 Cînd iera la cîntatorî,
 Îera-mpodobit cu florî,
 Îar cînd dziuă să fășa,
 La groapă că mi-l dușa.
 Și mîndra džin graî grăia :
 «Luva mi-î brato, o ba,
 Džin doaună să șțsu una?»
 «Îo mîndro nu țș-oî luva,
 C-amu cunoșțș otrava.
 Și dacă țși-î mîniîa
 Și cu miñe-î faș așa.»

(Oreșat, comitatul Timiș.)

A LUÎ NAPOLEON.

I.

Napuġina Bună partġ
 Toarnă năpoi, nu tġ batġ,
 Fuŝ cĂ viġe Viġiton
 Cu cozacġ ŝi cu muscaġ,
 Cu tunuri cu glonŝuri mari,
 Carġ stricĂ ziduri tari.
 Fuŝiŝ ŝi voi fraŝ iubiŝ,
 Carġ vreiŝ sĂ mai trĂiitġ,
 CĂ pĂ noi ġ-o-neunŝurat
 Aġisandru ġmpĂrat
 Cu cozacġ ŝi cu muscaġ,
 Vġstiŝ acum dġ multġ aġ.
 Napuġina Bună partġ
 ġel pġacĂ ca sĂ robġascĂ
 La ġġin-apusului
 ġn priĂŝma Parizului.
 Ūofġ-n sus o rĂdicat
 ŝi pĂ Franŝa o cotat,
 D'ġn ġnim-o suspinat,
 D'ġn gurĂ mġ-o cuvġntat:
 «SĂ trĂiġeŝŝ ŝarĂ ġubitĂ,

În veĉ să fii pominiĉă.
 Ūo Pariz Ńi curfa me,
 Ţtu cĂ nu t-oġi mai vede
 În tĂtĂ viiĉa me.
 Ūo fiuĉu mġeu ġubit,
 PĂ carĂ l-am pĂrĂsit,
 ġnc-aŃ vre ca sĂ tĂ ved,
 ġnc-odatĂ sĂ mai criĂd,
 CumcĂ mai trĂiġt ġn lumĂ.
 MaġcĂ tristĂ fĂrĂ numĂ,
 Ūo cĂ ŃġĂ maġca mġa
 ŢelnicĂ Ń-o fi lumġa.
 LudĂvacĂ-mpĂrĂŃasĂ,
 Ūo ĂĂ vĂduvĂ rĂmasĂ.
 Uo tu dirĂptĂĂ sfintĂ,
 Aġ fĂcut ġn miġ-izbġndĂ,
 TarĂ nu mĂ-ndĂpĂrta,
 Ăi mĂ-ngroapĂ-n Ńara ta,
 CĂ ġo mis ġncunŃurat
 D'-Alisandru ġmpĂrat,
 Ţi la tiġĂ am scĂpat
 La ġlin-apusuluġ
 ġn priĂŃma Parizuluġ.
 CĂ marġa asta sĂratĂ
 Dor Ńi ŃelĂ ġm arġtĂ,
 UndĂ, mĂġ, cĂ nu sĂ vedĂ
 NiĂ pĂmġnt niĂ ġarbĂ verdĂ,
 Numa, mĂġ, tĂt marĂ latĂ
 Ţi-n miŃloc un stan dĂ fatrĂ,
 Ca acolo sĂ robĂsc,
 PġnĂ-ġ lumġa ĂĂ trĂĂscĂ.

II.

O zelnică Bună partě,
 Că ca ielu n-o mai fost
 Așe mindru și frumos,
 Nič o fost nič n-o mai fi,
 Pină lumia e-o trăii.
 «Cind đ-acasă am plăcat,
 Că io tătě I-am fěrdut,
 D'în Loropa žumătatě,
 D'în lumě a triia partě».

BCU Cluj / Central University Library Cluj

(*Boroș-Ineș*, comitatul Arad. Auzite din țăranul G. *Herțig*. După zisa lui el le-a învățat din moșul seș, care a fost cătană și s'a luptat înprotiva «frăntușilor». Am avut o broșură («Pesmă cu cîntări lumești și veselitoare») din anul 1831 scrisă de *Demetrie Ardelean* («preparand în cursul al II-lea în Arad»), în ea încă să află: «Jalnica tînguire a lui Bună parte fostu împărat al Franției». Cartea asta de mare valoare pentru folklorul nostru am dăruit-o bibliotecii Aștrii.)

A LUÎ OSMAN PAȘA.

Dunăriē apă viioară,
 D'ē t-ai făcē o cērñalā,
 Sā mā trēc la maica-n țară,
 Sā-m de bañ đē celtuialā
 Ș-on cal bur đē călărirē,
 Ca să mā duc în bătaie,
 În bătaia turçilor,
 Privința voiniçilor.
 Colo-n Plevn-a triia casā
 Ofițiri stau la masā,
 Hașman paș đin grai grāia :
 «Tātā țara-ī cu noroc,
 Numa Plevna ardē-n foc.
 Săriț turç, săriț tātari,
 Cā rumiņi nē-ncunșur.
 Oī sāraca Plevna noastă,
 Ciñē să țē moștiñascā,
 Turçi đin țara Turçescā,
 O craiu đin Rumiñiia,
 Carē încēpu bătaia ?
 Săriț turç, săriț tātari,
 Cā rumiņi nē-ncunșur !»

(Albac, comitatul Turda-Arieș. Auzită dintr'un țăran.)

A LUI IANCU.

Pă drumu d-Aradului
 Merē murgu Țancului
 Tăt țivlind și rîntězînd,
 Dîn copitē azvirînd.
 Nîmē-n lumē nu-l d-audē,
 Numa sārca doamnă sa
 Dîn pragu vēcînă-sa.
 Dară ie dîn grai grăia :
 «Murguț, murguț, dragu mñeș,
 Ind-ai lāsāt Țancu tău ?»
 «Îo pă Țancu l-am lāsāt
 Pă marziña Dunări
 Bătîndu-să cu turci.»
 «Fă mă Doamnă cē mi-î facē,
 Fă mă Doamnă cōarā ñagră,
 S-ažung la Țancu dă grabă!»
 Dumñeșo cōar-o făcē
 Și la Țancu-ș d-ažunșe.
 Da Țancu dîn grai grăia :
 «Hiș d-aoacē cōarā ñagră,
 C-ai viñit așe dă grabă?
 Ai viñit să-m duč trupu?
 Nu mî-o iēșît suffētu.»

Dară čoara că-m grăie:

«N-am viñit și-ț duc trupu,

Č-am viñit și-ț cot Iacu.»

Dară Iancu că-m grăie:

«Io Iacu, măi, mī-am d-aflat:

D-irima goronului,

Pažișta pămîntului!»

(*Căuașd*, comitatul Bihor. Auzită dela un moș-
neag.)

NEVASTA LUÎ CONSTANDIN.

I.

Constandin morari s̃arac
 Iubit-o Ńi s-o-nsurat,
 M̃indr̃ă P̃arasc-o luvat.
 P̃arasca s̃ă sup̃ără,
 P̃ă Constandin nu-l l̃ăs̃ă.
 Constandin s̃ă sup̃ără,
 PuŃiŃa-n spaŃ-o luvă
 Ńi la soacră s-al̃ergă
 Ńi ded̃e bună ziŃă.
 «Bună ziŃă soacră me!»
 »MulŃam Ńine Ńuñer̃e.»
 «Nu m-ai văzut P̃arasca?»
 «Hai Ńuñer̃e dragu mñeŃu,
 D'în casă đec̃ind ai dus-o
 C-a mñei of n-o mai văzut-o»
 Constandin s̃ă sup̃ără,
 PuŃiŃa-n spaŃ-o luvă
 Ńi p̃ă P̃arasc-o d-află.
 Ńi c̃arca puŃca s-o puŃŃe,
 D'ê frumoasă Ńe iera
 D'ê nu putură puŃca,

Și din grai așa-m grăii:
 «Haida tu Părăsc-acasă!»
 «Ba ȋo-casă nu m-oȋ dușe,
 Pina-ȋ vindē tu doi boȋ,
 Să nē ȋei un făgădău.»
 «Ba ȋo doi boȋ n-oȋ vindē,
 Num-oȋ fașe bită groasă
 Și t-oȋ mina cătă casă.»
 Părăsca să supără,
 Cătă casă să luvă,
 Cȋnd ȋn casă să băgă,
 ȋe din grai așa-m grăii:
 «Bată-tē focu războȋ,
 C-aȋș dēcȋnd t-am băgat,
 Tău nu s-o dȋzdetat.
 Și ȋacă vin paștile
 Și oȋ tăia firilē.
 Cȋnd ȋera pāla Sȋn-Țorz,
 Fu să trag războȋu țos.
 Sāracă cȋnȋpa me,
 Fac șoariși puȋ ȋn ȋe.
 Sāracă cȋnȋpa me,
 Cum stă ȋe măȋ sarșinarē
 Cole pā su strășinarē.
 Sāracă cȋnȋpa me,
 Fac șoariși puȋ ȋn ȋe.
 Vin șoariși și mă-ntrȋabă:
 Da șē țȋ Părăscă dragă,
 O doară tu ȋeșț bifagă?»
 «Muȋerȋe, muȋerȋa me,
 Că ȋo nu t-aș fașe re,

Și ție fașe triaba te,
 Ciînilē dē răsfitori,
 Îel iēra după cuptori,
 Dară ciînilē dē fus,
 Cum m-o văzut, s-o ascuns.
 Muierie, muieria me,
 Oarē cum o fi așe ?
 Război în cas l-ai băgat,
 Doară și t-ai acățat ? »
 Dară ie cînd auze,
 Că la popa să dușe
 Și dîn grai așa zîșe :
 « Că bărbatu m-o bătut,
 Marē vină n-am avut. »
 Da bărbatu sāracu
 Că dîn grai așa zîșe :
 « Muierie, muieria me,
 Nu ție dușe la popa,
 Că sluznică ț-oî băga
 Și casa ț-o mătura
 Și pînza că ț-o găta,
 Război afar l-o țipa. »
 Da bărbatu sāracu
 Că sluznică ș-o băgat
 Și casa i-o măturat,
 Război d-afar l-o țipat.
 Și bărbatu să luvă
 Și la popa să luvă
 Și dîn grai așa zîșe :
 « Haîd-acasă măi muierie,
 Că mi-am băgat sluznișerē. »

Dară iel bărbat mnilos,
 Iel coată paru dē gros.
 Dară ie, guda dē ie,
 Că din grai așa ziše :
 «D-ai bărbatē, dragu mñeū,
 Nu mă batē cu bīta,
 Că mă doarē iñima.»
 Dară iel bărbat mnilos,
 Că iel lasă bīta žos,
 Lasă bīta, luvă zbišu.
 Dară ie, guda dē ie,
 Că din grai așa grăie :
 «Nu mă batē cu zbišu,
 Că răū mă doarē capu.»
 O șē žel-am ažuns Doamñē,
 Că fefile tātē-s doamñē,
 Poartă sumñē și bărbșoanē,
 Și părinți mor dē foamē.
 Tătă fata-ī cu păuñ,
 Mălaiu-ī cu tri zloț buñ.
 Tătă fata-ī impăunată,
 Mălai nu-ī să minș odată.

(Văsoaia, comitatul Arad.)

II.

Muieria dușe să moară,
 Constandin merē la moară.
 Dacă bărbatu mēria,
 Ie din pat că žos saria
 Și pă cap să pēria
 Și furca-n brău ș-o luva
 Și la birt că să dușa.
 Și bău și să-nbătă
 Și acasă să luvă,
 Și pă cap să strofocă
 Și su șergă să băgă.
 Bărbatu dacă viñe,
 Că din grai așa grăie :
 «D-ai muierie, draga me,
 I-oī merē după popa,
 Doară t-ar cumiñeca.»
 «D-ai bărbate, dragu mñeū,
 Lasă-l focul-lui dē popă
 Și ie canta dē su masă
 Și m-o adă dē vin rasă.
 Puñe masa lîngă pat,
 Așe-ī data la bifag.
 Și puñe scara la pod,
 Ia puica d-îngă cocoș

Și-î taiě grumazi žos
Și o frižě, n-o pripi,
Doară miě m-ar fimñi.
D'ě miě nu m-o fimñi,
Iară tăt a tăü o fi.»

(*Văsoaia*, comitatul Arad.)

PODARUL ȘI NEVASTA.

I.

Oltule, Oltule,
 Săca-ț-ar izvoarile,
 Dacă l-or be mindrile.
 Tîrnavile-s înglotate,
 Murășu lē năcă tăfē.
 Pă uliță pîn Bdîstrița
 Să prăumbi-on dēneral.
 Mă tēm că-ī domnu Orban
 Cu miñ albē-n pozinari
 Și strigînd pă un podar:
 «Măi podar, măi meșter mare,
 Tražē podu mai la valē,
 Ca să-m trec o cocoñiță,
 Carē mñ-o fostu drăguță».
 Podaru din grai grăia:
 «Ba io podu nu l-oī trečē,
 Pînă gură mñi-ī trimefē».
 Mindruța din grai grăia:
 «D'ēcit gura mīa ț-oī da,
 Poalē dalbī-oī sufulca,

D'i-n Sameș mî-oî înîeca,
 A tău sufflēt sam-o da».
 «Nu tē tēmē sufflēt dulcē,
 Oî împinžē și ti-i ducē».

(*Albac*, comitatul Turda-Arieș.)

II.

Bafē, bafē ciîni-n sat
 Pă Măriia dîn Bănat,
 Fuzită-i dēla bărbat
 Cu pruncu nēbofēzat.
 Pintră Morăș, pintră T'isă
 P-îndē-s porțilē dēstisă
 Și cînd la poartă sose,
 Măriia în grai graie :
 «Trēci-mă portar T'isa,
 Dară cē ț-o fi plata?»
 «Cum-i dēla Dumnē-ta,
 Că n-oî poffi nîmîca,
 Numa gură că mi-i da.»
 «D'ēcît gură că ț-oî da,
 Poalē dalbî-oî sufulca,
 Cîzmē roș-oî dēsculța
 Și pîn T'isa m-oî băga,
 Fiū micuț dē s-o nēca,
 Cu sufflētu-i samă-i da.

Tăt ačelě m-or mîncat,
 Ind-am văzut ũom frumos,
 Lîngă iěl am șezut žos
 Și l-am strîns și l-am iubit
 Ș-ačelě m-or bătrînit.
 Și l-am strîns și l-am țucat,
 Tăt ačelě m-or mîncat,
 Dîrt-ača sapa-m lăsat.»

(Căuășd, comitatul Bihor.)

CORINDA.

Iară zoacă Pătru-n raï,
 Raïu luminos,
 Nîma-n lumē nu-l vîda
 Fără dragu tată so.
 Tată so dîn grai grăia :
 «Pētrē, Pētrē, sfintșē Pētrē,
 Fă-m și miie loc în raï,
 Raïu luminos,
 Fă-m și miie loc în raï.»
 «Loc în raï tu tată n-ai,
 Că tu ciñez fostu-ai,
 Mulț bogaț ocoțit-ai,
 Mulț săraș sărășit-ai,
 Raïu luminos,
 Mulț săraș sărășit-ai».
 Iară zoacă Pătru-n raï,
 Raïu luminos,
 Nîma-n lumē nu-l vîda
 Fără dragă maică sa.
 Maică sa dîn grai grăia :
 «Pētrē, Pētrē, sfintșē Pētrē,
 Fă-m și miie loc în raï,

Raiu luminos,
 Fă-m și miie loc în rai.»
 «Loc în rai tu maică n-ai,
 Birtășiță fostu-ai,
 Itii goale datu-ai,
 Bañ de plin luvatu-ai,
     Raiu luminos,
 Bañ de plin luvatu-ai».
 Iară zoacă Petru-n rai,
     Raiu luminos,
 Nima-n lumē nu-l vīda
 Fără dragă soru sa.
 Soru sa din grai grăia :
 «Pētrē, Pētrē, sfintșe Pētrē,
 Fă-m și miie loc în rai,
     Raiu luminos,
 Fă-m și miie loc în rai.»
 «Loc în rai tu soro n-ai,
 C . . . ulișcă fostu-ai,
     Raiu luminos».
 Iară zoacă Petru-n rai,
     Raiu luminos,
 Nima-n lumē nu-l vīda
 Fără dragu fratșe so.
 Fratșe so din grai grăia :
 «Pētrē, Pētrē, sfintșe Pētrē,
 Fă-m și miie loc în rai,
     Raiu luminos,
 Fă-m și miie loc în rai.»
 «Loc în rai tu fratșe ai,
 Păcurariu fostu-ai,

Oițițe tunsu-î-aî,
Mult săraș îmbrăcat-aî,
    Raïu luminos,
Mult săraș îmbrăcat-aî».

(*Bacamezeu*, comitatul Caraș-Severin. Auzită din corindători.)

CORINDA.

(Să cîntă în postul crăciunului.)

Fapt-o Domnu ș-o măi fapt,
 Fapt-o Domnu mesă-nșinsă,
 Pingă mesă și scauñe.
 În scauñe șinș-m ședē ?
 Ședē Zău — Dumñezēu
 Cu tăț solosofi a lui.

Dumñezo dîn grai grăia; Cluj

«Alēlēi voi solosofi,
 Carē dîn voi viț d-afla
 Să scoafēț İuda dîn rai?
 C-o intrat İuda în rai,
 Ș-o luvat luna și lumina
 Și gălata cu botēzu
 Și bliduțu cu miru».

Da İliē, Sîmt-İliē

Tăt dîn grai așa-m grăia:
 «Dă-m tu Doamñē armī-a talē,
 Să scot İo İuda dîn rai».

Dumñezo dîn grai grăia:

«Ūo İliē, Sîmt-İliē,
 Tu iēșt tinăr buișelē
 Și armilē melē-s grelē

Și ti-i vătăma cu ielē».
 Dumnězo iar să gînda
 Și armilē lē dăda.
 Și Iliē, Sîmt-Iliē
 Cînd îm dedē a trăzîni,
 Pă Dumnězo mi-l clăfi.
 Da cînd ded-a doaŭă-ŭoară,
 Pă Dumnězo fu s-ŭoboară.
 Dumnězo đîn grai grăia :
 «Ŭo Iliē, Sîmt-Iliē,
 Seșē-ț mina ș-on pișor,
 Că fusăș să mă ŭobori».
 Da Iliē, Sîmt-Iliē
 D'în grai iar aș-a-m grăia :
 «Tîñē-ț İudo dobînda».
 Da İuda đîn grai grăia :
 «Da cum să-m țîn dobînda,
 Nu poș țîña đîntî-n gură
 D'ē tunēt și đē fulžer».

(Văsoaia, comitatul Arad. Auzită din corindătorî.)

CORINDA.

La grădina raifului,
 La pomu lădărilor
 Grăia zidovi cu toț:
 Pă Cristos să-l răstîmîască.
 «Răstîmîește-l o Pilatē,
 Că dē nu li-î răstîmîi,
 Noaŭă-mpărat nu ni-î fi.»
 Da Pilat s-o miîniat
 Și pă miî s-o sufulcat,
 Pălmî păstă obraz i-o dat,
 Pă crucē l-o rădicat,
 Curură dē spiî i-o pus.
 Și cu sulîța l-o-mpuns,
 Sînzē și apă i-o curs.
 Lura s-o-nvêștit în sînzē,
 Stehlē-nčēpur-a plînzē
 D'ē milă și dē bărat,
 Că-i sînzē nēvirovat.
 O-nfirăm spră sărătătē.
 Și tē-ntoarčē crucē-n masă,
 Să fiî gazdă sărătoasă!

(Albac, comitatul Turda-Arieș. Auzită din corindători.)

CORINDĂ.

Colo sus, Doamnă mai sus,
 Sus în dalbu răsărit
 Țest-on pom mîndru-nflorit,
 Păla poală-npolărit,
 Păla mëlzoc lagă merē,
 Păla vîrv lē culēza.
 Da-n umbrița mărului
 Scrisu-Ț patu Domnului.
 Da-n pătuț ciñē-Ț culcat ?
 Fica mică dē-mpărat.
 Scoală fică nu durmi,
 Că dēcînd t-ai adurmit,
 Țarba verdē o-nvērzit,
 Florilē or năpădit.
 Și tē-ntoarcē crucē-n masă,
 Să fii gazdă sārătoasă
 D'ēla noi cu o corindă,
 D'ēla Domnu cu dobîndă !

(Albac, comitatul Turda-Arieș. Auzită din corindători.)

CORINDA.

Întriabă să, întriabă Doamnă

Sfinți de Dumnezău :

D-oî corindă din că s-o făcut ?

Mirului botéz

Și s-o' botéza

D-oî corindă din că s-o făcut ?

D'in păgin creștin ?

Tatăl grăie la sfinț :

«Că mă d-ispitiț,

Că voi biñe știț,

D-oî corindă din că s-o făcut ?

Biñe cași miñe.

Cîndu mă prinsără

În sara de zoia mare

D-oî corindă din că s-o făcut ?

Căi cîñ de zidovi

Să mă răstignască

Pă crucă de brad.

D-oî corindă din că s-o făcut ?

Ș-încă lă păriă

Că nu-î tinzaț mare

Că miñe-m făce.

D-oî corindă din că s-o făcut ?

Cununa de spiñ

În cap mî-o țipa,
Tari-o d-apăsa,

D-oî corindě din cě s-o făcut ?
Păruțu-m čunta.

Păruțu-m pica,
Žosu-î pă pămînt,

D-oî corindě din cě s-o făcut ?
Tatăl nu lăsa

Păruțu përit,
Că mi-l văluia

D-oî corindě din cě s-o făcut ?
Ș-incă-î lě păria,

Că nu-î tinzaî marë,
Cě miě-m făce.

D-oî corindě din cě s-o făcut ?
Braū cu ruguț verde

Cu iel mă-nčinze,
Tarë mă strinze,

D-oî corindě din cě s-o făcut ?
Pelița-m frinze.

Pelița-m pica,
Žosu-î pă pămînt,

D-oî corindě din cě s-o făcut ?
Tatăl nu lăsa

Pelița përită,
Či mî-o-nvăluia,

D-oî corindě din cě s-o făcut ?
Ș-incă lě păria,

Că nu-î tinzaî marë
Și să răpëza

D-oî corindě din cě s-o făcut ?

Cěl židovoc marē
 Cu űagra sulitā
 Ői mī-o d-impinža,
     D-oī corindē đin čē s-o făcut ?
 Sinžilē-m curia,
 Őosu-ī pā pāmīnt.
 Tatāl nu lāsa
     D-oī corindē đin čē s-o făcut ?
 Sinžilē sā piarā,
 Cā mi-l spriziņa
 În pāhar đē mār.
     D-oī corindē đin čē s-o făcut ?
 Defēr-a-nfina
 Unu la d-altu.
 Cīt đin iel cā be
     D-oī corindē đin čē s-o făcut ?
 Tāt cā amuțe,
 Cīt il auze,
 Tāt cā asurze.
     D-oī corindē đin čē s-o făcut ?
 Cīt il cā vide,
 Tāt cā mi-ș űorbīe.
 Cu tunu-ī tuna,
     D-oī corindē đin čē s-o făcut ?
 În țarā-ī rāsfirā».

Sā fiī sānātoasā gazdā,
 Domnu sā tē alduīascā
     D-oī corindē đin čē s-o făcut ?
 Cu corinda noastă.

(Săldăbaj, comitatul Bihor.)

CORINDA.

Crăscut-o, răsărit-o
     Domnului Doamnă,
 Un pom nalt înrămurat,
 Naltu-î pomu pînă-n raî,
     Domnului Doamnă,
 D'ê larg cît prežuru lumi,
 Frunză n-arē, d-umbră n-arē.
     Domnului Doamnă,
 La trupina čeluî pom
 Scris-o Domnu č-o mai scris,
     Domnului Doamnă,
 Scris-o mesă și scauñē,
 Da la mesă činē ședē?
     Domnului Doamnă,
 Că mi-ș ședē Dumñezēu
 Cu tăț sfinți p-îngă iel,
     Domnului Doamnă,
 Și tăt beu și diluiesc
 Citu-î ziua đē vară
     Domnului Doamnă,
 D'êla prînz pînă sară.
 Cîndu-ș iera đē cu sară,
     Domnului Doamnă,

Marë hir că Țe viña
 Pă d-uo fată fiçoriȚă,
     Domnului Doamñe,
 Că Țo d-înatrăt İda-n raı,
 CăiȚe că Ț-o strıcat,
     Domnului Doamñe,
 T'eiȚe Ț-o apucat,
 T'eiȚiȚe raıului,
     Domnului Doamñe,
 SoariȚe cu razıȚe
 Și luna cu lumina
     Domnului Doamñe,
 Și-o sta mındră luminoasă,
 Șiștagu botězului
     Domnului Doamñe,
 Și scaunu Domnului.
 TăȚe-n ıad că Ț-o cărat,
     Domnului Doamñe,
 Spurecat ıadu luminat,
 Curat raıu-ntuñecat.
     Domnului Doamñe.
 Dumñezo mi-ș cuvınta :
 «SfinȚi mıei și draȚi mıei,
     Domnului Doamñe,
 Carë s-ar pute d-afla,
 Să să ducă să Ț-aducă?»
     Domnului Doamñe.
 Sınt-İliȚe că-m grăie :
 «Gata-s Doamñe ıo d-a merë,
     Domnului Doamñe,
 Numa-m dă cę ıo Țoi cęre.

Dă-m tunu și fulžeru,
 Domnului Doamnă,
 După Iuda merë-ūoi».

Dumnezeo mi-ș cuvînta :
 Domnului Doamnă,
 «Tunu țîie nu ț-oî da,
 Că tunu-i d-ūo d-armă grîa,
 Domnului Doamnă,
 Tu ieșt tinăr, buiečel
 Și ti-i vătăma cu iel».

Domnului Doamnă,
 «Ba, numa Doamnă mi-l dă.»
 Dumnezeo încă-l dăde,
 Domnului Doamnă,
 Biñe stă d-al învăța,
 Biñe, biñe ca pa siñe ;
 Domnului Doamnă,
 Tuna rar, fulžera đes.
 Sînt-Ifii-arăduie
 Domuului Doamnă,
 Tăt tunînd și fulžerînd.
 Cînd tuna a-ntiie ūoară,
 Domnului Doamnă,
 İadu tăt să trămură.
 Cînd tuna a doaŭă ūoară,
 Domnului Doamnă,
 Lăcățîle žos picară.
 Cînd tuna a triia ūoară,
 Domnului Doamnă,
 Și d-ușile žos picară.
 Cînd tuna a patră ūoară,

Domnului Doamnă,
 Îadu-n patru să crăpă.
 Când tuna a cînca ūoară,
 Domnului Doamnă,
 Îuda žos pica să moară.
 Sînt-Îlîie să țipa
 Domnului Doamnă,
 Și tătē lē căpata
 Și mîndruț mi lē suie
 Domnului Doamnă,
 Sus la fața cērului
 Și biñē l-așipuie,
 Domnului Doamnă,
 Carē pă indē ūo fost :
 Soarile cu razile
 BCU Cluj Digital Library Cluj
 Domnului Doamnă,
 Și luna cu lumina
 Și-o sfa mîndră luminoasă,
 Domnului Doamnă,
 Suștagu boțezului
 Și scaunu Domnului.
 Domnului Doamnă,
 Defē-ș Îuda d-a crișca,
 Sînt-Îlîie-ī cuvînta :
 Domnului Doamnă,
 «Tač tu Îudă, nu crișca,
 Pă tiñē t-oī sătura
 Domnului Doamnă,
 D'ē firtați, cē ț-aī prins.
 Pă față tē firtățesc,
 Domnului Doamnă,

Pă dos mi ție pēdēsesc».

Îuda mai tarē crișca,

Domnului Doamnă,

Sinf-Iliiē-ī cuvînta :

«Tač tu Îudă, nu crișca,

Domnului Doamnă,

Pă fiñē t-oī sătura

D'ē surafē, čē ț-ai prins,

Domnului Doamnă,

Pă fațā țē surățesc,

Pă dos mi ție pēdēsesc».

Domnului Doamnă.

Îuda mai tarē crișca,

Sinf-Iliiē-ī cuvînta :

Domnului Doamnă,

«Tač tu Îudă, nu crișca, BCU Cluj - Centrul Universitar Cluj

Că pă fiñē dučē t-oī

Domnului Doamnă,

Colo žos colo mai žos,

Žos în fundu iadului

Domnului Doamnă,

Și io Îudă lēga t-oī

D'ē un stîlp marē dē fēr

Domnului Doamnă,

Cu un lanț marē dē fēr.

Și io Îudă puñē ț-oī

Domnului Doamnă,

Pă umăr d-adrēptu tău

Un toiag marē dē fēr,

Domnului Doamnă,

Să fiī tu Îudă cu iel

Doară pînă la žudęŧ.
Domnului Doamne.
Domnu să te d-alduiască,
Să fi gazdă sănătoasă.
Domnului Doamne.

(Auzită din *Floreă Oani*, sfăt în *Saldăbaj*, comitatul Bihor.)

CORINDA LUI «SINT'-IŪON».

Ieșitor domni ieșit
 Vinători d-a lui Crăcun.
 Tăt vinară cit vinară
 Cit fu ziua dă vară.
 Cit fu coła dă cu sară
 Mîndră fiară-ș trăgănară :
 Un cërbuț cam surior
 Și la pără dăspicățel
 Și la coarnă răvârșel,
 La piçoare d-arzintel.
 Pêtria defê și-l săzefê,
 Da cërbuțu-n grai grăia :
 «Pêtrê, Pêtrê d-arcaș marê,
 Tražê d-arcu mai năpoi,
 Și nu dai și mă săzêț,
 Că nu-s io cê-ț parê țiiê,
 Cê-s Iiūonu Sint-Iūon,
 Da maica m-o blăstămat,
 Și fiu fiară sus pă codru
 Noaună añ și noaună zilê
 Și p-atifa săptămiñê.
 Cînd ațela-mplîni l-oî,
 Žos la țară lăsa m-oî,

Biseriĉ dęstidę ũoi,
 Sluŭbă mindră faĉę ũoi.
 Dă cu sară vęĉęrniię,
 Zori dă ziŭă liturdię,
 Păla prinzut slubę sfintę.
 Sluŭba sfintă ĉin-o-scultă?
 Mai intiiu maica sfintă
 Cu fiut micut în braă.
 Fiiutu-i sfint tăt plinže,
 Maica sfintă îi grăie :
 «Taĉ fiut, nu tăt mai plinže,
 Că io ŭię că ŭ-o-i da
 Doaŭă merę, doaŭă perę,
 Doaŭă ŭiă dalbi a meŭę».
 Fiiutu mic tăt plinža;
 Maica sfintă-n grai grăia:
 «Taĉ fiut mic, nu tăt plinže,
 Că io ŭię că ŭ-o-i da
 Ŗi tęiŭę raiului,
 Ŗi fi tu mai marę-n rai».

(Căuaşd, comitatul Bihor.)

CORINDA.

În țărmuri de Dunăriță *
 Crăscut-o, răsărit-o
 Un pom nalt înrămurat
 Cu trupina sus pă soară,
 Cu ramuri žos spră marē,
 Și maria din grai grăie:
 «Rădică-ț pom ramurilē».
 Iar pomu din grai grăie:
 «Trēc în marē, trēc în lin,
 Că nu-s io cē-ț parē țiiē,
 Cē-s scara lu Dumnězo,
 D'ēpă miēne tăt scoboară,
 Žos scoboară și pogoară,
 Žos în sfintē dumiñcē,
 Păla dalbē biserēc».
 Iar maria din grai grăie:
 «Rădică-ț pom ramurilē,
 Că I-a strica valurilē,
 Că adună și d-adună
 Tăt trupuri făr de capifē,

După tot șirul să cintă:

«Lēru-ī Doamñē».

Și săbii fără de mănunt».

 Iar pomu din grai graie:

 «Trēc în mare, trēc în lin,

 Nu mă pria rău supăra,

 Că rău mi f-oî blăstăma,

 D'ē tu mare îi săca.

 Pă indē-ț sint vadurile,

 Ara ūom cu plugurile.

 P-indē țî-s întorsurile,

 Îngrădi-ñ-om grădiñile.

 În grădiñ c-om sămăna?

 Flori vinătē mohorītē.

 Și la flori cē ūom aducē?

 Tăt fiçori însurători

 Și fēfiță cu bērfiță

 Ș-or afezē ș-or culezē.

 Ca mai mică-î nēstorñică,

 La brață cu iarבă criatā,

 La brău-ī cu spic dē grăū».

 Ș-o întinām dē sănătafē!

(Saldăbaj, comitatul Bihor.)

CORINDA.

Pă fețițe munților *
 Sus în țele zorilor,
 Nu sînt țele zorilor,
 Că d-uo dalbă mănăstiră.
 Mară-î, mară-î pă picoară,
 Pă noaună stilpuri de cără
 Și p-atîta de tămîie
 Și p-a cînca de făclîie.
 Da-î purcăsă de demult,
 D'in afară-î muștu prins,
 Pă din lontru-î zugrăvită,
 Zugrăvită aurită.
 Da cu ceh-î d-acupărită?
 Tăt cu țeglă mohorită.
 Da într-însă cîine ședă?
 Că mi-ș ședă maica sfîntă,
 Dumnězo cu Sînt-Iuon,
 Cu fiu-ș micuț în brață,
 Cu cosiță răvărsată
 Păstă fiu mic aruncată.

* După tot șirul să cîntă:

Maica sfintă-ș cuvînta :
 «Că plinț fiuț d-atîta?
 Că țîe fiuț ț-oî da
 Doaună merē, doaună perē,
 Doaună țîță dalbî-a mefē,
 Și t-i fiu žuca cu iefē».
 Fiiu tarē-ș ded-a plinžē
 Cu grefē lacrimi dē sînžē.
 «Tač fiiuț mic, nu tăt plinžē,
 Că io țîe fiu ț-oî da
 Și țeiilē raiului
 Ș-încă raiu cu tātu».
 «Lēsñē-î maică d-a tăče,
 Că nu vēz tu čē vād io ;
 Colo žos, colo mai žos
 In čel d-ūoraș židovēsc
 Doaună meșțeri meșțērēsc
 P-ūo crucē dalbă dē brad,
 Doaună meșțeri meșțērēsc
 Cuiē dalbē dē ūoțel.
 Doaună meșțeri meșțērēsc
 Pă grefē maiuri dē fēr.
 Și pă miñē puñē m-ūor
 Pă crucē dalbă dē brad,
 Și la miñē batē ș-ūor
 Cuiē dalbē dē ūoțel.
 Și prîn talpē și prîn palmē
 Cu grefē maiuri dē fēr».
 Maica sfintă-ș cuvînta :
 «Ie iēs İoañē pîn-afară,
 Tu İioañē țē apucă

D'ê cornu altarului,
 Coată-n sus și coată-n zos,
 D'ê vëz Ioañe cë-i vida».

«Că io maică că mî-o väd
 Staüa ceia dë lucafër
 Înältînd, mărindu-să,
 C-üo zarë pă asta lumë,
 Cu una pă ceialaltă
 Viñind tarë cë putînd
 D'ê ñimica nu ținînd,
 Pă ñimica nu călcînd.
 Păstă vãi săc cë-ș trëca,
 Mîndrë vãi s-arăduia.
 Păstă pomi săc cë-ș trëca,
 Mîndri pomi d-îfloria.

Păstă holdë cë-ș trëca,
 Mîndrë holdë-ș răscoia.
 Păstă munți cë-ș trëca,
 Mîndri munți da sălta,
 Ca mñëüi primăvara.
 Și năpoi să înturna,
 Miñilë-n sînu-ș țîpa,
 Grele rañe cë-ș găsa,
 Păstă rañe cë-ș sufla,
 Grele rañe vindëca».

Maică sfintă cuvînta:
 «Indë fiü ai zăbovit?»
 «Că io maic-am zăbovit
 În cël d-üoraș židovesc,
 Că pă miñe s-or tälñit
 Afurisiț cîñ dë židovi.

Și pă miñ m-or finzuît».
«Și dipt-čë fiuț ț-aĩ dat,
N-aĩ tunat, n-aĩ fulžerat?»
«N-am tunat, n-am fulžerat,
Că io maică nu m-am dat
Păntu fiñë păntu miñë,
Čë io maică că m-am dat
Păntu lumë păntu tătă,
Ca să đescumpăr lumia,
Lumia ria cu moarfa mia».
Cručë sfintă-ntoarsă-n masă,
Să fiĩ gazdă sănătoasă!

(*Săldăbaj*, comitatul Bihor.)

CORINDA.

Fica gazdi s-o sculat
 Și pă cap s-o pēpfinat *
 Și la brînc s-o sufulcat,
 Cofē dalbē-n brînc ūo luvat,
 La fintîn-o d-alērgat.
 La fintînă să vële
 Un suruț d'on porumbuț.
 Prîndē-n brațā cu dulcēața,
 Duč-acasā, puñē-n masā,
 Păstā masā grāū răvarsā,
 Păstā grāū colac dē grāū.
 Să fii gazdā sânătoasā,
 Să plățēșt colînd-a noastă
 C-un colac mîndru frumos
 D'in pēlîța lu Cristos
 Și c-o buză dē rățiie,
 Ca Dumñēzo să tē țîie!

(Saldăbaj, comitatul Bihor.)

* După cite doae șire să cîntă:

«Hoï țelin nu țermelin!»

CORINDA CRACIUNULUI.

Hoï, trecu, mi-ș mērg,
Hoï, doï drumăreï.

Corindă-m Doamnă!

Drumari ciñe sînt?

Una-ï maïca sfintă,

Unu-ï sfint İosif

Pă feldal mērgînd,

Ca mñeii săltînd.

În sara d'-ažun

La Crăcun mērže,

Sălaș iş čere.

Ști-ve Dumñezo

Sălaș čē ūo da,

Că sălăii-s mult.

«Poatē că ūoi da

Graždu caïilor,

İezla boïilor».

Biñe, să duče,

Sălașu-ș făče,

Mîndru-ș d-așțērñe

Valurî dē postavurî

Și vigurî dē žolžurî.

La cap čē puñe?

Tăt fitě-nfloritě.
 Noapfa päl-uo vremě
 Pă maic-uo love
 Nişte muncă cam greleş.
 Maica-n grai grăie :
 «Hoi, Sfintě İosifě,
 Scoală şi mai scoală,
 Că io n-am hodină
 D'ě rosuri dē cai,
 D'ě tropsu lor».
 Biñě, să scula,
 Pă cai blăstăma :
 «Firi-ați blăstămaț,
 Voi să n-avēț saț,
 Num-ūodată-n an,
 Numa la Ispas
 Ş-atuncă num-on čas».
 Biñě, să duče,
 Sălaşu-ş făče,
 Mîndru-ş d-aşterñe
 Valuri dē postavuri
 Şi viguri dē zolžuri.
 La cap cē puñe?
 Tăt fitě-nfloritě.
 Noapfa päl-uo vremě
 Pă maic-uo love
 Nişte muncă cam greleş.
 Boi-ş d-abura,
 D'in muncă d-uşura,
 Fiiuț mic năşte,
 Cristos pă pămînt

Sufflător noaște.
 Maica-n grai graie :
 «Hoi, Sfintă Iosifă,
 Ie scoală, mai scoală».
 Biñe, să scula,
 Mîndru să ruga,
 Pă boi d-alduia :
 «Firi-aț d-alduiț,
 Dacă-ț pașt-on čas,
 Voi să d-avet saț».
 Cînd fu într-açe,
 Ziua să făce
 Caș-uo floriçe,
 Crăcunu-i graie :
 «Hoi, inasi mñei,
 Meret de videt
 Grațdu cailor.
 Că-i sălăi d-asară
 Morți-s, tiri-s vii?»
 Biñe, să duçe,
 Biñe iei cêrca
 Grațdu cailor
 Și sălăi n-afla.
 Numa cê văzură?
 Iezla boilor
 Scîpînd, luminînd
 Și făclii arzînd.
 La Crăcun mēre,
 Biñe și spuñe :
 «Hoi, sfintă Crăcuñe,
 Biñe ș-am cêrcat

Grațdu caïlor,
 Sălăi n-am d-aflat,
 Numa č-am văzut?
 Īezla boiilor
 Scîpînd, luminînd
 Și făclîi arzînd».

Crăcun nu știie,
 Da să năduie
 Și-n acol mēre.
 Īn coț și-n žēnunț
 Mîndru să ruga :
 «Hoï, ĩartă-mă, ĩartă,
 Că ĩo n-am știut,
 Că ĩo đ-aș vut ști,
 V-aș vut săluï
 Sobē calduroasă
 Și pēriñē groasă».

Maica-n graï grăie :
 «Hoï, sfintē Crăcuñē,
 Īertămu-tē, ĩert,
 Numa ț-oï muta,
 Da, ziuța ta
 Năpoi ca năiñfē,
 Să fiie mutată
 Pîn la žudēcătă».

[Dacă s'a sfîrșit corînda, să pune un colac pe masă. Corîndătorii urmează :]

S-uo gătāt ; fiĭ gazdă sănătoasă,
 Să plăfēșț colînd-a noastă
 C-un colac mîndru frumos

D'in pellița lu Hristos.
Župîn gazdă s-ŭo gătāt,
Și la mîñ s-ŭo sufulcat,
Corindători ŭo așteptat!

(Auzite din *Florea Oană*, sfăt în *Saldăbaj*, comitatul Bihor.)

CORINDA.

Coborît în-o coborît,
 Coborît mî-n-o domnu sfînt,
 Sfîntu Pëtru pã pãmînt
 În oraş în Făgăraş
 Cu un mînic d'eu fluiëraş
 Şi d'-a lungu l-o luvat.
 La mîižlocu satulu
 La casa bogatulu
 Cu fluiër-o fluiërat,
 Cu gura o cuvîntat :
 «Gata-î prînz, pus pã masã,
 Slobozu-n'eu gazdã-n casã?»
 Şi d'in lontru cuvîntarã,
 Sã iesã pã poart-afarã.
 «Prînz-î gata, nu-î d'eu voi,
 Ci d'eu domni mari ca noi».
 Îi afarã rãnturnarã,
 Drumu d'-a lungu luyarã.
 La capãtu satulu
 La casa sãraculu
 Îi frumos l'eu fluiërarã
 Şi cu gura-î întrebãrã :
 «Gata-î prînz, pus pã masã,
 Slobozu-n'eu gazdã-n casã?»

Ȫar s\u0103rac\u0163i \u0163i primir\u0103
 \u0162i \u0163n lontru-\u0163i sloboz\u0163ir\u0103,
 Dup\u0103 mas\u0103 m\u0163ni-\u0163i b\u0103gar\u0103
 \u0162i a\u0162e l\u0119 cuv\u0103ntar\u0103:
 «Gata-\u0163i pr\u0103nzu pre pu\u0163in,
 Ha\u0163da\u0162 cu t\u0103t s\u0103 pr\u0103nz\u0163im».
 Dup\u0103-\u0119e s\u0103 usp\u0103tar\u0103,
 Dumn\u0119ezo l\u0119 cuv\u0103ntar\u0103:
 «Hold\u0163ile s\u0103 v\u0103 rodasc\u0103,
 T'atra nu l\u0119 b\u0103ntu\u0163asc\u0103.
 Ȫar\u0103 \u0163n ocolu t\u0119u
 O \u0163nmul\u0163i Dumn\u0119ez\u0119u
 T\u0103t felu \u0119e dobitoac\u0119e,
 T\u0103t\u0119e or fi s\u0103n\u0103toas\u0103».
 Ȫi d'-acolo c\u0103 por\u0163nir\u0103,
 La un d\u0119elu\u0162 m\u0163nic \u0163e\u0162ir\u0103
 \u0162i pu\u0163in s\u0103 hodi\u0163nir\u0103.
 Dumn\u0119ezo o cuv\u0103ntat:
 «P\u0119tr\u0119e, nu \u0162-am ar\u0163tat.
 Prive\u0162\u0119e la r\u0103sar\u0163it
 \u0163n r\u0103iu \u0119el mult sfin\u0163it».
 P\u0119tru sus s\u0103 r\u0103d\u0163icar\u0103,
 Ved\u0119e r\u0103iu cit o \u0162ar\u0103
 \u0162i casa s\u0103racului
 \u0163n m\u0163n\u0163locu r\u0103iului.
 P\u0103 d\u0163in lontru zugr\u0103vit\u0103,
 D'in afar\u0103 aurit\u0103.
 Pas\u0103ria \u0163n glasu s\u0119u
 L\u0103uda p\u0103 Dumn\u0119ez\u0119u.
 Dumn\u0119ezo o cuv\u0103ntat:
 «Uiti-\u0119e la sc\u0103p\u0103tat,

D'ê vëz iadu-ntuñecat
 Și casa bogatului
 În mñižlocu iadului
 Tătã ñagrã și păfitã,
 La hãizaș dëscupëritã».
 Colînduța nu-î mai multã,
 Trãiascã cîn-o ascultã.

(Auzitã din țãranul Teodor *Petreuș* în *Botiza*,
 comitatul Maramurëș.)

[La intrare corindãtorii astfel cîntã:]

«Bunã sara lu așun,
 Cã-î mai bunã lu crăcun,
 Cã-î cu mñei cu purcëi,
 Cu păstori dupã iei».

(Arad.)

«Bunã džiua lu așun,
 Cã-î mai bunã lu crășun,
 Cã-î cu mēi cu purșei,
 Cu copiii dupã iei.
 Aluñe, aluñe, cã-s mai buñe.
 Nuș, nuș, cã-s mai dulș.
 Poamē, poamē, cã ñi foamē.
 Crițari, crițari, cã-s mai tari.
 Groșiță. groșiță, cã-s pistriță.
 Tult, tult, cã-s mai mult.
 Florinț, florinț, cã-s mai cuminț.

Să trăiască gazda cu găzdărița,
 Să ne umplă căpița
 Cu un acov dze vin,
 Să ne fiie inima dze pfin
 Și cu unu dze rățșiiē,
 Să ne fiie inima sprē bucuriiē.
 Cîțșē cuñē pă casă,
 Atîțșā galbiñ pă masă.
 Nană, dă-nē șcva !»

[Copii cu steaua la intrare astfel cîntă :]

«Cârnaț cu pipēri,
 Î-a nostru dze iēri.
 Fuioarē, nuș, pasuliță,
 La noi toatșē-s într-o credzîntă.
 Și o litră dze rățșiiē
 Cu grabă dați-m și miic,
 Măcar fiartă să fiie.
 Mis sārāc, mārāc,
 N-am dżin țoalē niș dārāp.
 Dară în pișoarē
 Șizmē fără talpă, fără călcîiñ,
 Da dze nădraž
 Fașēț biñē și nē daț,
 Ca să pot alērga pă coastă după vulpē,
 Că și vulpia-ī viclană,
 Da și io mis fișor bun dze cătană».

(Auzite din tinērul *Ilie Pirtea* în *Ogradina*,
 comitatul Caraș-Severin.)

DRAGOSTEA.

Frunză verdă, foaie lată,
 Fost-o-n fiċor și o fată.
 Floriċei de deocăi,
 S-or iubit de mnicuței.
 Cănd or fost pă la luvat,
 Părinți nu i-o lăsat.

Îi de mină s-or luvat

Și s-or dus și s-or năcat. BCJ Cluj

Măruț cu frunză rătundă,
 Ind-o fost apă afundă.

Și părinți s-or luvat
 Și pă ii de i-o cotat.
 Și-năcaț că i-o aflat.

D'-acolo că i-o luvat,
 P-amîndoi i-o astupat

La umbruța nucului
 În marziina drumului,
 Pă fiċor d-a dăriapta

Și pă fată d-a stînga.
 D'in fiċor mñ-o răsărit
 Un ruguț mîndru-nflorit,

Și din fată răsăriră
 O ruziță mîndră plină.

Și ruguțu s-o înfins
Și ružița o cuprins.
Ciñe p-acolo trêce,
D'in gură așe grăie:
«C-o fost dragostē curată
Și cu dor amñestecată».

(Auzită din țăranul Teodor *Petreuș* în *Botiza*,
comitatul Marămurēș.)

CRAIȘORUL.

Fost ăodat-ăon crăișor,
 Tinărel, mîndru fiċor,
 Cum ăs brazi codrilor
 Sus pă vîrvu munților.
 D'ă năvastă ș-ăo luvat
 Copilăță đin ċel sat,
 Copilăță rumîncuță,
 Văcinuțelor drăguță.
 Și luă cartă ă-o picat,
 D'ă cotună ăo plăcat.
 «Na dragă ănelu mănău,
 Puănă-l pă đezătu tău.
 Cînd ănel-ăo ružîni,
 Și ști dragă c-oă muri,
 ăar dacă ăo ružinat,
 Și ști că mis ăngropat».
 «Na mărăma đă mătasă,
 Pă maržîn cu aor trasă,
 Cînd aoru s-ăo topi,
 Și ști dragă c-oă muri».
 Crăișoru mult plînza,
 Cînd đă cotună porăna.
 Pîn un codru ăel că treċă,
 Pîn un codru-ntuănăcat,
 D'ă mult ăoamiăn blăstămat.

În mëlžoc fintîna sta,
 Cîi želoş đîn ie tăt bîa.
 Crăișoru tăt mărġind
 I s'apriusă doru-n sîn,
 La mărămă tăt privîa
 Și đ-űodată-ncrëmiņa
 D'ë viderë cë vidă,
 Aoru că să topîa.
 «Staț fiçori și ascultaț,
 La umbra l-aîest copac
 După miņe ș-aștëptaț.
 Că acas-am zăuîtat,
 Pă mas verdë aruncat
 Paloșu cël rofilat».
 Pă drum iël cum aņđăle,
 Un voînicuț tălăle,
 Un voînic cu calu mic.
 «Noroc bun tîner voînic».
 «Mulțam Dumi-talë crai».
 «Indë măi, indë tē duç,
 Cë vestë bună-m aduç?»
 «Doamņë crai și uoamë buņë,
 D'ë biņë nu am cë-ț spuņë.
 Taică to țar-űo prădat,
 Mîndra ta ț-űo aruncat
 Într-un tău adînc și lat».
 «Na voîniçë calu mņëű
 Și și-l duç la tată mņëű.
 Dacă-ntrabă indë-s iëű?
 Tu și-i spuņ că io m-am dus
 Pă țarmurîa api-n sus,

Spuñe-î că am adurmit
 Inde-î apă bulbuçit».

Taică so đeloc întrabă:
 «Inde-î crăișoru dragă?»

«Crăișoru zo s-uo dus
 Pă țarmurîa api-n sus,
 Și iel zo s-uo zăbovit
 Inde-î apă bulbuçit».

Țară multă aduna,
 Tăurilē lē strîca,
 P-amîndoi că-î întălñe,
 Întălñe îmbrățoșat,
 Pă hămuc mîndru culcaț.
 Ducîndu-î ca și-î îngroapē
 Strigă tata: «Ho ñe-poafē,
 Duçē țî-î și-î îngropaț
 Nu-ntr-un loc cu cēlalalt,
 Su strēșina biserēcî,
 Indē sluzēsc đîeçî».

Și đin iel drag-uo iēșît
 Un brad nalt și minunat
 Pă biserică plēcat.
 Și pă iē drag-uo-ngropat
 La ușa biserēcî.
 Și đin iē uo răsărit
 Mlăđiță đē iēđeriță,
 Pă biserică să-nfînsă
 Și cu bradu să cuprînsă.

(Auzită din țaranul Pavel Curt în *Niermeghi*,
 comitatul Bihor.)

MOARTEA INDRĂGOSTIȚILOR.

«Vină soro, sorioară,
 Nu fi tu în marē boală.
 Vină-n cîmpu șel frumos,
 Undē-î noaūă drăgăstos».
 Viñē sora și să uită
 Pă așeia valē lungă.
 Vedē pă voiñicu sēū
 Cum sedē într-un părăū.
 Ia-l apucă și-l sārută,
 Și amîndoi că să țucă.
 İată moșu đēla oi
 Viñē să facă război.
 Viñē cu o bîtă marē,
 Lē dă în cap foartșē tarē.
 İată moșu đēla oi
 Omoară pă amîndoi.

(*Batta*, comitatul Caraș-Severin.)

MOARTEA FRAȚILOR.

La fîntîna cu doi braz
 Am ucîs ier pã doi fraț
 Pãnr-o puică d-îndrãzîtã.
 La fîntînã ie mi-ș sta,
 Poalẽ dalbẽ sufulca,
 Fața roșiiẽ-m spãla,
 Brațã dalbẽ-m arîta
 Și cîntînd sã lãgãna.
 Cu uoîi m-o fãrmecat
 Și pã brațã m-am culcat.
 Iar cãi fraț, cãi voînicãi,
 † Tinãri, blînz ca ñiștẽ mñeî, †
 Nu ștu cã s-or supãrat,
 Cã dẽ miñẽ s-or lãgat.
 Da io sus m-am rãdicat,
 Pã amîndoî i-am culcat
 Și su braz i-am îngropat †
 La crucile drumuluî,
 La rãcoria vîntuluî.
 Carẽ fatã o treçẽ,
 În calẽ sã sã opriascã
 Și sã-i plîngã dẽ zelẽ.

(Boroș-Ineî, comitatul Arad.)

BĂRBATUL OTRĂVIT.

Vai de mine rău în pară,
 Că-m vine Murășu mare,
 N-am io punte, niși luntre
 Să trec la Ilana-n curte,
 Să-î mai dau doi-tri petaș,
 Să mă pun cu ia la pașe.
 Ilana că mi-ș grăieră :
 «Măi bădiță Dumně-ta,
 Io ștu bad de undă vin,
 Că tu vin dela Sibii,
 Lagăț calu de gutiîn,
 D'ê gutiîn și de tri lemne,
 Tună-n casă, nu te teme,
 Că de șine t-ai fêmut,
 Io pă iel l-am otrăvit
 Cu otravă din dumbravă,
 Cu iేశtiță din porfiță,
 Cu păr galbăn din cosiță,
 Cu ou roșu-ncondēiat,
 Ca să nu-ș mai de pă lac».

(Straja, comitatul Timiș.)

A LUI NUȚU.

Pă Nuțu lu grădinar
 L-uo pus tată so pîndar
 La păru cu perē coaptē,
 Cît uo fost draga dē noaptē
 N-uo viñit suffēt dē uom
 Și s-apropiē dē pom.
 Pînă-n zori s-uo tăt răbdat,
 Nuțu dē nu s-uo culcat.
 Uo adurmit, truđi lui,
 La trupina părului.
 Vin fertilē la izvor,
 Rîd dē Nuțu «hor, hor, hor!»
 Da niē una nu să-ndură
 Și trăzasc-on fičoraș,
 Uo și furē pă pîndas,
 Numa Lița, fată-n dor
 Cu curaž cît un fičor
 Îndrăzñi și furē perē.
 Rupē una, pă pičor.
 Clătînd crēnziłē đin vrerē,
 Tulaï, cad perilē žos
 Păstă Nuțu čel frumos,
 Îel trēsarē, după hoț.

«Vrei să-m scēpi, da tāt nu poț!»
 Ș-uo cuprindē pāla spațē,
 Ie țivleștē și să zbatē.
 Ūor pīrit pā bdata fatā.
 Bdata mamā, bdētu tatā
 Ūor ațuns cu fata lor
 Innāũnta popilor.
 D'in voroavē și prin sfat
 Furtu grēũ s-ũo žudēcat:
 Pāntr-ũo parā și-ș đā fata,
 Ca ș-o žoarē la oltar
 Și pā ie și pā pīndar.
 Pāntr-ũo poamā đīntr-un pom
 Și ieĩ fata đēla ūom!

BCU Cluj / Central University Library Cluj
 (Auzitā din țāranul Pavel *Curt* ĩn *Niermeghĩ*,
 comitatul Bihor.)

ANDRONIM ȘI ILEANA.

«Hoarcă, Hoarcă undă ieșt,
 D'ê tu turma nu păzêșt ?
 Vin-aiic, că io mă duc
 Pă Ilana să-m aduc,
 P-a mñeũ crin și ȳară vin.
 D'ê-ĩ păzĩ, tu-ĩ primi
 La rusalê un caș marê,
 La crăcun un mñel bun
 Și la pașt doĩ colaç».
 Hoarca cĩndu-l auze,
 La Androñim să grăbe
 Și sare și-l ȳinguse.
 Androñim voĩos plêca,
 Hoarca sĩngură ȳera.
 Tătă turma-neunzura,
 După ũoamiñ să uĩta,
 Pă lotri, lupĩ ȳĩ mușca
 Și ĩn sĩnzê ȳĩ scãlda
 Și dê moartê mñi-ĩ gãta.
 Da Androñim cĩnd mърze,
 Fluĩerașu și-l scofe.
 ȳn fluĩeraș ȳel cĩnta,
 Tăț codri dê rêsuna.

Androñim merzë pă valë,
 Luna mîndră ieşë-n calë.
 Aşe dë frumos cînta,
 Luna dë mi-l asculta.
 «Cîntă-n fluier Androñimë,
 Că aşe nu ştiie ñimë».
 Cătă casă cînd sose,
 Ilana în drum ieşe.
 «Bună sara Androñimë,
 Auzi că vii la miñe.
 Şi mñ-o spus sufletu mñeü,
 C-audë fluieru tëu.
 Şi mñ-o viñit un doruţ
 Pă aripă dë vîntuţ».
 Cînd în casă să băgă,
 Lumñinuţa aprinde,
 Pă masă cîină puñe.
 Androñim nu pre mîncea,
 La Ilana să uita,
 İe plînzë şi suspina.
 Androñim o întreba,
 Cu uofi o mädăria.
 «Cë ieşţ mîndră supărată?
 Taç nu plînzë, fi voioasă».
 Ilana dîn grai graie:
 «Androñimë dragu mñeü,
 Mă scapă cu braţu tëu,
 İmblă dracu pă aiiç,
 Fură feţ-on priculiç.
 Fata mîndră mai curată
 İel ş-o face dë ñevastă.

Pă miñe ȃe m-o răpi,
 Tu pă ȃiñe ȃi ȃubi?»
 Da Androñim rėspunde :
 «Dacă dracu faȃ-ăse,
 T'ė mărıtă după miñe,
 Atunȃ dracu nu mai viñe.
 Dacă tu nu-ȃ fi mai fată
 Dracu atunȃ ȃe pă alta».
 «Biñ-o fi, zo, Androñimė,
 Mă mărıt ȃo după fiñe».
 «Păst-o lună oi viñi
 Ői pă fiñe t-oi pėti.
 Atunȃ noi ñ-om crėdınȃ,
 Amınoȃi ñ-om cununa,
 Noaptė bună mındra me!»

★

Ñimic nu să poat-ascundė,
 Dracu păstă noapt-audė,
 Că Ilana-n asta lună
 Cu Androñim să cunună.
 Pūoc, pūoc, ȃn uşă batė,
 Da Ilana socote,
 Pă drăguȃ că l-o vidė,
 Trop, Ői dracu să băgă.
 Īera sprintiñel
 Ői cam suptȃrėl.
 Cu capu ȃn dunȃ,
 Cu grumazi lunȃ,
 Cu botu ȃe ũap
 Ői cu coarñe-n cap.

Tăt întuñecos,
 Cu trupu flocos,
 Cu fluiëri subțiri,
 Ca dë trandafirî.
 Ūofi rofilaț,
 Cu ūobraž înflaț,
 Urët dë măgarî,
 Coad ca la husarî.
 «Bună sara tu fiçoară,
 T'ë pëtësc dë soțioară».
 Ilana să spăriñe,
 Lacrimilë îi curže
 Și ñimic nu rëspunde.
 Atunç dracu mñ-o întrabă :
 «Nu-î viñi dë voia ta?»
 Ilana atunç grăia :
 «Ñiç moartă nu ț-oî iubi,
 Cu Androñim m-oî crëdîñța
 Și cu iël m-oî cununa».
 «Ștu-l biñë pă Androñim,
 Că-î frumos cași un crin.
 Colo sus p-on vîrv dë muntë
 C-o çetafë am o curfë.
 Colo la miñë în casă
 Cu galbiñ îs plîñë vasă
 Și în casă o domñi
 Ciñë dulçë m-o iubi».
 «Ñiç moartă nu ț-oî iubi».
 Drac-atunç o apuca,
 Ilana tarë-m țipa.
 Pă ușă vru a iëși,

Androñim atunč sosî.
 Cînd în casă că întra,
 Cătă dracu că strîga :
 «Alfeli pui de Sătană,
 Să nu duč p-a me Iľană».
 Dracu atunč să-ntorče
 Şi lumñina o stinže,
 D'ē bătăiē s-apuca ,
 Şi țipa pă gură foc,
 Ca fuľoru folomoc,
 P-amîndoi îi cuptușe
 Şi în brață îi strînže.
 Dracu mñi să opinfi,
 Cu îi pă ușă iēși
 Şi în văzduh că zbură.
 «Alfeli pui de Sătană,
 Mă răpiș c-a me Iľană.
 Da đ-o fi să ñē omori,
 Să ñ-astupî cu ñiștē flori.
 Să-m puî floaria rîtului
 La creștētu capului,
 Iľar la furca țēptului
 Să-m puî floaria raifului.
 Așe tu de nu mñi-î facē,
 Dumñēzo atunč țē batē.
 Că Iľana me ce dulcē
 Sus la cēruri că s-o ducē
 Şi o spuñē tăt-acele,
 C-aî făcut tu numa relē».
 Dracu atunč să-nfrica,
 Nu mai poafē a-î purta.

Dracu că mîni să lăsa
 Cu iel și cu mîndra sa
 Pă o stîncă ñagră tarē
 Și innaltă dēla valē. + +
 Androñim cînd o vēzut,
 Cumcă dracu o șēzut,
 Cu Ilana o fužit.
 Dracu după îi curie
 Și dē-bdē-ī azunže.
 Dracu atunč încērcă,
 D'ē bătaiē s-apuca.
 Androñim să întorče
 Și pă dracu mîni-l prinde
 Ș-o mîna-ī puñē în git
 Și mîni-l zugrumă urit.
 Și cu una-l ie dē coarñe,
 Ca să-l culčē doar adoarmē.
 Cu un pumn așe-l loveștē,
 Cît pă muntē-l tăvăleștē.
 Cadē-n valē lingă apă,
 Indē vifilē s-adapă.
 Și odată-ntēpiñeștē,
 Cași tatra să-ntētreștē.
 Androñim s-o înturnat,
 Cu Ilan s-o cununat.
 D'-atunč dracu nu mai viñē,
 Trăiēsc fefilē mai biñē.

(Auzită din țaranul Teodor *Petreuș* în *Botiza*,
 comitatul Marămurēș.)

VALEAN.

Frunză verdă mugurian,
 Că flăcău iera Vălan!
 Simbătă, duminică
 Măndru Doamnă să şimba
 Şi la uliţă ieşi,
 Cu tri mândre să-ntălăni.
 Pă una ūofu trăza,
 Cu una vorbă prinda,
 Cu alta mină dăda
 Şi din grai aşe grăia :
 «Asta-î floaria florilor,
 Asta-î mândra mândrilor».
 Strigă mama pă fărăstă :
 «Pasă Vălañe în casă,
 Că-î prînzutu cald pă masă».
 «Rămas bun mândruţa me,
 Mai mult nu mai pot şide.
 Şi mă doară capu rău,
 Maic-aşternă patu mñeş».
 «Spusu Ț-am Vălañe ieşu,
 C-or minca şi capu teşu».
 Cînd iera dă cătă sară,
 D'in Vălan ūotravă zboară.

Cînd iëra dë cãtã noapfë,
 Biët Vãlan tražë pã moartë.
 Cîntã cucu-n virv dë spiñë,
 Lu Vãlan luminã-ï țîñë.
 Cînd iëra în zori dë zîuã,
 Vãlan iëra pã scîndurã.
 Cîntã cucu-n virf dë fag,
 Lu Vãlan hãranžë-ï trag.
 Cîntã cucu-n virf dë salcã,
 Lu Vãlan i sapã groapã.
 Cîntã cucu-n virf dë nuc,
 Pã Vãlan la groapã-l duc.
 Nucu-ï marë, frunza-ï rarã,
 Pã Vãlan îl îngroparã.
 Da dë crucë cë ï-om puñë?
 Și puñ-om crucë roșîñë,
 C-ũo murit dë ñelcoșîñë.
 Și puñ-om cruciță dalbã,
 Cã ï-o fost lumîa pre dragã.

(Auzitã din țãranul Pavel Curt în Niermeghã,
 comitatul Bihor.)

MIHU.

Strigă Mihu din tēmniță,
 Nîmē-n lumē nu-l audē
 Numa dragă maică sa
 D'in pragu vēcînă sa.
 Maică sa iufē mēria
 Și pă Mihu întrăba:
 «Cē bai Mihu dē tăt strîž?»
 «Da io maică dirt cē strig?»
 Du-tē la domnu ișpan,
 Și tu maică il întrabă:
 Sclobozî m-uo, potopi m-uo?»
 Maică sa că să duce.
 «Bun prînzu doamnă ișpan!»
 «Mulțam țîne Stanc-a noastă.
 Cumu-î rîndu d-ai viñit?»
 «Așe Mih-uo poruncit.
 Sclobozî l-i, potopi l-i?»
 «Ba nîc nu l-oî sclobozî,
 Nîcî nu l-oî potopi.
 Cî io zoî l-oî însura,
 I-oî aducē nēvāstuță,
 Nēvastă dîn Lipova,
 Corintēî dîn Moroda,

Meselăuț-șon car de ceuță,
Corintei un car de lei».

«Niți nu ț-or sclobozi,
Niți nu ț-or potopi.
Pă zoi că ț-or d-însura,
Ț-or aduce năvăstuță,
Năvasta din Lipova,
Corintei din Moroda.

Pițiguși nănași
Și soacrițe coarile».

«Du-țe maică cătă casă,
Cînd murguțu țeră apă,
Poț ști că mă pun în țapă,
Cînd murguț-șo rîntăza,
Și ști că m-or spînzura».

(Auzită din țăranul Pavel Curt în Niermeghi,
comitatul Bihor.)

PĂTENIA NEVESTII CU DRAGUȚ.

«Că stai badă în cărară,
 Vintu suflă, zăru-î mară ?
 Da mai biñe hai în casă,
 Că bărbatu-î dus d-acasă.
 Vină badă lîngă miñe,
 Dă-m o dulcē sărutarē,
 Că iel mult lucru-n sat arē».
 Dară bada đin cărarē
 N-aștaptă multă rugarē.
 Întră-n cas-o strînzē-n brață
 Ș-o sărută cu dulcēță.
 Da vai, cînd iera mai biñe,
 Iacă bărbățelu viñe.
 «Că să mă fac, vai đē miñe ?
 O viñit dracu acasă,
 Bagă-tē iufē în ladă,
 Că lada-î marē și goală,
 Doar s-o ducē iară-n boală».
 Vria să întrē-n casă-ndată,
 Da vai, ușa-î încuiată.
 «Hai muierē — strigă-n grabă —
 D'ěstidē-m, că mi-î đē grabă».
 «Mērg scumpulē, mērg đeloc,

Numa să-ț pun lămn pă foc».

 «Am viñit după coțoc,

 Că ieram să-ndēț đēloc.

 Coată numa și mi-l adă,

 Că l-am îndesat în ladă».

 «Coțocu în ladă nu-ı,

 Či-ı în fundu poduluı».

 «Coată numa mındră dragă,

 Că triabă să fiē-n ladă.

 Da čē fē fēm tu mındruță,

 Poatē-n ladă-ı păpușită ?

 Păpușită, draga mĩa,

 Č-aı cotat în lada mĩa ?»

 Apu luvă un biț marē

 Și il unsă pă spinarē,

 Și să-ntoarcē la nēvastă.

 «Undē-ı coțocu, undē-ı acu,

 Ca să scot đin fiñē dracu ?»

 Și apucă un zbič marē

 Și mĩ-o fripsă pă spinarē.

 «Mĩncu-ı ofi cui fē țĩñē,

 Să fē-nvăț a trăii biñē

 Cu drăguțu lingă fiñē».

(Șiria, comitatul Arad.)

A LUÎ IANCU.

I.

Pușcă Țancu și scinteică,
 Domni fug fără hincieă.
 Pușcă Țancu pîn Tălaș,
 Domni fug fără nădraș.
 Pușcă Țancu pîn butuă,
 Domni fug fără păpuă.
 Țancule, fiăor dă moț,
 Treă încoaă dacă poț.
 «Oî scriia o cărfiă
 Ș-oî treă dac-oî puă.
 Și oî treă pēstă muntē
 Pin sînžē pînă-n žēnuntē
 D'in unğurî đin cēi dē fruntē».

(Ciuci, comitatul Arad.)

II.

Frunză verdē dē sēcără,
 Buīt-o unğuru-n țară.
 Da l-o scoafē Țancu iară,
 Numa pînă-n primăvară,

D'ê-î azută ñamțu iară
 Și muscu a doauă ūoară.
 Cînd o fost Îancu-mpărat,
 Domni-n pat nu s-or culcat,
 Ñiç la masă n-or çinat,
 În păduriē s-or băgat
 Și-întră lēmñē s-or culcat,
 Și pă frunză s-or culcat.
 Frunză verdē lēmñ titat,
 Mîndru Îancu s-o gătat
 Cu miî dē tunurî dē brad.
 Cînd Îancu lē scloboze,
 Mîndru unğurî prăpăde,
 D'in ūopzēç dē miî dē sufē
 Or mai rēmas ūopt la muntē
 Și-acei cu brîncilē ruptē.
 Frunză verdē ūos dē peștē,
 Treçē Îancu cālăreștē,
 Dară tarē nu-m grăbeștē,
 Numa merē rumîneștē.
 Cătră murgu lui grăieștē:
 «Calcă murgulē lupeștē
 Și pășeștē iepureștē,
 S-azunžēm în sat cu soarē,
 Că ñ-aștaptă cu mîncarē,
 Cu buză dē sărutarē.
 Miie-m deie flori dîn sîn
 Și țiiē portii dē fin!»

(Boroș-Ineū, comitatul Arad. Auzită din țăranul
 G. Hertig.)

LEACUL VOINICULUI.

Plinu-î codru dă voinič,
 La tăt fagu patru, činč.
 Numa la fagu čel marē
 Zač-on voinic dă lungoarē,
 Mindra-î ședē la pičoarē.
 «Ūo mori badē, ūo tē scoală,
 Ūo-m dă și miie dîn boală.»
 «Mindră, mindrulița me,
 N-oî muri, nu m-oî scula,
 Dîn boala me nu ț-oî da.
 Nič boala me nu s-o dučē,
 Pină tu nu mi-î adučē
 Sloi dă đăță-n cap dă vară,
 Mură ñagră și amară».
 Nana sta și socote,
 Ind-ar puțe fi ačelē?
 «Mindră, mindrulița me,
 Marē iేశť, bolindă iేశť,
 Slabă mintē hărăñేశť.
 Sloi dă đăță-s buzilē,
 Mură ñagră-s oți tēi,
 Mă stimpără, nană, iēi».

(Căuașd, comitatul Bihor.)

CHIAMAREA PLOII ÎN TIMPUL SECETII.*

I.

Păpărugă, rugă!
 Ia ieș de nă udă
 Cu gălata d-apă
 Prastă gloata tătă,
 Cu ulcută noaună
 Pfinuță de roaună,
 Cu inel d-arzint
 Prastă tăt pămînt.
 Ploaie Doamnă, ploaie,
 Să curgă șiroaie
 Ploiiță curată,
 D'in șeri îi lăsată,
 Oblășei cu nourăi.
 Adă-m Doamnă țerile,
 Să slobozim ploile,

* O țigancă (fată) înbrăcată în nuele de salce trece prin sat urmărită de mai multe țigance și lăeși, cari cînt versul de sus și adună darurile dela oameni. La casele celor mai în stare bună să oprește alaiul, iar oamenii varsă cite o vadră de apă asupra «Păpărugii», sau cum îi mai zic, asupra «Dodolii».

Ca să criască grînilē,
 Criască cucuruzilē.
 Ploaiē Doamñē, ploaiē,
 Locu să să moaiē.
 Undē-ī vała sacă,
 Mai mult să să facă,
 Undē-ī vała lungă,
 Mai mult să s-ažungă.
 Undē-ī da cu sapa,
 Să porñască apa.
 Undē-ī da cu plugu,
 Să mīargă ca untu.
 Criască spicu
 Cît voñnicu,
 Cucuruzilē
 Cît grēdiñilē.
 Rodu umplē podu,
 Rodu să rodască,
 Gazda să trăiască.
 Mîncă gazdă sănătos,
 Porși-s unturoș.

(*Straja*, comitatul Timiș. Auzită din țigance.)

II.

Mămăruță, guță! *
 Dă Doamnă ploiță,
 Ploiță curată
 Făr-un fir dă piatră.
 Rodu ș-umplă podu,
 Spicu cît voinicu!

(*Fekete-Batăr*, comitatul Bihor. Auzită din copii.)

* In loc de «Mămăruță, guță!» să zice mai: «Gogul'e, Gogul'e!» Țeremonia Gogului e următoare (vorbele unui bărbat din sat): «Copiii său făt'iișil'e să-nbracă-n ramuri dă bozoč vėrz din creșt'et pină-n tălpī. Pă cap poartă un comă-nac dă pipirig. Al'argă d-alungu ul'ișilor cîntînd cînt'ecu Mămăruți. În urma și-nnăiint'a lor me o cătă dă copii strigînd: «Iacă Gogu!»; cîntă și dinși, da numa după č-or înčetat čei îmbrăcaș dă Gog. În urma Gogului me un copil și o fată, fiii Gogului, cu o coșară-n mîină. În asta să adună daruril'e dă ūoaă, pită, slănină și čă să mai dă, ba încă și grițari. După čă vest'a Gogului s-o lășit, ieșă fiiecarē muierē saū bărbat din casă la ul'ișă strigînd: «Bun sosit Mămăruță! (Gogul'e!)». Toarnă o ūoală-doauă pă dînsu zicînd: «Apă-ș daū, ca și tu și nē daī, și și nu traș sucu pămîntului mai mult!» Mămăruța (Gogu) apoi me la o altă casă, undē tăt așe fac».

POVESTEA NUMERILOR.

I.

Haï să zîșem una,
 Că răsarē luna.
 Doaŭă țîță fata arē.
 Haï să zîșem doaŭă,
 Îacā luna-î noaŭă.
 Tri pișoarē la căldarē,
 Doaŭă țîță fata arē.
 Frunză dē bombir
 Și dē rozmaġin,
 Undē să m-alin?
 Haï să zîșem tri,
 Să meržem d-ași.
 Tri pișoarē la căldarē, etc.
 Haï să zîșem patru,
 Nu-m trēbuiē patu.
 Patru țîță vaca d-arē,
 Tri pișoarē la căldarē, etc.
 Haï să zîșem șinș,
 Să meržem d-aiș.
 Șinș dēzîtē mîna arē, etc.
 Haï să zîșem șasă,
 Să meržem acasă.

Şasă boi plugu-ş trag, etc.
 Hai să zîşem şaptē,
 Că vaca-î eu laptē.
 Şaptē popi masclu-ş fac, etc.
 Hai să zîşem opt,
 Mălaiu-î nēcopt.
 Opt fetē la o casă
 Multă sărăşiîe lasă.
 Şaptē popi masclu-ş fac, etc.
 Hai să zîşem noaŭă,
 Găina nē ũoaŭă.
 Opt fetē la o casă, etc.
 Hai să zîşem zeşē.
 Zeşē clisē pă părefē,
 Doamnē, biñē îi să şedē,
 Opt fetē la o casă
 Multă sărăşiîe lasă,
 Şaptē popi masclu-ş fac,
 Şasă boi plugu-ş trag,
 Şinş dežitē mîna arē,
 Patru ũiŭă vaca d-arē,
 Tri pişoarē la căldarē,
 Doaŭă ũiŭă fata arē.
 Frunză de bombir
 Şi de rozmaĭin,
 Undē să m-aĭin?

(Păişeni, comitatul Arad. Auzită din copii.)

II.

Hai să zîșem una
 Să să facă doi.
 Doaună țîță fata arē,
 Una-m țieștē luna.
 Bîr, bîr, florișică dē crin
 Și dē rozmarin.
 Hai să zîșem doi
 Să să facă tri.
 Tri pișoarē pă roștēi,
 Doaună țîță fata arē, etc.
 Hai să zîșem tri
 Să să facă patru.
 Patru țîță vaca arē, etc.
 Hai să zîșem patru
 Să să facă șinș,
 Șinș zēzētē palma arē, etc,
 Hai să zîșem șinș
 Să să facă șasă.
 Șasă găuri fluēri-arē, etc.
 Hai să zîșem șasă
 Să să facă șaptē.
 Șaptē clisă p-on părefē,
 Vai, ca biņē li să ședē, etc.
 Hai să zîșem șaptē
 Să să facă opt.
 Opt boi la un plug,
 Vai, că multă pit-aduc, etc.

Haï să zîsem opt
 Să să facă noaŭă.
 La o scroafă noaŭă purşei,
 Ar minca năicuța din iei, etc.
 Haï să zîsem noaŭă
 Să să facă zeşë.
 Zeşë fefë la o casă
 Multă sărăsiie varsă, etc.

(*Straja*, comitatul Timiș. Auzită din copii.)

III.

Haï să zîcëm una
 Să să facă doaŭă.
 Doaŭă țîță fata arë,
 Una-î dë bonbir
 Şi dë rozmalin.
 Haï să zîcëm tri.
 Tri piçoarë la căldarë, etc.
 Haï să zîcëm patru.
 Patru țîță vaca arë, etc.
 Haï să zîcëm cînç.
 Cînç zežitë mîna arë, etc.
 Haï să zîcëm şasă.
 Şasă boi în plug în trag, etc.
 Haï să zîcëm şapfë.
 Şapfë popi sluzbă fac, etc.

(*Boroş-Ineu*, comitatul Arad.)

DESCÎNTECE.

De izdat.

I.

[Cu cuțitu faș crușă, undě-î izdatu; undě fě doarē.]

«Fuž izdatē, nēcufatē, cu cuțitu t-oî tăia, cu gura t-oî dēscînta și cu mîna t-oî lăpăda, niș dē lac nu t-oî lăsa. Fuž izdatē, blăstămatē, nu-l strînzē și nu-l cufrînzē, c-am curit cu noaună cuțitē și cu noaună suflētē; cu dēscîntēcu t-oî dēscînta, cu mîna t-oî lăpăda, dēpartē t-oî arunca, prēstă mări nēgrē t-oî arunca. D'ordē lac să aibă dē miñē și dē maica Măriia!»

II.

«Fuž izdatē, blăstămatē, că nu-î loc dē fin-aîiș; dē crușē, mănăstirē, undě popa fě șiteștē, cu mîna fě zgorñeștē cu un bit fērēcat la ușa cui t-o mînat».

De bube dulci.

«D'ēla rădășină să uscară, voi bubē dulș vă uscarăt, N. curată, luminată, ca maica preșista dîn șērî lăsată».

De deochi. [D'ë d'ëocit.]

I.

«Fuž of pëstä cap la uşa cui t-o mînat. N . curat, luminat, ca maica preşista đin şëri lăsată»,

II.

«Fuž of păstä cap la uşa şe t-o dat, N . curat, luminat, ca sťaăa đin şëri. Dacă-î fi đin muierë, coacă-î țitilë, cură-î laptilë ; dacă-î fi đin om, coacă-î coa . . ë, să-î cură pişatu».

BCU Cluj Library Cluj La cap și la foale.

«Moașă c . . . . . ă, puturoasă, moașă dë 99 dë feluri, moașă frăntuzască, moașă tălănască, moașă unguriască, moașă dë 99 dë feluri cu frunța t-oî înfrunța, dëpartë t-oî lăpada».

De gilei.

«Pľecat-or tri păcurari la muntë cu tri pılcuri dë oi, unu mut, unu ștop, unu orb. Pînă orbu o vida, pînă mutu o striga, pînă ștopu o curi, viñë lupu și luva oîlë, luva gilșilë, bubilë, lăturoaîlë, strigoaîlë, toatë șumilë. Toată frunza dë brumă-î brumită, cotoiu giști đin zënunt la valë niș nu sacă, niș nu să uscă, da gilșilë lu Dordë săcară, să uscară și în pămînt să băgară».

De meleți.

«Placă D'ordîță pă o cărarē, s-o-ntălñit cu tri fețē mari în calē. Una fu cu lîngura cu mîerē, una fu cu lîngura cu unt și una fu cu boala-n poală. A cu lîngura cu mîerē mă-ndulși, a cu lîngura cu unt m-o uns, a cu boala-n poală mă trînfî, mă zdrobi, îm defē grîață la înimă și durerē-n cap. Plēcaî pă calē, mă-ntălñii cu maica Sîntă Măriiē Marē. Nu tē văita, nu tē dēlēcāii, du-tē la Ana dēscîntătoarē, că ia cu peptin t-o pēptina, cu mătura t-o mătura, cu untură t-o unzē, cu boabē t-o hărăñi». [Ana mereu lapădă boabe de cucuruz pe jos, pîn'ce descîntă.]

BCU Cluj / Central University Library Cluj

De bubă.

[Puñ tri dărăburî dē pituță și pă ielē sarē și cu pita ocolēșt buba zîcînd:]

«O plēcat D'ordē pă drumu marē și s-o-ntălñit cu buba și poșitura-n calē. Bubă puioasă, bubă porșască, bubă vășască, bubă cîñască nu umfla, nu gîmfa, că cu dēscîntēcu t-oî dēscînta și cu sarē t-oî săra, cu pită t-oî dēscînta, ñiș dē lac nu t-oî lăsa, la pămînt t-oî muta». [Iei pita și o îngropî la poartă, undē să-ntoarșē-n pămînt.]

De junghî.

«Culēsăi cîñepă dē vară, iēși žundū afară. Adu-nai cîñepă dē vară, iēși žundū afară. Bātuî cîñepă dē vară, iēși žundū afară. Sămănai cîñepă dē vară, iēși žundū afară».

De orbalț.

«Orbalț cu orbalț, cu săzătatură, cu umflătură nu umfla, nu gîmfa, numa năpoi să tē-ntorș, că nu-î locu tēu aîiș, numa locu Sîmfi Mării Marē, curată, spălată, luminată, ca maica preșista dîn șeri lăsată».

(Auzite din țărâna bătrînă *Ana Nicolaevici* în *Straja*, comitatul Timiș.)

De deochiat.

«Mērgînd D'ordē-n căraria lui să tălîni cu 9 făr-măcătoare, cu 9 poçitoare, cu 9 dēofitoare, și-l făr-măcară și-l poçiră și-l dēofară și tăt nu să săturară. Cuzman dē Amin Iacu lu D'ordē! [Trebue suflat, scuipat și zis: «Du-tē-n pțatra Mațelui!»] Da mērgînd D'ordē-n căraria lui să tălîni cu Sînta Măriia. Măriia cu poaîlē, miñēcîlē sufulcatē il în-trăba: Da cē țî-î țîlē D'ordē? Mērgînd în căraria mîa m-am tălînit cu 9 făr-măcătoare, 9 poçitoare și 9 dēofitoare, m-or făr-măcat, m-o poçit și m-o dēofat și tăt nu s-o săturat. [Trebue suflat, scuipat și zis: «Du-tē-n pțatra Mațelui!»] D'ē-î dē bărbat, crepē-î boacîlē, saîē-î ofi, rupă-ii-să baiē-rilē irimi, iară D'ordē rēsaîē, trēcsaîē ca un aur nēmăsurat, ca Dumñēzo cē l-o dat dîn pîntēcîlē miñē-sa. Cuzman dē Amin Iacu lu D'ordē! [Trebue suflat, scuipat și zis: «Du-tē-n pțatra Mațelui!»] D'ē-î dē muierē, crepē-î țîțîlē, pțîcē-î cosîțîlē, ru-

pă-ii-să baiărilă irimi, saie-i ofi, iară D'ordă răsaiē, trĕcsaiē ca un aur nĕmăsurat, ca Dumnĕzo cĕ l-o dat đin pĭntĕcĭlă miñe-sa. Cuzman đĕ Amin ľacu lu D'ordĕ! [Trebue suflat, scuipat ŝi zis: «Du-tĕ-n pľatra Matĕlui!»] D'ĕ-i đĕ fetĕ mărunțelĕ sau đĕ coptii mărunțĕi, să ľĕ crepĕ călcĭilă, să ľĕ curgă sĭnzĭlă, saieră ofi, rupă-ii-să baiărilă irimi, iară D'ordĕ rĕsaiē, trĕcsaiē ca un aur nĕmăsurat, ca Dumnĕzo cĕ l-o dat đin pĭntĕcĭlă miñe-sa. Cuzman đĕ Amin ľacu lu D'ordĕ!» [Trebue suflat, scuipat ŝi zis: «Du-tĕ-n pľatra Matĕlui!»],

(Auzită dela un moșneag ĩn *Vidra de Sus*, comitatul Turda-Arieș.)

BCU Cluj / Central University Library Cluj

De bube.

«Ĭșĕ buba bubilor, puĭu ĕumĕlor; ĩșĕ bubă đĕ 99 đĕ añ, că cu mătura ľ-oĭ mătura ŝi-n marĕ ľ-oĭ țipa». [Descĭntătoarea ĩľ scuipă ĩn ochi pe bolnav ŝi zice: «Eĭ Doamnĕ, rĕu ț-o fost!»]

(Auzită dela o babă ĩn *Boroș-Ineũ*, comitatul Arad.)

De pocit.

[Trebue luat apă ŝi băgat ĩn ea 9 cărbuni. Descĭntecul trebue spus de 9 ori.]

«Doamnĕ tu-m azută, maică sfĭntă! D'ĕscĭntĕcu-ĭ đĕla miñĕ, ľacu-ĭ đĕla Dumnĕzo! Să ľuvă D'ordĕ

dela casa lui pěstă cîmpuri, pěstă dîmburi, să tălîni cu 9 unguroi și cu 9 bosorcoi. Cu miñe nu să tălîni, numa cu maica sfintă. Maica sfîntă-n grai grăia: Că te cînt D'ordē și te vaiet? M-am luvat dela casa me și dela masa me pěstă cîmpuri, pěstă dîmburi, mă tălîni cu 9 unguroi, cu 9 bosorcoi. Nu te cînta, nu te văita, că io am doauă surori, una-i mai mică, una-i maistornică, o luva tăfē durerile și l-o duce la ierbē nepăscute și la fintîne nēncēputē. D'ordē trecsară curat ca arzintu curat, ca Dumñezo că l-o dat. Nîmica nu i-o fi; și nu-i fiie din zîua asta năiinfē!»

De desclintit.

«Doamñe tu-m azută, maică sfîntă! D'escîntecu-i dela miñe, iacu-i dela Dumñezo! Să luvă Dumñezo cu Sîm Pētru pă calē, pă cărarē pîn la podu dē aor. Dumñezo trecu, Sîm Pētru nu putu, că podăua să clăfi, piçoru [orî mîna] să sclinfî. Trēc Pētrē! Podăua s-o clăfit, piçoru s-o sclinfî. Io l-oî tāmădui: çont cu çont, carñe cu carñe, vîna cu vîna și așa s-o forăsti, cum forēsteștē căuaçu fēru!»

De soare sēc.

[Dufē la fintîna, te spală dē 9 orî și zî dē 9 orî:]

«Ieș soare sēc,
Că t-azunžē çel viū!»

[Saū:]

«Ieș soare,
Că t-azunžē çel cu piçoare!»

De orbaț.

«Doamnă tu-m azută, maică sfintă! D'escîntecu-î dĕla miñe, lacu-î dĕla Dumñezo! Să luvară 9 fefĕ nalfĕ, conĕolatĕ, cu cosîțilĕ pã spafĕ, cu seĕĕirilĕ la briu lĕgatĕ pã calĕ, pã cãrarĕ, sã tãlħirã cu maica sfintă-n calĕ. Maica sfintă-n grai grãia: Indĕ merĕț fefĕ nalfĕ, conĕolatĕ, cu cosîțilĕ pã spafĕ, cu seĕĕirilĕ la briu lĕgatĕ? Mem, c-am auzit cã-s coaptĕ oarzilĕ, și lĕ seĕĕerãm. Înturnaț tarĕ și mai tarĕ, cã s-o țipat orbanțu la D'ordĕ, orbanțu pîn ușteñalã, orbanțu pîn foamĕ, orbanțu pîn fĕrbintãlã, orbanțu pîn sefĕ, orbanțu pîn 99 dĕ felurĭ în 99 dĕ țipurĭ. Iĕș dĭn crĕri capului, cã dĕ nu-î iĕși, cu seĕĕera ț-oĭ seĕĕera, cu mătura ț-oĭ mătura, pã marĕ ț-oĭ arunca, acolo și pĕri, cum perĕ roaua dĕ soarĕ!»

(Auzite dela o babã în *Socodor*, comitatul Arad.)

De bubã rea.

«Doamñ-azută, țiiĕ-ț Doamñĕ. Io mã rog țiiĕ, tu-m azută miĕ! Fuț bubã dĭn fața obrazului, dĭn of, dĕ supt of, cã io cu cuțitu ț-oĭ tãie, cu briĕca ț-oĭ împunțĕ. Fuț dĭn fața obrazului, dĭn of, dĕ supt of, dĭn crĕri, dĭn rĭnzã, ca D'ordĕ sã remĭnã curat și luminat, ca maica ĕĕ l-o fãcut, ca sfinta zĭ ĕĕ l-o lãsat».

(*Pecica*, comitatul Arad.)

De deochi.

«Iac să deie Dumnezeo! D'in cuvintu mneeu, din mnila lu Dumnezeo, din casu d'acuma Iac să deie Dumnezeo! Mergind D'ordē în caia lui, în cărară lui să-ntălni cu 99 deofitori și 99 nedeofitori și s-or mñirat cît îi de frumos și de gras. I-or luvat puferia și or dus-o, unde cocoșu roșu nu cîntă, niē securia nu taie. D'eoofitori să piarā ca stupitu-n calē și ca spuma pā marē, D'ordē să rēminā curat, lumñinat, cum Dumnezeo l-o dat și maica prečista l-o lāsāt. Iac să deie Dumnezeo!»

(Auzitā dela o babā în *Bejan*, comitatul Hunedoara.)

GHICITURÎ.

Șiñ-o murit și nu s-o născut ? [Strămoșul Adam, căci a fost făcut din lut, iar nu născut.]

★

Șiñ n-o murit și s-o născut ? [Muerea lui Lot, că s'a făcut stîlp de sare.]

★

Șe fel dže doaă lucruri să pot fașe și nu să pot isprăvi ? [Scară pîn' la cer și pod peste mări.]

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Doi staă, doi să ștșimbă, doi să sfădžesc, unu fură și altu ascundže ? [Cerul și pămîntul staă, ziua cu noaptea să schimbă, vieața cu moartea să sfădesc, moartea fură și pămîntul ascunde.]

(*Bocșa-Romîna*, comitatul Caraș-Severin.)

Ūolă unsă-n cîmp ascunsă ? [Epure.]

★

Am un iștălău plin de iepē curțē ? [Cuptorul cu pite.]

★

Am patru fraț, nič cînd nu să ažung ? [Roțile la cocie.]

★

Am doaă ruz lunž, ažung pînă-n čeri ? [Ochii.]

Nalt ca casa,
 Verdă ca mătasa,
 Dulcē ca mīeria,
 Amar ca fieria? [Nuca.]

★

Sus bat dobiļē,
 Žos pică nēgurē? [Sita.]

★

Turta me pă turta ta,
 Fusu mñēū în c . . u tēū? [Rijnița.]

★

Mă dusēi la voi,
 Prinsēi pă măta dinnăpoī,
 O prinsēi dē buric
 Și ia făcu țivilic? [Cleața.]

BCU Cluj / Central University Library Cluj

(*Pleşcuța*, comitatul Arad.)

Am o vacă d-a fāta și vițelu-n ia iară-ī d-a
 fāta? [Pruna.]

★

Sē să bagă-n biserică mai năiintșē? [Sunetul chei.]

★

Șē-s zalē pēstă calē? [Furnice.]

★

Sē merē-n biserică cu capu-n žos? [Cuele dela
 potcoavă.]

★

Am o vacă cu o țită-n spatșē și-n ia mațilē-s
 vii? [Casa.]

Șe ȧestă mai mult în biserică? [Sunet.]

★

Am doauă demē dē mătasă, lē zvirlu pēstă casă
la crai și crăiasă? [Soarele și luna.]

★

Mă suī în scaī să vēd dē cai, caii nu-ī vēzui, și
vēzui stînșilē pāscînd lunșilē? [Oamenii cu coasele.]

★

Am o oală cu fidēu dē carnē? [Ieșitoarea.]

★

Mă suī în scaī să vēd dē cai, caii nu vēzui, și scā-
pai tșēiilē, să-ncuņară țārilē? [Noaptea.]

★

Am o rață fără mață, zbiară pā dāță? [Lauta.]

★

Șe stā-n apă și nu să vedē? [Limba.]

★

Șe treșē pîn apă și nu să udă? [Vițelul în vacă.]

★

Am doauă babē într-u-n buric? [Foarfeciū.]

Șe s-audē și nu să vedē? [Beșina.]

★

Șē-ī dēla noi pîn la voi, tot fund dē căldări
noi? [Mușuroi.]

★

Șumel, șumel, caută un cocoșel într-un ogă-
șel? [Beșina.]

(Batta, comitatul Caraș-Severin.)

FRINTURI DE LIMBĂ.

I.

«Capra ñagră calcă-n pîatră, pîatra rupē capu capri ñegrē, criepē capu capri-n patru, cum o crepat pîatra-n patru.»

II.

Găina noaŭă ũoaŭă noaŭă noaŭă ũoaŭă noaŭă.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

III.

Vruï să zîc, da nu zîsēï; da d-oï zîcē înc-oï zîcē, ca să zîc c-am zîs c-oï zîcē.

IV.

Şaptē prunē-n poala me.

V.

Fluturē pă puntē,
Fluturē su puntē.

(Arad.)

BAJOCURI.

«Drac-o mai vëzut cal verdë și sîrb cu mințë.»

★

«Craloviču Marcu,
N-ai vëzut pă dracu ?
Ba l-am vëzut în tîrg
Călărind p-un sîrb.»

★

BCU Cluj / Central University Library Cluj

«Merë nãmpu la cirvai
Cu coçiië cu tri cai,
D'imiñața iaï și vai,
Ñiç coçiië, ñiç tri cai.»

★

«Vai săracë nãmpulë,
Cum iț cură zdramțilë !
Lasă cură
Că-s dëstulë.»

★

«Merë nãmpu la Bodrog,
Ca să-ș coafë dë noroc,
Da norocu s-o uscat,
D'ordë D'uci l-o furat.»

«Ungur-bungur,
 Țapă-n c . r,
 Îa păharu,
 Be din c . r».

★

«Ńamț, Ńamț, cotoffant,
 Dă cu c . . u-n șant».

(Arad.)

★

[Luncaniî din comitatul *Aradului* astfel bajo-
 curesc pe moșii ciubărari:]

«Miră pă irima drumului, miră dracu zmări-n
 firă».

★

Numiri de bajocură: Papalaptă. Buză vînată.
 Zimbrilă.

(Arad.)

[Dracu cu dipla așa î-a ademenit pe sași:

«Vină Honț mai curînd,
 Că rēmîi pă su pămînt.»

(Brad, comitatul Sibiū.)

[In vremea iobăgiu, cînd nemeşul saŭ cum l-au
 mă numit «domnul de pămînt» a trimes în sat pe
 un pândur al seŭ, paza satului vezindu-l astfel
 striga cătră oameni:]

«Mă, Crăşuñe, mă! Buŭ džin džal la valē, c-o
 tunat ñevoia şa vînetă la noi în sat, a cu hodo-
 roadže-n pişoarē şi cu şizmēi în căpiţă şi înşins cu
 bosumotăremdătşē. Şi nu mîncă ñimica, numa
 turtă džē grîŭ curat şi vîrvu laptşelului şi brînză džē
 gălină. Şi o porunşit, că miñe-n rēversat džē sat
 să žii džin sus džē zori cu patru cară la doi boi!»

(Auzită dintr'un ţăran bătrîn în *Bulzeşti*, comi-
 tatul Hunedoara.)

JOCURI DE COPII.

I.

[Pruncii staū roată, unul începe a spune cîntecul următor și pe care cade vorba din urmă, fuge după ceialaltî să-î prinză.]

«Anarama, catarama,
Și un puî, puî puî,
Cucavița, ravița,

BCU (Babeș-Bolyai) University Library Cluj

Acru, macru,
Du-tē la dracu!»

II.

«Aîn, zvai, draî,
Coadă dē vătraî».

III.

«Cum tē famă?»
— Soarbē zamă.
«Cum tē strîgă?»
— Mămăligă.
«Cum tē zoară?»
— Puî dē čoară.

(Arad.)

CUM TREBUE «BĂTUT» ÎN CĂRȚI?

«Trizec și doauă dē cārț, dacă voi dirēpt nu spunēț, cu toporu v-oī tăia, cu mătura v-oī mătura, în foc v-oī țipa, întră stinč și lemñe v-oī mîna, indē cocoșu roșu nu cîntă, la ierbē nēpăscutē, la apē nēncēputē». [După ce-s cārțile bine «amestecate», trebuie făcut cruce în chipul acesta:] «Tatēș, mamēș, fanfanapēș, čocîrda, flisc!» [Acuș urmează tatăl nostru așa numit «țigănesc»:]

«Cocoromandro, conisimandro, iñimiia, viia, șulta-mpărățîia, ñiçi lîngi, ñiçi fîngi, dapu mala, întoarčēț pēfîndala, covăsînt, amin!» [Iarășî îți faci cruce după-cum s'a aretat mai în sus și să începe «cotaria dē noroc».]

(Auzită dela o țigancă în *Micălaca*, com. Arad.)

ORAȚIA ȚIGANILOR.

Sosînd zîua paștilor — marē-î bucurîia țigañilor. — Dară țigañi să sfătui ră — uñi cu alți să gîndiră : — «cum trăim noi într-o țară — și mîncăm pașt tăt cu ocară; — dară noi țigañ frumoș — cu mințē marē și sfatoș — să scriēm cartē la Stanču paraleū — că-î marē domn ca Dumñezēu — ca noi să nē facēm popă dē moșiē — carē și pruncilor noștri să fiē». — Unu-ndatā-ncălēca — și la Stanču paraleū alērga. — Stanču cum cartā cîteștē — la țigañimē să găteștē. — Țigañi tăt innăintē-î iēșirā — și dîn grai așe-î grăirā : — «Biñ-ai făcut c-ai viñit dîntr-atîta țară — ca să fiî și tu cu noi dē ocară. — Dară să nē sfătuiēșt — dē poț să nē găteșt — că n-am dus la popi în țară — și n-am rugat cu ūofi dē tomñalā — ca să nē dē pașt, măi fratē — cu tăt feluri dē bucatē». — Iarā țigañi să gîndirā — și loc popi socofirā — afarā dîn sat — indē-î locu măi curat. — Iarā țigañi șezurā la masā — și pă care țigan l-or aflat măi nalt — dēloc popă l-or rădicat — și dîn gurā aș-or strigat : — «O Stančulē, mîndru paraleū — cînd șezuș tu pă ilēu — gîndam că iēșt Dumñezēu!» — Popa multē cartș scrisā — la

țigani lă trimesă — și l-o poruncit cu sete — ca
 tăț țigani să să gefe — să vină la Stanču cu bu-
 cată — și cifă c-un prunc în spată. — Iară popa
 întriabă dă ispovadă — că nū o avusă nič ūodată.
 — Iară țigani ziseră: — «ispovadă fiie nu fiie —
 numa paștilă să fiie». — Iară popa-ntr-ăca noapfă
 — strinsă bucată dă pașt tăfă — niștă prăscuri
 dă pelă dă cai — și cu ūoțet dă noaŭă aň. —
 Făcur-o mătaňiie — să sculară-n picoare — și n-
 čepu popa citiňel — țigani tăț după iel:

«O fitos, fitos,
 Ciri poscolos,
 Posciri poscos,
 Pirinos purčelos.»

BCU Cluj / Central University Library Cluj

«Cu popa d-împreună — să nă făcăm voiă bună».
 — «Zamoril sdovac codrăčos — Siciril fitol ciri-
 nogos — cosicorē împărățiiē — încrēțitē popo-
 sitē — irtin irtinos — o marē ifnița — o marē
 îndiția — o marē bēžacă — arhangēlu bēng —
 nana lēuștan — bonutucla ūoca — socla mola dēla
 păpuna — sora dēvla marē — ispita marē buz-
 daganu — čopoflic cu melēstăŭ — ca să fugă
 flăminzăňiia, amin!» — Și dacă gatară — paștilē
 luvară — iar cînd în gură l-or luvat — dēloc pă
 tăț nēvoia i-a călcat — dîn dînt ca drači or
 crîșcat — boiēresilē or lēșinat — prunči ca dîn
 gura șerpēlui or strigat: — «Vaī dē noi dado —
 nu nă dă pașcu — că pă tăț nē ie dracu!» — Iar
 țigani să-nbărbătară — și čubaru cu paștilē-n cap

la popa aruncară — și din grai așe strigară: —
«F... popă pașcu și spovada — noaună pașt nu
ně da — că t-am aľes đ-a noastă sãmînțiiě — și
ň-aľ fost đe mare blăstãmățiiě!»

(*Boroș-Ineș*, comitatul Arad.)

IMPĂRĂȚIA POAMELOR.

Cind împărăța pria slăvită *Gutițe*, sobornic iera *Căpșuna*, postelnic *Vișina*, iar sămădușag trăze *Ćireșa*; žitarul împăratului iera *Pruna*. Atunĉa viña și *Struguru* la đivan și zisă: «Ĉinstițe-mpăratē! Să-ț fiie în știrē, c-o viñi *D'imbru cu miros* đē zamă și cu cređincosu *Pipēri*. Aū đē gind să porunĉască *Ĭmpărății Talē*, și tē băzocurēsc». Atunĉa zisă împăratu: «Ai mărturiie, să-m spuñ ăcestē đē față?»; zisă *Struguru*: «Am mărturiie, pă gon-goasa *Mazēre*, pă *Girgărița*, pă *Lintă* și pă maica călugărița *Păsulă*, umflătură đē foalē, iar *Mazēria* trup fēreĉat. Ĭncă și pă pria slăvită *Agriž*, mai pă boiēriasa *Ĉapă* în 23 đē haiñē imbrăcată și cu barba să tražē pă pămint». Apu zisă împăratului *D'imbru*: «Vēstițe-mpăratē! Să n-am pă frațilē mñeū *Ai* și să n-am părețē đē socru mñeū *Hirian*, đē soacră me *Brozbă*, đē frațilē mñeū mic *Nap*, đē fica me *Rădiță* și đē nēpoatilē melē *Hažmē*; mă žor pă suflet, cumcă o grăiit *Struguru* minĉună innăiñta-mpărății *Talē*». Atunĉa zisă-mpăratu: «D'ēscidēț cărțilē žudēcāti dreptē!» Viñiră sfetniĉi împăratului: *Nuĉilē* ca stelilē, *Aluñilē* ca ploaia đ-împreună cu *Merilē* și *Porumbelilē* și

Coarñilē. Viini și voivoda cël marē, *Crumpiru* și șezură la žudicatā și žudicata o făcură drēpt. Iară *Struguru* dē vēzu, că să află în vină, să mîiie și să țipă în cap la împăratu *Guliū*. Împăratu strigă dē viini cosoru-cuțit și lovi *Struguru* dē pica žos. *Pepēnilē*, carē și iel iera în fața dē masă adunat, dacă vēzu, că *Struguru* defē în Împăratu *Guliū*, dē čudā tăt gālbiini și crăpă. Atunča Împăratu *Guliū*, dacă vēzu, că *Pepēnilē* crăpă dē čudā, blăstămă pă *Strugurē*, dē-i zîsă: «Du-tē dēla miñe blăstămatē dē lēmn cîrn, să fii spînzurat, dē cuțit cîrn tăiat, dē voiniē căleat; voiniēi sînžilē să-ț beie, fețilē să li să roșască, dîintr-un părefē-ntraltu să să loviască». Apu strigară tăt cēi adunaț: «Amin, amin!»

BCU Cluj / Central University Library Cluj

(Auzită din țăranul *G. Hertig* în *Boroș-Ineū*, comitatul Arad.)

MOȘUL ȘI COCOȘUL.

Și iëra un moș
 Ș-avia un cocoș.
 O, cë mai cocoș,
 Cum cînta la moș!
     Cîntă cocoșulë,
     Scoală, žoacă moșulë.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Și iëra o vulpë,
 Mîncea pă cocoș.
 O, cë mai cocoș,
 Cum cînta la moș!
     Cîntă cocoșulë,
     Scoală, žoacă moșulë.

Și iëra un lup,
 Și mîncea pă vulpë,
 Vulpia pă cocoș.
 O, cë mai cocoș,
 Cum cînta la moș!
     Cîntă cocoșulë,
     Scoală, žoacă moșulë.

Și iëra un urs
 Și mînea pă lup,
 Și lupu pă vulpë,
 Vulpîa pă cocoș.
 O, cë mai cocoș,
 Cum cînta la moș!
     Cîntă cocoșulë,
     Scoală, žoacă moșulë.

Și iëra un om,
 Omorî pă urs,
 Și ursu pă lup,
 Și lupu pă vulpë,
 Vulpîa pă cocoș,
 O, cë mai cocoș,
 Cum cînta la moș!
     Cîntă cocoșulë,
     Scoală, žoacă moșulë.

(Pîncota, comitatul Arad.)

LUPUL ȘI VULPEA.

O fost odată, dacă n-ar fi fost, nu s-ar povestși. O fost odată o vulpă și s-o făcut moartă lingă drum. Și o trecut un om cu coșia cu peștșe, ș-o vëzut-o ș-o luvat-o zicînd, că-î bună dē bundă la domñ la grumaz. Ș-o luvat-o ș-o pus-o în coșiiē. Și vulpia tot țipa la peștș pă drum și omu tot mina la car. Cînd o ațuns acasă, cînd o cotat să ieie vulpia; vulpia n-o fost și niș peștș. Că vulpia năintșe o sărit țos și o înșeput să stringă peștși și i-o pus pă coadă. Să dușe, să dușe ș-ațunže într-o pădurē marē. Ia o făcut foc ș-o pus peștși să să frigă. Ș-o trecut un lup p-acolo ș-o zis:

— Soro, dă-m și miie peștș.

— Ba io, du-tșe și tu și puñe coada acolo-n baltă, și-i prindē și tu mult, dacă șez pîn la miēzu nopti; da dacă șez pînă dîmiñată, și mai mult prinț, dēcît io.

Lupu s-o dus, ș-o băgat coada-n baltă și noaptșă o-ndēțat. Păla miēzu nopti vria să-ș tragă coada și dăța o pirăiit; iel o gîndit, că iest mult peștș pă coadă ș-o zis, că ședē pînă dîmiñată. D'iminiñată să dușe un om cu boii și cu toporu la apă să spargă dăța, să-î adepē pă boi. Omu s-o spăriiat,

cînd o vîzut pã lup ș-o-nșeput sã zberë. Lupu încă s-o spãriiat ș-o vrut sã-ș scoatã coada și n-o putut-o. D'ela o vremë trãgînd-o s-o rupt coada. Și atunșa lupu o fužit în pãdurë și s-o-ntãlînit cu vulpia.

— Bunã ziua, soro vulpë.

— Mulțãmesc Dumi-talë fratșë lupulë. Da prins-ai pëștș?

— Mai nãiintșë la mîezu nopti am vrut sã-m trag coada dîn apã ș-am auzit șeva pirãînd. Am gîndit, cã iest pëștș mult ș-am zis, cã șed pînã dîmiñatã, sã prind și mai mult dëcit tu soro vulpë. D'imiñatã o viñit un om cu boii la baltã sã-i adepë și c-un topor pã minã.

— Lasã, cã nu-î dîmiñatã; nu vëz tu muierilë cum mëlîțã acolo, nu vëz tu vițëii aia; fã-tșë, cã curi dupã îi, numa sã nu-î prinț, ș-atunș muierilë cur sã apërë vițëii și io ieu fuïoru, ca sã-ț fac coadã.

— Biñë, soro vulpë.

Lupu s-o dus ș-o curs dupã vițëi și s-o fãcut cã-i prindë. Muierilë or curs sã apërë vițëii. Vulpia pîn-atunș o luvat fuïori și s-o dus în pãdurë. O viñit fratșë s-o lupu, ș-o pus fuïoru p-un bușum și l-o bãgat lupului dë coadã. Vulpia iarã o fãcut foc ș-o pus pëștș sã sã frigã zicînd cãtã lup:

— Ștși tu fratșë lupulë șë? Pînã șë sã frig pëștși, hai sã vidëm, šiñë poatșë sãri pëștã foc și šiñë poatșë dëloc minca pëștși?

Maï nãiintșë o sãrit vulpia, da vulpia o fost iclanã, c-o sãrit pã dë lãturî. Da lupu o fost prost

și îiș n-o putut să-ș rădișe coada. O sărit pěstă mižloc și fuioru o luvat foc ș-o ars pînă-n rădășină.

Lupu zîsă acuma :

— Tșe mînc.

— Nu mă mîncă tu pă miñe, că tșe-nvăț a žuca.

Žoacă, žoacă vulpîa cu lupu ; vulpîa odată să b . . i, lupu zîsă :

— Șe făcuș ?

— Da vorbiî o țaruță nîmțeșșe.

— Nă, acuma tșe mînc, zîsă lupu iară.

— Taș tu, nu mă mîncă, că tșe žoc și mai biñe.

Vulpîa o vîzut o butoarē și odată s-o țipat în butoarē, dară un pișor î-o rămas afară. Lupu-nșepu să tragă cu gura dē pișor. Vulpîa zîsă :

— Nu mă doarē, nu mă doarē, că-î rădășină.

Atunșa lupu o lăsat pișoru ș-o tras dē rădășină. Vulpîa o zîs :

— Aū pișoru miēū, aū pișoru miēū !

Atunș lupu s-o dus pîn pădurē și vulpîa o iēșit dîn butoarē și s-o dus și ia pîn pădurē. S-o-ntălñit cu un miț. La miț la grumaz o fost lēgată o coadă dē lingură și cum mērza mițu, cu coada dē lingură tot țincăña dē crēnž. Vulpîa s-o dus la iēl ș-o zîs cătă iēl :

— Tșe-nsorî tu după miñe ?

Atunș mițu s-o-nsurat după ia și vulpîa s-o dus în pădurē. S-o-ntălñit cu lupu, cu gļiganu și iēpurilē ș-o zîs :

— Nu-m mi-î mai frică miē dē voi, am un

bărbat bun cu sabia ascuțită, cu pușca plină de vă fașe prav și pulbère.

Vulpia s-o dus acasă și-o pus de mîncare pă masă. Mițu o sărit pă masă și lupu cu gîganu și cu iepurilē or vrut să vadă șe bărbat bun arē ia cu sabia ascuțită și cu pușca plină de-i fașe prav și pulbère. Lupu s-o suiit într-un lēmn mare, gîganu o șezut la fēriastră la rădășina lēmnului și-o pus frunzilē pă bot; iepurilē o șezut dēpartșe.

Cum o șezut mițu pă masă, o vėzut o frunză lēgănindu-să și-o gîndit, că-i un șoarēc. Da n-o fost șoarēc, și porcu cum o șezut și-o rėsufat, frunza s-o lēgănat. Mițu s-o dus și l-o zgrăbălat cu mîna. Porcu o-nșeput să guițē. Mițu s-o spăriiat și s-o suit pă un lēmn, und-o fost lupu. Atunș și lupu s-o spăriiat și-o gîndit, că vrîa să-l bată și-o picat žos. Iepurilē o fužit năiintșe. Și îi or fužit, or fužit și s-or întălnit la un loc. Zișe lupu cătă porc :

— Fratsē, ș-o făcut cu tșinē ?

— Pă miñe m-o tăiat amar cu sabiia pēstă bot.

— Da cu tșinē, fratsē lupulē ?

— İo cum am fost p-un lēmn, pă miñe m-o vėzut și s-o suiit după miñe. M-o fost frică, că vrîa să mă pușșe. ș-am picat žos. Da cu tșinē, fratsē iepurē ?

— İo, cînd tș-am auzit guițînd, iutș-am luvat-o năiintșe la fugă, pēntu-că fuga-i rușinoasă, da-i sănătoasă.

(*Batta*, comitatul Caraș-Severin.)

BĂRBATUL ȘI NEVASTA.

O fost odată un om ș-o muieră. Și muieria lui o avut un frafê. Frafilê o trimês după ia să să ducă la iel la nuntă, că să-nsoară. Ia o zis, că să dușe, numa n-arê cimêș. O trimês pă bărbatu so la moașa sa să șară pînză. Pîn-atunș ia o adunat toafê rizilê și l-o băgat în cuptori, apoi o zis bărbatului: «Ai mai tarê!» Iel o zis: «I gîscă?» Ia o rêspons: «I bună și îngustă?». Iel iar-o zis: «I gîscă?». Ia i-o rêspons: «I bună și îngustă?». Bărbatu o băgat nêvasta într-un vas s-o ducă-n vas la nuntă. Iel o luvat un doruț rupt pă iel și o fost cidîiê pă lemñe și iel o zis, că dă-n boi ș-o dat în pomi. Cidîia o căzut pă ia și ia zîșe:

— Omulê, șe faș?

— Daū în boi și vîntu batê și cadê cidîia.

S-or oprit dē marziņa dē sat. Pă bărbat l-o minat la mumă sa să șară țoalê, că-î în pela goală-n vas. Mumă sa i-o dat țoalê dē s-o-mbrăcat. Atunș o trêcut nunta. Ia apoi o tors un fus și l-o pus în pod.

— Omulê, am multê fusê, vină să lê vêz.

Iel o șezut pă scară și ia-n pod și zîșe: «unu, doi», pînă la doaūzêș. Și tot așela unu fus o fost.

Bărbatu o zis :

— Să-m fac reștitori.

Îa s-o dus la moașă sa.

— Moașă, șē să fac, că n-am numa un fus?

— Du-tē tu acasă, că îo mă duc după îel să nu facă reștitori.

Și s-o dus în pădurē și moașa s-o făcut pasērē ș-o strîgat :

— Șinē fașē reștitoare, baba-î moarē!

Și îel s-o lăsat dē lucru. Moașa l-o-ntrēbat :

— Da dī șē n-ai tăiat reștitori?

— Da o viñit o pasērē ș-o zis : șinē-ș taie reștitoare, baba-î moarē. Mai biñē făr-un reștitori, dēcît fără babă.

Muieria o pus tot tēi în șofēiu dē cimēș. Fusu l-o pus d-asupra ș-o zis :

— Omulē, nu lăsa niș o pasērē să triacă pēstă îel pînă îo vin dēla apă, că să fașē tot tēi.

Ș-or trecut pāsēri pă sus.

— Ș-o fost pă žos, am dat în îelē, da în ș-o fost pă sus, pă șēi n-am putut să daū.

«Mă-ncălēcai p-un ariș
Și viñii pîn aūș».

(*Straja*, comitatul Timiș.)

LUPUL ȘI IEZIÎ.

O fost odată ca nîcîdată, că dacă n-ar fi fost, nu s-ar povăsti. O fost odată o capră și s-o dus în pădurē să caatē dē mincarē iezilor. Năaintē dē pļecarē l-o spus mama-capră iezilor, ca pēntru tātă lunîa să nu dēsfidă ușa nîmēruî. D'abđa s-o dus mama-capră și iacă că viñē un lup. Î roagă pă iez, că să-î dēsfidă ușa, că nu mai poatē dē ustănit. Da iezî nîc dēcum. D'el-o vremē să ruga lupu, ca barēm o labă să poatā băga. Iezî so-r milostivit. Apu mai să ruga, ca să poatā băga și cēialaltā labă. Iezî i-or făcut pă plac, da lupu să rēpēzî la îî și i-o mîncat. Apu s-o nîfis în colibă și o așfēptat, ca să să rēntoarcā mama-capră.

D'ēstul și biñē, că viñē mama-capra. Iacă dē dēpartē zicē :

«Doi iez, cucurēz,
Pruncilor maîci
D'ēst'id'ēți-m ușa,
Că maîca v-aducē
Frunzā-n buză,
Îarbā-n barbă,
Mugurē-n coarñē,
Lapt'ē-n țîțîșoară».

Da din colibă nič un răspuns. Biata mama-capră încēpu dē nou :

«Doi iěz, cucurěz,
Prunčilor maici
D'eșt'id'ești-m ușa,
Că maica v-aducē
Frunză-n buză,
Iarbă-n barbă,
Mugurē-n coarņē,
Lapt'ē-n țifișoară».

Cind o băgat dē samă, că iēzi nu răspund cu «mee», mintēnaș o ștut, că aiēc trebuie să fiē cēva bai și iuf-o fužit după un sac. L-o pus la crepătura uși și s-o cintat.

«Doi iěz, cucurěz,
Prunčilor maici,
Pușiți mņēi, Doamņē!»

Da lupu odată numa s-o țipat la ie, ca să dī-miēcă pă mama-capră, carē o tras sacu iufē pă iel și lēgind gura sacului o pus o oală la foc. Cind o clocofit apa biņē-biņișor, ie o turnat-o pă lup și s-o luvat la fugă. D'ē frica lupului s-o suiit într-un lēmn și d-acolo s-o uitat cum ieșē lupu după multă zvırcoială dīn sac. Da lupu iēra tāt plēș, căē apa fērbintē i-o dus tăț pēri žos.

La băunatu și urlatu lupului să adunară mult lupi și după-ēcē l-o povēstit cēl plēș pățēniia, s-or sfātuuit, ca să să rēzbuņē. Apu, dračē-mi-fē, iēraū

și hămișit de foamă, d-abda or așteptat să-nbuce carne de capră. Cu spaimă vede săraca mama-capră, că lupi să pun unu la altu pă spată vrînd să facă un holumb, ca cël mai de sus să poată puñe laba pă mama-capră.

Maî din žos iera lupu cël plêș. Cînd s-o făcut holumbu de lupi mărișor, mama-capră strigă :

«Vers apă fêrbintê,
Ca plêșu să țină mint'ê!»

Lupu cël plêș, cînd auzi de apă fêrbintê, odată sări de supt cêialalt și fuži mîncînd pămînt. Da lupi cum or căzut žos, unu-ș frînsă laba, altu-ș rupsă falca și fužiră Doamñe, da fužiră, de nič az nu s-or oprit.

(*Curtici, comitatul Aradului.*)

SCOATEREA LUÎ ADAM ȘI EVA DIN RAÎ.

Voii să scoată Dumnězo pă Adam și Iěva dîn raî pentru păcafilē lor și strigă după Arhandēlu Nīculaie :

— Mă Nīculaie, mă, du-te și scoate pă blăstămați cēia dîn raî.

Arhandēlu Nīculaie lēgīndu-ș opinēile și luvīndu-ș bīta să ducc. Iěva îl vede dē dēpartē și zicē cātă Adam :

— No, aie n-o fi biñē!

Apu ieșē dîn casă și fužē innăiñfa lu Nīculaie.

— Biñ-ai viñit badē Nīculaie, tē așeptăm cu cītă māmāligă cu brīnză, cu tocană și cu rātiie dē comină.

Arhandēlu Nīculaie be și mīncă cu Adam și Iěva. După-cē s-o sāturat, să puñē la vorbă :

— Iō nu ștu, cē vre Dumnězo ? Voi vis oamiñ cum să cadē și tātuș īm porunccēștē Dumnězo să vă scot dîn raî. Lăsaț, c-oī vorbi iō cu iel.

Merē Arhandēlu Nīculaie nāpoi la Dumnězo și-i spuñē, cā-i păcat d-a scoatē așe oamiñ dē cīnstă dîn raî.

— No rumīñē, să tē bată pă fiñē suffētu tēu

cel bun, grăii Dumneze. Nu iese tu de nimica. Ma Mihai, du-te si scoate pa blastamati cea din rai!

Arhandelu Mihai luindu-s focosu, ungindu-s mustetile cele lunz si tragindu-s ezimile cu pinfiu sa duce. Ieva il vede de departe si zice cata Adam:

— No, ai ce n-o fi bine!

Apu iese din casa si fuze inainta lu Mihai.

— Bine-ai venit ba ce Mihai, te asteptam cu cita popricas si vin bun.

Arhandelu Mihai be si mance cu Adam si Ieva. După-ace s-o saturat, sa pune la vorba:

— Io nu stiu, ce vre Dumneze? Voi vis oamini nemiș si tatus musai sa va scot din rai.

— Da ai scrisoare, ca sa ne scoti? il intraba Ieva; ca doară fara scrisoare nu poti scoate un nemiș din casa?

— Ba n-am zo, ca nu m-o dat Dumneze.

Sa duce napoi Arhandelu Mihai si cere scrisoare. Dumneze l-o blastamat:

— No unguere, sa te bata pa tine scrisoaria. Nu iese tu de nimica. Ma Irimiie, du-te si scoate pa blastamati cea din rai?

Arhandelu Irimiie iera tat zdrăntos si oleg d-on picor. D'abde sa traze pin la rai. Ieva il vede de departe si zice cata Adam:

— No, ai ce n-o fi bine!

Apu iese din casa si fuze inainta lu Irimiie.

— Bine-ai venit, dada Irimiie, te asteptam cu cita carne de porc si ratiie calda.

Am zeuitat sa va spun, ca iera cam frig si e-o izidit un porc in rai. Ieva sa cam nădăii, ca vine

sfintu țigañilor și-l tăie iufă, apu luvă răfiie, în carē noată broaștilē și o amestēca cu cită șpirituș. Bătrīnu Irimiē hāmisit dē foamē sā-ndopa cum sā cadē, apu grāi :

— Da dati-m și nișfē nādraž roșii ș-o șubă, cā nu mai pot dē frig. L-oī ruga pā Dumñezo, ca sā vā lesē în rai.

Adam și Iēva i-o dat ē-o cērut, apu așe l-or scos dīn casă, dē s-o-ntors cu raīta-n sus. Irimiē o gīndit, cā așe-i datina la domñi cēi mari. Cīnd o ažuns la Dumñezo il rugă și-l rugă, ca sā nu-i bāntuīascā pā oamiñi cēi dē omiñiē, carī l-or dāruīt cu nādraž roșii și cu șuba asta crēpatā-n spatē.

Dumñezo l-o blāstāmat :

— Mā țigañē, sā fi dē ris și dē ocarā, sā tāt culduiēșt și sā tē satura cu lāpadături. Nu iēșt tu dē nīmica. Mā, Hans, du-tē scoatē pā blāstāmați cēia dīn rai!

Arhandēlu Hans luīndu-ș pārazoru și punīndu-ș în cap o pālariē cīt un horn sā duce. Iēva il vedē dē dēpartē și zicē cātā Adam :

— No, aiē n-o fi biñē!

Apu iēșē dīn casă și fužē innāiñfa lu Hans.

— Biñ-ai viñit fētēr Hans, tē așfēptām cu cārnaț cu hirīan și cu berē.

Arhandēlu Hans be și mīncā cu Adam și Iēva. Dupā-čē s-o sāturat, sā scoalā și zicē :

— Mulțam dē uziñā, sārut mīna Doamnā. Da acu marș afarā dīn rai!

(Sint-Ana, comitatul Aradului.)

POVESTEA LUÎ PACALA ȘI A LUÎ TÎNDALA.

O plăcat Păcală p-on drum și s-o-ntălînit cu Tîndala. Păcala l-o-ntrebat pă Tîndala :

— Măi, șe iేశt tu firtafē?

— İo mis lotru.

— İo iară mis lotru marē.

— Apoi biņē, — zisă Păcala — da vēz în lēmnu ăsta iestē o pasērē, că cloșestē pă oaūă; ia fură-ı un ouș și să nu tē sîmfē, atunș ștu, că iేశt lotru marē.

Să sui Tîndala în lēmnu mērēu-mērēuț și băga mîna pă su pasērē și-ı fura un ouș și mērēuț iară să defē žos, și pasērîa n-o simțit nîmica. Păcala i-o dēzlēgat izmeņilē lu Tîndala și iel iară n-o simțit nîmica, cînd i-o dēzlēgat izmeņilē.

— Eı fratē, șfi că iేశt lotru. Aı simțit, cînd ț-am dēzlēgat izmeņilē ?

— Ba n-am simțit.

— Apoi noi doi să nē prindēm fraț pină la moartē.

Așa făcură. Mērsēră îi amîndoi pă drum și în-sărară lîngă un sat. Păcala zisă cătă Tîndala :

— Măi fratē, du-tē-n sat și dacă zisē pătrăula

«olt berto!», tu să zîș «om bun» și minfē ševa cātă pătrăulă, ca să tē infidă. Cînd ȳ-oȳ viȳi, tē scot.

— No biȳnē, — rēspunsă Tindala — mă duc.

Să dusă. În sat pătrăula strigă «olt berto!», Tindala «om bun». Tindala zîșă cātă pătrăulă:

— Măi oamiȳn, voi șidēț așȳia și ȳiștē oamiȳn mȳnă un ou cȳt o ploașcă dē marē și să finuȳe să-l aducă-n sat.

Pătrăula zîșă:

— Aȳ să-nfidēm omu ăsta, că-ȳ nărod.

Și-l luvară și-l infisēră. ȳacă viȳnē și Păcala, pătrăula strigă «olt berto!», Păcala «om bun».

Păcala zîșă:

— Măi oamiȳn, voi șidēț așȳia, da la voi în luncă ȳestē o pasērē cȳt o casă.

Și pătrăula să vorbiră:

— Măi ortaș, noi am infis omu ăsta ȳēvinovat, că pasērȳa cȳt casa fașē ou cȳt ploașca. O fi, hai să-ȳ dăm drumu să să ducă.

Și-ȳ defēră drumu și să dusă. Să-ȳntălnȳră ȳară Păcala cu Tindala.

— Apoi frățē, cum aȳ mințȳt tu?

— ȳo am zis, că ȳestē un ou în luncă cȳt o ploașcă dē marē și să finuȳe ȳiștē oamiȳn să-l aducă în sat. ȳi m-or infis. Da tu frățē cum m-aȳ scos?

— ȳo am zis, că ȳestē o pasērē cȳt o casă la ȳi în sat.

— No biȳnē. Aȳda firtatē și în satu ălălalt, să minț și tu ševa, să vȳd, doară tē pot scoatē și ȳo pă tȳnē.

Aşa făcură. Păcala tună în sat și pătrăula strigă «olt berto!», Păcala «om bun». Zisă Păcala:

— Voi șidēț ași, da în livēz ardē o bară cu pară.
Pătrăula îl întisă, că zisă:

— Undē poatē bara să ardă cu pară?

Maī amīnat cită viñē Tindala. Pătrăula zisă «olt berto!», Tindala «om bun». Tindala zisă:

— Măi oamiñ buñ, voi șidēț așiă, da la voi în livēz fug pēști pîrliț.

— Pătrăula să vorbiră:

— Măi ortaș, noi întisērăm omu ăsta pă bună dirēptatē, că dacă ardē bara cu pară, fug pēști pîrliț. Aī să-i dăm drumu.

Și-l slobozîră. Plēcă Tindala să azungă pă Păcala și plēcară îi amīndoi maī dēpartē într-un sat. Să-ntălnîră cu popa și-i întriabă popa pă îi:

— Da undē vă dușēț voi fișorî?

— Să nē puñēm služ.

Popa zisă:

— Miē m-ar trēbuî doauă služ, una să-m pască vaca, una să-m răñască gražu. Dacă vreț pă opt zilē la probă.

— Noi nē învoîm, taică popo. Dară alt lucru nu avēm?

— Nu, rēspunsă popa.

Miñē đimiñata să dusă Păcala să pască vaca. Popa i-o spus, că undē o sta vaca, acolo să pască. Și vaca a mērs noauă otară și s-o apucat vaca să pască. Dară Păcala o tăbărit đ-atîta drum, să ođiñi o țîră. Da vaca plēca acasă și Păcala după ia. Iar Tindala luva lopata să răñască gražu și popa luva

scaunu și să pusă în ușa gražului. Cîfē lopet̄ dē gunoī scofe, atifa cîrȝă căpăta în cap dēla popa. Tîndala nu zîsă nîmîca. Popa într-una îl loveștē, pînă gată dē rănit. Sara viñē și Păcala cu vaca și să-ntriabă unu pă altu :

Cum ai trăit ortașē?

— Biñ-am trăit, că cîfē lopet̄ dē gunoī am scos, atifa prēscurī am căpătat dēla popa.

— Da iō frafē să fiū ștut, să-m fiū luvat scaunu și masa cu miñē, să fiū mîncat și să fiū bēt, că cum ieșē vaca afară dîm sat, ședē și paștē.

Tîndala zîsă :

— Măi frafē, ai să mă due și iō cu vaca și s-o pasc.

— Apoi ai dutē.

Păcala fu bucuros, că rēmiñē acasă să capitē și iel prēscurī dēla popa. Tîndala o luvat traista cu mîncare și ploașca cu vin și masa popi-n spatē. Plēca cu vaca să pască. Mērsă vaca; iēși dîm sat afară și să pusă vaca în paș aspru și merțē și merțē pînă la noaūă otară. Da Tîndala s-o făcut numa spumă dē sudoare și tarē o tăbărit. Nu i-o fost să mai șadă la masă să be și să mîninșē, numa s-o culcat ș-o durmit pînă sara. Cînd s-o pomēnit, o vēzut vaca că să dușē. Să sculă, luvă masa, scaunu și traista și plēcă după vacă acasă. Da Păcala luvă lopata să răñască gražu și popa luvă cîrȝa în mînă și scaunu. Ședē pă scaun și Păcala cînd scoasă o lopată dē bucluc, să uītă la popa să capitē o prēscură. Și popa odată «poc» cu cîrȝa în capu lu Păcala. Să băga Păcala iară

în graž și mai scoasă o lopată, iară popa îi mai defē una. Și cîtē lopēț o scos, atîfa loviturī ī-o dat. Viņi vaca acasă. Păcala o gătat gražu dē rānit și Tîndala viņi tăbărit. S-or dus în cuīnă și șed amîndoi mîniioș, nu vorbesc nîmic. Păcala s-o miñiñat, pēntrucă Tîndala ī-o spus, că cîtē lopēț dē bucluc scoatē, atîfa prēscurī capătă dēla popa. Tîndala o fost iară mîniioș, că l-o făcut Păcala să-ș ia masa și scaunu și să mîargă, că vaca ședē cum ieșē afară dîn sat și paștē. Da ia s-o dus noaūă otarā. Prēufasa zisă cătă popa :

— Măi popo, nu baș batē sluzilē, că or rāni gražu afund și or da pēstă căzanu cu galbiñ și nî-l fură.

Da Păcala zisă cătă Tîndala :

— Auz măi firtatē? BCU Științelor și Literaturii Cluj University Library Cluj

— Aud.

— Aī la noapțē să săpăm și să-l furăm și să-ī dușēm acasă la muīerī, ș-atunșa noi împărțim în doaūă.

Lē defē prēufasa dē șină și mîncarā. Popa să culcă și îi să vorbesc și luvară sacu lu popa ; āl mai marē sac, carē o avut. Să dusēră-n graž și scoasēră galbiñi dîn căzan, și pusă Păcala tăț galbiñi-n sac. Să băgă și Păcala-n sac și zisă cătă Tîndala :

— Ia sacu-n spațē și fuž. Luvă Tîndala sacu cu galbiñ și pă Păcala-n sac. Da Tîndala n-o ștut, că Păcala-ī în sac. Tîndala fužē și fužē, pînă să făcu dē zîuă.

— Īo am acuma bañ dēstui și lu ortac nu-ī

daŭ; cînd m-oî întălîni cu iel, i-oî spuñe, cã mî-or furat.

Şi aşa sã culca şi adurmi ustënit. Pãcala ieşë dîn sac şi ia sacu cu galbiñ şi fuga. Tîndala, cînd sã sculã, sã uitã-n sus, sã uitã-n jos, sacu nu-î. Pã drum ñima. Sã socoatë şi sã gîndeşte la fratë so Pãcala.

— Iel o fi viñit, ş-o luvat sacu cu bañi.

Şi s-o dus Tîndala. Luvã drumu într-un codru. Tîndala sã socofi sã bëlascã un tãi, şi-ş facu un biş lung şi-nşepu sã pomñascã şi strîga «haïs», iarã «haïs, ştuc, ştuc, poc, poc!» dîn biş şi iarã «haïs, ştuc, ştuc!» Pãcala îl auzi şi grãii iel singur :

— No asta iestë vr-un om cu caru. Sã-î plătesc şeva, ca sã mă carë pã miñe şi bañi. Î daŭ doi-tri galbiñ.

Cînd gãta cu gîndu, sã uitã-n parta, în carë sã audë bişu pomñind şi vedë pã fratë so Tîndala.

— Eî firtatë, am gîndit sã iaŭ io bañi tãţ, da ved, cã Dumñëzo nu lasã. Aî, sã-î împãrţim frãţeşte.

Şi-mpãrţirã bañi-n doauã şi ieşirã dîn codru, şi sã duserã fiñeşte-carë la cãşile lor.

Tîndala defë bañi la muieria lui şi-î zisã :

— Muierë, io-ţ daŭ bañi şi mă fac mort, tu sã tã duş la popa sã mă-ngroapë. Fã-m groapã bunã şi d-asupra gropi puñe blãñ şi pã urmã pãmînt. Fratë miëu o viñi sã-m furë bañi şi tu-î spuñe, cã mis mort.

Muieria facu aşa şi îngropã pã Tîndala. A triia zî viñe Pãcala la fratë so, şi-l vëzu muieria şi-nşepu a plînzë şi plînzë. Da Pãcala zisã cãtã ia :

— Șe plinž soro?

— Da cum să nu pling, că frafilē tēu și bărbatu miēū o murit, iērī l-am îngropat.

Să făcu Păcala că plinžē și zisă cătă muierē:

— Soro, ai la mormint la iēl să nē cîntăm pă iēl.

— Apoi aida, răspunsă muierīa.

Ažunsēră la mormint și să-nșēpură a cînta. Da Păcala zisă cătă muierīa lu Tîndala:

— Du-tē soro acasă, du-tē și lasă-mă să mă cînt io sîngur.

Plēca muierīa zdrobită dē cîntat și rēmasă Păcala sîngur. Înșēpu Păcala a bomboņi și cu mînilē lăpada pămîntu și tăt zisă Păcala:

— Bom, bom, bom!

Tîndala dîn groapă strīga:

— Haiș bică, că tē ia dracu, că m-audē firtatu.

Īară Păcala:

— Bom, bom, bom!

— Da n-auz, haiș bică, că tē ia dracu, că m-audē firtatu.

Păcala ažunsă la blăñ, și dēstruca blăñilē și scoasă afară pă Tîndala.

— Eī frafē, niș aiīsa nu pot scăpa dē fiñē.

— Apoi frafē, dacă tu și-n mormint t-ai băgat, tē las cu žurămînt: tu să nu mai viñ la miñē, niș io la fiñē.

Tîndala să dușă la casa lui și Păcala plēca la casa lui. D'-atunș or uđit în pașē unu dē altu pēntru vēșiīē.

(*Straja*, comitatul Timiș.)

FATA CU FALINCĂ.

O fost o fată și viñiră pēțitori, da mama îi l-o spus, că fata arē o falincă. Pēțitori or întrēbat :

— Sē falincă arē ?

— Apoi iese cam b . . . . . ă.

— Lasă, că mis io maistor pēntru ia.

Și s-or dus să să cunuñe, da mumă sa i-o critit, să nu să facă dē rușinē-n biserică.

— Lasă mama că nu mă b . . . ș.

Popa zîșē :

— Afiluia, afiluia !

Da fata să b . . i, dē făcu biserica «andibu!»

Tăț să risēră, numa nașu și žuñilē or fost năcāziț. Cînd s-or dus acasă, mumă sa o-ntrebă :

— Da maici, t-ai b . . . t ?

— Ba mamă, num-am dat o fuselnică, d-o făcut biserica «andibu!»

Atunș s-o dus la mirē acasă și s-o b . . . t și casa lui o făcut «andibu!» Atunș i-o pus mirilē un dop, și ia dē iznoavă s-o b . . . t, și o sărit dopu-n grindă ș-o spart casa omului. Pă urmă i-o dat drumu. Ia s-o dus la odăi, und-o fost soba nēmăturată și galițilē nēspălatē. Ia s-o pus ș-o măturat, ș-o spălat. Cînd o viñit păcurariu, o zîs :

— D'-o fi muierĕ, o iaŭ în loc đĕ mamă, đ-o fi tată, să-m fiĕ tată, đ-o fi fată, să-m fiĕ soră și đ-o fi copil, să-m fiĕ fratĕ.

— Îacătă-mă!

— Tu iĕșt sora noastă, o zĭs păcurariu ș-atunș o mĭnat-o să mĭnĕ oĭlĕ. Î-o pus un dop, cĭnd ĩ-o spus, că arĕ falincă. Atunș s-o b . . . t și dopu o picat ĩntră oĭ și oĭlĕ s-or spăriiat, đĕ nu ĩ-o putut măi mult aduna.

Mă-ncălĕcai pă o șa
 Și viñi ĩacă ĩșa.
 Mă-ncălĕcai p-un ariș
 Și viñi pĭn-aĭș.

[Ascultători rĕspund: «Mincaț-ai povesta!»]

(*Straja*, comitatul Timiș.)

OMUL ȘI PISATUL.

O fost o muieră ș-o fêrt o oală d'ă păsă. Și păsătu tară clocotșind o pușcat pîn casă. Viñe bărbatu să să-ncălzască și iel la vatră, da păsătu și măi tară «for, for!» Atunș omu spuñe:

— Taș tu fortală. O iö în casă, o tu.

Da oala și măi tară «for, for!» Atunș omu nostru o luvat vătraiu și «puf» în oală, carë cu tātu s-o spart.

(Batta, comitatul Caraș-Severin.)

POPOARELE CUM VOIAU SA ÎN- MORMÎNTE PE CRISTOS.

Domnul Isus Cristos cînd îera rĕstîgnit pã cruĕĕ, viñirã sîrbu, unguru, ñamțu, rumînu și țiganu, ca sã-l mormîntĕ. Da cîni dĕ židovi nu voirã sã lĕ deie trupu sfint.

Atunĕ zisã sîrbu :

— Haıdaț sã ñĕ bațem pĕntru iel!

Rĕspundĕ unguru :

— Da, sã ñĕ bațem, ñnsã mai nãiñtĕ sã știm, cã fost-o ñemiș, umblat-o ñn nãdraț roșii, avut-o pintiñ și focoș ?

— Ćĕ sã ñĕ bațem și sã cotãm, cã fost-o ñemiș o ba, — grãii ñamțu — om bãga ponos și lãcrãmare la Pilat.

— Nu mai boscorođiț atîfa bolinzii, vorbi rumînu. Lãsaț pîna sara, cã-l fur cu cruĕĕ cu tãt.

— E, dacã io nu l-aș fi furat ! zisã țiganu.

(Auzitã din moșneagul *Tirica Russu* ñn *Apateu*, comitatul Arad.)

FETELE ORFANE.

O fost odată o muieră bătrână, care avia două fetșe. Ș-o viñit moartșa ș-o dus pă săraca babă; fetșilē or rēmas pîn drum. Șē să facă ielē? S-or dus în pădurē ș-o viñit un căpcîñē, care l-o prins și l-o dus acasă. Acolo l-o lăgat într-o coșină și l-o hărăñit cu sîmburē dē nucă. Fetșilē noașșē tăt or mîncat, pînă l-o îngrășat. Atunș zîșē căpcîñilē cătă măsă, să facă foc în cuptorī și să frigă fetșilē. Iēl pîn-atunș s-o dus să furē bañ. Mama lui o scos fetșilē dîn coșină ș-o zîs :

- Pic fată pă lopată.
- Sărī babo dē ñ-arată.
- Pic fată pă lopată.
- Sărī babo dē ñ-arată.

Atunș baba să puña pă lopată, iar fetșilē o țipă-n cuptorī, ș-or luvat bañ și țoalē, și s-or ca mai dus.

Viñē căpcîñilē acasă, coată-n coșină și vedē, că nu-s fetșilē acolo. Să dușē-n casă să coatșē după ielē. Cum să băgă-n cuñă, îi putșē șēva și zîșē :

- Fuī, putș-a țîță dē mamă bătrîñă.

Atunș căpcîñilē curē după fetșē, ș-ažunzē la Dunărē. Vedē două fetșē notînd în apă și lē-n-triabă :

- Ș-aț pus voi fetșē, dē putșēț tresē ?

— Nișțșe pëtri, răspunsără fetșilë, carë cu ažu-
toriu șutorilor or trecut. Și căpciînilë o lëgat nișțșe
pëtri la mîinë și s-o aruncat în Dunără. D'ëloc s-o
nëcat, iară fetșilë or scăpat cu noroc. Și az trăiësc,
dë n-or fi murit.

(*Balla*, comitatul Caraș-Severin.)

GOȘTIA ȚIGANEASCA.

O fost odată un țigan bătrîn ș-o avut un copil. Cînd i-o viînit vremea să mîargă la cătañe, iel s-o și dus. Îacă s-apropiîe sărbătorîe, ș-o zîs cătă domnu căpitan :

— Lasă-mă acasă.

— Ba îo, nu țșe las.

— Lasă-mă barêm pă tri zîlë.

— No biñe.

Să dușe țiganu acasă. Da cum așunže lîngă cort, il vëzu mumă-sa și zîsă :

— Dragu copilu maiși, că iel îi cu cascañet și cu pangañet.

Zîșe țiganu :

— No mamă, adă-m mîncarîa; adă năîntșe zama.

Măsa adușe zamă dë țșisăliță.

— Mamă, a dë rinflaiș.

— Dragu mami numa nu-î.

— Adă țușaiș.

Adușe măsa. Zîșe țiganu :

— Aî dragă mamă, îo nu șțșu, că tu nu faș mîncarë așa bună ca la cătañe.

Îeșe țiganu afară pă lîngă cort și-nșepë să taië bușiñiș. Da viñe un om și-l întrîabă :

— Șe faș măi țigañe ?

— Tai bușiñiși ăștșa.

— Nu tăia, că iest a miiei, și poc, dă cu moșoaca la iel în cap. Țiganu fuži.

Să dușe țiganu năpoi la cătañe. Zișe căpitanu :

— Cum ț-o mers țigañe ?

— Tarē biñe, mă rog Măriia ta.

— Ș-ai mîncat ?

— Zamă, rinflaiș. țușais.

— No biñe, la alt an mă duc și io cu țșiñe.

No, o sosit și altu an. Placă dară căpitanu cu țigan acasă. Da căpitanu iera cu țoalē frumoasă.

Zișe țiganu :

— Fă mamă dē mîncarē.

Fașe masha zama dē țșisăliță și mălai. Ș-o avut o dărabă dē carne dē vacă crepată. Da domnu căpitan să uită la ia cum rupē la ai și cum il șșipē și-l puñe pă carne.

Acuma adușe mama țiganului mîncariă pă masă. În loc dē zamă adușe țșisăliță, și-n loc dē pită mălai, și-n loc dē rinflaiș adușe friptura aia, pă carē o țipat aiu șșipit. A doaua zi s-o săturat căpitanu dē goșșiiē și s-o dus cu țiganu la cătañe. Și-ntriabă țiganu :

— Cum ț-o plăcut, Măriia ta, mîncariă ?

— Foartșe biñe, țigañe.

(Batta, comitatul Caraș-Severin.)

ȚIGANUL FURÎND CEAPA.

O fost odată un țigan și s-o dus să fură șapă
dintr-o grădina. Și tăt o zmulș ș-o băgat în straiță.
Odată viñe omu și zîșe :

— Sē faș măi țigañe?

— Da iacă, m-o zburat vîntu.

— Da tu furaș șapă.

Ș-o-nșeput să bată pă țigan. Cînd iera țiganu
biñe bătut, l-o țipat pēstă gard. Iar țiganu s-o
dus și s-o-ntălñit cu un om. Zîșe țiganu :

— M-am bătut cu romîñica atîta, pîn s-o pus
gardu întră noi.

Și cînd iel mă trăža dē barbă,

Io trăžam dē iarב.

Cînd iel mă trăža dē țșică,

Io-l trăžam dē opincă.

Și cînd io ieram dîn žos, iel d-asupra.

(*Batta*, comitatul Caraș-Severin.)

POVESTEA BABII VRĂJITOARE.

O fost o babă așa dē mare vrăjitoarē, încît o putut să vrăzască țar cînd doi împăraț să bătaū, dē s-or întors oșfilē năpoi fără niș cîta bătaie. Și așa baba o avut tri fefē, iar așa dē maistorē dē vrăjit, și o avut baba încă tri cai. Unu o fost Soarilē, unu Luna și a triiēla Vîntu; și or fost caii așa dē frumoș, încît omu nu o putut să să uifē la îi dē strălușitu pērulei. Așa dară un împărat o dat poruncă-n țară, carē s-o d-afla să-i furē caii babi? Baba o ștut gîndu la tăt omu, și carē o vrut să-i facă șeva babi, baba l-o făcut stan dē piatră. Așa dară tri fraț s-or d-aflat, carē i-or fura babi caii. Și un fratē dintră îi s-o făcut miță, și s-o dus mițu la babă. Fata babi o ars cuptoriū dē pită, și mițu s-o băgat în cuiina babi și mîauna : «mîaū, mîaū!», dară fata babi zîsă : «șiț, că daū cu zăraficu-n fiñē și tē omor!» Baba dîn sobă o zîs : «Maîsi, să nu fiñē ăsta lotru ăla, carē vria să nē furē caii?» și să vorbeștē baba cu fefilē.

— Maîsi, dacă n-or fura caii, atunș i-o slobozî o căldură atîta dē mare, încît să aprindē lumia, și m-oî fașē un bunarî, și îi or be apă și s-or fașē stan dē piatră.

Atunș fata babi a mai marê zîsă :

— Mamă, da dacă o da lotru cu sabiia pěstă fiñe și o fașe dē tri orī crușe pěstă fiñe, și tu ti-ī fașe stan dē piatră?

Atunș fata șa mižloșiie :

— Io m-oī fașe o cîrpă așa dē mîndră, carē nu poațē să fiie-n lumē dē frumoasă, și ii or dēscă-lēca să mă ia, atunș ii s-or fașe tri lemñe.

— Dară dac-or fașe dē tri orī cruș pěstă cîrpă, ti-ī fașe o bară dē sînžē.

Atunșa fata șa mai mică :

— Io-ī slobozī un frig marē și un žer, d-or pomñi lemñilē dē frig, și m-oī fașe o casă și un cuptorī cald, și ii or viñi să să-ncălzască și i-oī fașe marmură.

Și baba atunșa :

— Da dac-or fașe cu sabiia dē tri orī crușe pěstă fiñe, atunșa ti-ī fașe gară și ii or scăpa cu caii și noi ñis moarfē? İi or dușe apoī caii la împăratu; numa luvaț caii dîn graž și-ī dușeț la podcovaș să-ī podcovască.

Lotru, carē s-o făcut mîț, iară : «mîaū, mîaū!» și placă la frațī lui, și lē spusă, c-or viñi caii la podcovaș să-ī podcovască :

— Noi să vorbim cu podcovașu, să-ī dăm bañ, un firțai dē galbiñ.

Caii or și fost la podcovaș; și-ī dau bañ, și tăț tri fraț să-ncălēcă pă cai și fuga.

Atunș babi îi pică gražu și baba strigă : «īacă, că ñ-or furat caii!» Baba vēțem o azuns innăiñta lotrilor, și o slobozīt căldură așa dē marē, dē s-or

pirlit lemnilē dē foc, și îi dēscălēcară să be apă reșē. Ažunsă lotru și strigă cătă fraț, să nu bîa apă, pînă nu ažunžē iēl, și frați nu bēură pînă viîi iēl. Și făcu cu sabiîa dē tri orî crușē, și să făcu baba stan dē piatră.

— Vidēț, să fiți bēut apă, v-aț fi făcut stan dē piatră.

Îi fuga cu caîi. Și lē iēși žos o cîrpă așa dē frumoasă, încît nu t-aî putut uîta la ia. Îi să dēscalēșē, nu alta, ca să ia cîrpa, da frafilē mai mic, carē o fost mîțu, făcu crușē cu sabiîa, și să făcu o bară dē sînșē. Frafilē șel mai mic zîsă :

— Vidēț voi, v-aț fi făcut tri lemñē, că asta-î fata babi.

Încălēcară și fuga la drum mērsēră, pînă viîē un frig și un žēr, dē gîndaî că pomñēsc lemnilē dē žēr. Fata babi să făcu o casă și un cuptorî, dē nu puțai să stai dē cald. Și îi să să ducă-n casă. Frafilē șel mic, carē o furat caîi, trasă cu sabiîa și făcu dē tri orî crușē și să făcu gară. Îi iară fuga, pînă ažunsēră la un pod, carē cătă șērî să suie drēpt ca părefilē, și su pod or fost mărîlē.

Atunșa șēi tri fraț să ođînască cîta, și frafilē șel mai mic, carē o furat caîi, o zîs cătă Soarē, adēca cătă cal :

— Ș-om fașē acuma dară, că pēstă pod n-om puța treșē ?

Zîsă Vîntu :

— Îo podu, cînd-oî sufla, îl și dobor.

Dară Luna zîsă :

— Nu vă temeți gazdelor, c-oî treșe ca luna.

Soarile zîsă :

— C-oî treșe ca soarile.

Vîntu zîsă :

— C-oî treșe ca vîntu, numa să nê odînim o țîră.

Și așa odîniră. Viîni «Ăl bată-l crușa» să să lupfă cu îi și să ia caii. Dară Vîntu zîsă :

— Nu vă temeți, că îo-l suflu ca vîntu, ș-oî întoarșe podu cu iel și s-o nêca, numa noi să nê odînim o țîră.

Dară lotru, adêca frafilă șel mai mic, zîsă :

— Noi nîs tarê ustênit, și nu n-om odîni nîmic, numa să-l perdem.

Însêpu Vîntu și atîta o suflat, cît podu cu iel o căzut. Soarile o ars așa pă iel, așa dē tarê, încît o fost ars ș-o căzut innecat în mări. Zîsă Vîntu : «acuma să odîniț !» și frafilă lor șel mai mic odată o adurmit.

Frațî lui să vorbeșc amîndoî :

— Noi doî nîs fraț și iel iera un fraț mai mic, și tătus iel o furat caii. Dară împăratu numa doauă fefē arē și iel n-o fi noauă porunșitor, fiînd-că iel o furat caii. Numa noi să-l innecăm pă iel și să fușim cu caii, ș-om zîșe cătă-mpăratu, că noi am furat caii, și o fată o luva unu și una altu.

Ăi doî fraț îl iaū adurmit și-l aruncă-n mări, și daū fuga. Dară calu, carē l-o fēmat Vîntu, suflă odată și-l aruncă-nnapoi pă un prund. Șēia doî

fraț fuga, și trecură mările și azunsără la-mpăratu. Cînd azunsără la-mpăratu, tătă șetafa să miră dē frumoșata și dē strălūșitu caîlor, și împăratu cu bucurîne vėzîndu-ı zisă :

— Șe vreț să avėț pēntru finu vostru, șe v-aț finuıt?

İarā ıi zisără :

— İnnăltățē împăratē, noi vrem să nē daț ș-aț fagăduıit, ca să vă fim zînerı aı Mării voaștrē.

Atunșa-mpăratu l-o ımplînit voia ș-o zis, să mai așteptē șinș zîle, să vină fefilē acasă dēla spațır.

— Atunșa voi să prindēț caı la căruța, și să lē iēșiț cu caı innăıntē.

Vă spusēı, că împăratu avu doauă fefē, una după unu și una după altu. Să gătesc să miargă la cunuıiie, și-mpăratu avıa și șilboășē-n tătē părțilē. İacā că vinē și frafilē lor șel mai mic, carē o furat caı dēla babă și să ruga, să întrē-n-untru; șilboășilē nu-l lăsaū. Dară iel făcîndu-să că șērșeștē, să dusă, și miarsă pîn la împăratu, și să ruga dē-mpăratu :

— İnnăltățē-mpăratē, ıo m-aș ruga dē Mării voastă, să mă lăsaț și pă miñē la goștiia Mării voaște și la a fraților miēı!

İmpăratu bucuros l-o lăsat și s-o băgat în-untru la frați luı. Frați luı or zis să-l scoatā afarā, darā frafilē șel mai mic grāı :

— İnnăltățē-mpăratē, ıo am furat caı și nu ıi. Mă rog, ıi pă miñē adurmit m-or aruncat în mări la un pod mare, și ıo am șezut șinș zîle, am trāıit

cu coricoavē, pînă am vĕzut pă uñi trecînd pă mări. M-am rugat dĕ îi să mă scoată și pă miñe la lumē; îi cu lada mă scoasĕră, și am viñit pîn la Măriia voastă.

Frați lui zîsĕră, că nu ȳestĕ adĕvĕrat, că ȳel o furat caii, și că nu-ȳ ȳel fratilĕ lor.

— Mă rog, ȳnnălțatĕ-mpăratĕ, să-ntrebăm pă cai; caii ștu să vorbĕscă ca omu.

Auzînd împăratu, că vorbĕsc caii ca omu, ȳ-o scos đin graž afară și ȳ-o ȳntrebat: «dară știț voi să vorbiț ca omu?» și caii zîsĕră, că «știm». ȳ-o ȳntrebat împăratu pă cai și zîsă: «cunoaștĕț voi pă omu ăsta?» și caii rĕspunsĕră:

— Cunoaștĕm, că omu ăsta ñ-o furat đĕla baba pă noi, dară ăi doi l-or aruncat pă omu ăsta-n mări, ș-or viñit cu noi la Măriia voastă, și ñ-or adus.

ȳmpăratu ȳ-o lĕgat đĕ cozilĕ cailor, și ȳ-or rupt pă amîndoi. Cînd or viñit acasă, un cal ó ațuns cu o mină, altu cu-n pișor. ȳmpăratu făcu alta nuntă și mai frumoasă, și prinsĕră caii la căruță. Prinsĕră pă Soarilĕ, pă Luna și pă Vîntu, și plĕcară să să cunuñe. Să ȳntoarsĕră đĕla cunuñiĕ, și nunta să găfi. ȳmpăratu ȳi defĕ žumătata đin împărățiiĕ, ș-or trăiit scurtă vremĕ, și moarĕ fata-mpăratului. ȳel șĕ să făcă, după-șĕ ș-o ȳngropat ñĕvasta? Să rugă đĕ-mpăratu să-ȳ dĕa șĕva bañ și caii și doi cîñ, ca să să ducă-n lumē. ȳmpăratu ȳ-o dat caii și doi cîñ. ȳel o plĕcat și meržĕ, meržĕ drum lung, și ațunsă ȳntro pustiiĕtatĕ. Defĕ đĕ o casă; lumina arđa ȳn sobă, și un moș ȳĕra ȳn sobă.

Da moșu tăt șifa într-o cartē, și ținimic nu vorbă. Voinicu să băgă în casă și zisă: «bună sara moșufē!» Moșu tășa și șifeștē într-o cartē. Zinērițē împăratului să culcă, și moșu tăt șifa. Caii i-o lăsat afară, find-că iērau tarē vifež cai, și cîni unu la cai și unu-n sobă cu iēl, find-că iēra cu sfiială singur cu moșu, că moșu nu vorbă ținimica. Așa dîmiņața împliņa voinicu noaūășpeșē añ, și iēl să ruga la Dumņēzo, că o împliņit noaūășpeșē añ. Moșuluī îi păru biņē, c-o auzit cu urēfițē, că voinicu o împliņit noaūășpeșē añ și zisă:

— Dumņēzo să-ț ațutē dragulē, că mă scosēș dîn blăstāmu aiēsta, că dē șinzēș dē añ, dēcind nu vorbēsc ținimica, și niș d-aiņa nu m-am dus ținicāri, și n-am lucrat ținimica, numa tăt am șifit. Că așa am fost blăstāmat, că pînă n-o viņi un voinic, carē i s-o împliņi noaūășpeșē añ în casa asta și în pusfiētafa asta. Că io iară-s flșor dē-m-părat, și prin bēțiiē am vîndut trupifē mețē la duzman. Duzmanu mī-o omorit trupifē tătē și ielē m-or blăstāmat, și părinți iară m-or blăstāmat, ca să mērg într-o pustiiētafē, să-m fac casă, și să tăt șifesc, să nu pot mișca ținimica, pînă n-o viņi un voinic, carē în soba mīa să împliņască noaūășpeșē añ. Atunșa io să pot vorbi, și să mă scol. Pēntru așasta am tri cîņ, să-ț dau cîņi așta tri, că îi șē-i porunși, or fașē. Pă un cîņē il famă Însărat, pă unu Mīază noaptē și pă unu Zorilă. D'ē-i spuņē cātă îi: «Însărat, Mīază noaptē și Zorilă, muntifē așta prav și pulbēr să-l fașēt!», în clițit l-or fașē prav și pulbērī.

Îi defē și plăcară, unu într-o partē, unu într-alta. Voinicu merzē călarē pă Vintu, Luna și Soarilē alătură lēgaț. Vintu zisă :

— Cum să merzēm, ca vintu, o ca gindu ?

— Ba ca gindu, să iēșim undēva într-o țară.

Mērgind azunsă într-o țară. Vēzind o șetate tātă năgră, iel întrēba pă oamēn, dē șē iestē șetata așa năgră ? Oamēni zisēră :

— La noi în țara noastă iestē numa un izvor, undē cură apă dē bēut, și la izvor iestē o hală, carē arē doauășpeșē capite. În tātă sēptēmīna să-i dām un voinic dē optspeșē aņ. Astāz la doauășpeșē șasuri iī dām un voinic dē opspeșē aņ.

Apoi zisă žiņerilē împăratului :

— Lasă, să merg iō acolo, să vēd iō șē hală iestē.

Tāman atunșa or plăcat să ducă pă fata-mpăratului la hală, și hala zbiēra, dē și codri să lēgāna. Atunșa iel zisă cātă-mpărăfasa, carē o plăcat cu fata la hală :

— Șē-m daț miie, Innălțată-mpărăfasă, să vă scāp fata dēla hală și tātă țara ?

Împărăfasa rēspunsă :

— Iō atita fată am, și trēbuiē s-o duc la hală, că o azuns rindu iī. Cīț oamiņ mai vifež dēcīt Dumņē-Ta s-or d-aflat, și tāt or pērit.

— Iō o omor pă ia.

— Iț daū fata după finē și žumātate dīn împărăție.

— Apoi, ai să merzēm la hală.

Mērgind, hala durmia în muntē, undē iēra iz-

voru în gaură, și cînd fură doauăspeșe șasuri, ieșe afară. Cînd o văzu, voînicu zise cătă ciîn: «Însărat, Miază noapte și Zorilă!», că ciîni iërau la umbră supt un lëmn marë. Hala slobozi un vînt a dracului și o groaznică urlătură. Dară iël defë poruncă ciînilor să o facă prav și pulbër pă ia. Să apucară iëi șinș ciîn, și d-odată șinș capitë îi rupsëră, și a doauă oară iară șinș.

Hala zbiëra:

— Nu mă omorî dragă, că Ț-oî da io o fată Țië și maî frumoasă.

Voînicu grăii:

— Multă lumë ai prăpădit tu, și acuma pă Țië o ațuns rîndu.

Rupsëră și șelë doauă capitë. Vëzînd împărățasa și fata il prindë și il sãrutară; dară fata îi zisă:

— Io mis a ta soȚië pînă la vëșiië.

Îi defë inëlu dëpă mîna îi, și numilë îi iëra pă inël. Voînicu zisă:

— DușëȚi-vă acasă la-nnățatu împărat și-i spunëț, că am omorit hala. Î-oî viîni maî amînat, că trëbuië să sparg đalu, să o scot tătă, ca să o fac dăraburî.

Oamëni, care vëzusă și care auzisă, tăt îi înzënunța și-i mulțămia, pëntu-că i-o mîntuuit dë hala șa nēsățoasă și spurcată. Iël, după-șe o omorit-o și i-o luvat limbilë, l-o pus în traistă, caî i-o împăivănat și l-o spus, că dac-o viîni vr-un hoț oarë-șinë să-i furë, să-l omoarë. Un țigan, care viînisă, scoasă un cuțit, și-i taie capu la

voinic, cînd durmia. Ța capetile hali, și să dușe la-mpăratu și zisă :

— Înnălțatē-mpăratē, Țo am scos fata voastă dēla moartē, și am omorit hala, să-m daț fata și zumătatē dîn împărățīiē.

Împăratu rēspunsă :

— No, dacā tu iēșț āla voinic, apoi coștūiēșț să-m fii zīnērē, și-ț daū zumătatē dîn împărățīiē.

Darā pā voinic cīni l-or cotate, și iarbā dē-nvīiat Ț-or adus. Gazda lor zīsă :

— Tari-am adurmit.

Fīiind-cā să apropiā nunta, fata zīsă, că nu ar fi čorobara asta dē țigan voinicu, carī-o omorit hala. Da Ța s-o zāuītat, că Ț-o dat inēlu Ți, și să-Ț șarā inēlu.

Voinicu o încălēcat pā calu, carē-l famā Soarīlē, și cu patru cīn ca patru zāoz plăcă la-mpăratu. Cīnd azunsērā la cășilē-mpăratului și calu, carē-l famā Vīntu, sufla odatā, da așa dē tarē, incit să zgīndārarā cășilē-mpăratului, și fērēșfilē să spar-sērā. Împăratu, dīnārari și șīlboashilē amurțīrā. Țēși fata-mpăratului :

— Tato, Țacā āsta Țestē, carē m-o scos dēla moartē, că Țarā așa vīnt marī-o fost, cīnd o omorit hala.

Vēzīnd împăratu, că șē cai arē așa strālūșitorī, dē carē nīș un împărat n-are, Ța cai și-Ț bagā-n graž. Voinicu Țē da poruncā, că carē s-o băga la Ți să Ța dīn pēru dē aor dēpā Ți, să-l omoarē mīntēnaș. Sā dusā apoi la-mpăratu în sobā și vēzīndu-l țiganu nu-ș pērdū firā ; zīsă cātā dīnā-

rari, să porunșască să scoată hala asta de voinic afară. Grăii voinicu câtă țigan :

— Pă tiñe trebuie să fe scoafem afară, că tu iేశt de pėrzare. Tu iేశt ęoară spurcată și minși-noasă, înșelătoare. Io am omorit hala.

Țiganu nu-ș pėrdu firia și zisă :

— Da undė-s semnilė talė đela hală ?

Īel rėspunsă :

— Īnnălțafė-mpărafė, capėtilė trebuie să aibă limbı.

Și căutară capėtilė și adėvėrat, că nu-s limbilė în capitė. Atunșa tėma pă-mpăratu, pă-mpărățasa și fata, lė arita inėlu. Vėzură pă voinic, și-l cunuscură. Voinicu tėma cıni đela moșu, carė iera în pustiiėtafė, și zisă un cıñe în vorbă omiñască :

— Īnnălțafė-mpărafė, noi am omorit hala, dară cuca aia đe țigan o fost în lėmn și gazda, după-șe o omorit cu noi hala, o fost ustănit, ș-o adurmit. Noi am plėcat după živiñ să adușem lu gazda noastă, ca să-ș facă đe mıncarė. Cınd am adus o cāprioară să o frigă, și cınd am viñit la gazdă, caii or fost lėgaț la țaruș, și gazda-ı cu capu tăiat. Șe să fașem ? Aıdaț să cotăm iarba pāmıntului, și o adusėrăm. Unsėrăm pă gazda, și să scula zicınd : «Doamñe tari-am fost adurmit !» Noi rėspunsėrăm : «Aı adurmit somnu șel marė, că o fost o hudulbaiė đe țigan, și ț-o tăiat capu».

Atunșa împăratu porunși să-l ležė đ-o părefė đe cai, și să-ı dıa drumu prınr-o viie, carı-o fost đe curınd tăiată. L-or spart pă țigan, tăt bucă-

turi l-or făcut. Să-nșepu o'altă vėseliie și mai pă sus dicit șa dintiie. Trimēsă împăratu la alt împăraț să vină la goștiia feți lui. Voiñicu zisă :

— Înălțatē-mpăratē, să meržēm să fașēm o grădină undēva în cîmpiia asta frumoasă, să fașēm nunta acolo.

— Dară în cită vrēmē să poatē găti maiēru așēla ?

— Într-o zi, rēspunsă voiñicu. Apoi zisă să-i aducă caii dîn graž, și-l defē pă calu, carē-l tēma Soarilē, împăratului să-l încalēșē; iēl pă Luna și-impărățasa pă Vintu. Viñiră diñārari și domñi ai mari, și iēșiră la o cîmpiie marē și frumoasă; dēscălēcară žos tāt, și voiñicu zisă cătă Soarē :

— Soarē, să mērž ocol odată, să să facă o șētatē cu ziduri țari și naltē.

Mērsă calu, și cit o mērs odată, să rădică un zid marē și tāt cu iarbă verdē, frumos dē nu-i cit ținē lumia și țara a împăratului. Da nu numa la iēl, și și la alt împăraț. Atunșa înșepu Luna și ia să lucrē șeva; să aruncă-n doauă pișoarē, și atifa potēș să făcură în tātē părțilē, și atifa flori, carē dîn carē mai mîndrē și mai frumoasă, și tri pomi: unu dē aor, unu dē aržint și unu dē diāmant. Atifa merē șē iēra în ii, dē iēraū cu poailē pă pāmînt. Su tāt mēru cifē tri mesē rotafē. Și mai făcu Vintu tri pomi cu crēnž multē și pă tātă crianga zvonuri, șimpoaiē și lauț; cînd înșepu vintu să suffē, așa dē mîndru băfaū zvonurilē, șimpoailē și lauțilē, dē gîndaī, că niș bănzilē-mpărățēșt, ba niș pă lumia tātă nu să află așa mîn-

dreță de bănz. Atîta žucau împărați și beură, de
nu țera glumă cum să vėselaū.

Și așa tăt să să vorbiască,
Poveșta să să sfișască,
Și la mulț ań să trăiască,
Ca să să mai povēstască.
Mă-ncălēcăi p-un ariș
Și vă povēștii pîn-aiiș.

(*Straja*, comitatul Timiș.)

DUMNEZEU ȘI SATANA.

La-nceput tătă lumia iera su apă și numa un petic dē pămînt să găsi uscat, indē durmîa doî fraț: Dumñezo și dracu. La mñezu nopți să scoală dracu, ca să-mpingă pă fratē so în apă. Da or în cătro l-o-mpins, tăt uscat s-o făcut. Dracu dē čudă o luvat fină și o făcut un om. Adusă o trēstiič și suflă în iel, ca să înviie. Da sufla dracu, da sufla, însă haba sufla, că rēsuflaria dracului iēși prin gaura fundului đela om. Atunč dracu rugă pă fratē so, ca să-l înviie pă om. Dumñezo o făcut bucuros. Și đ-atunč stăpînește dracu pă trupu omiñesc, il tinzuie, trimefē bitēșugurî asupra lui, după moarfē il lasă să putrēzască și să-l mîncē vērmi; iară suffētu trebă dat in mîna lu Dumñezo, că đela iel l-am căpătat.

(Auzită din moșneagul *Tirica Russu* în *Apateu*, comitatul Arad.)

NOTE.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Copilașul de turc și Marcu Cralovici (p. 1—12). Ne-am obicinuit a numi produsele poeziei epice «*cîntări bătrînești*». Este un termen din punct de vedere cronologic foarte nimerit, căci tot odată ne spune, că spiritul poporului în zilele noastre nu mai alcătuește poezii epice, cu alte cuvinte «*cîntece bătrînești*». Cercul producției poeziei populare devine mereu mai îngust: elementul epic de mult a perit din el, ca să deie loc celui dramatic, iar în urmă poeziei lirice. Și noi am avut «*lăutari* or *cobzari*», cari se îndeletniceau cu facerea și cîntarea versurilor; unii dintr'înșii erau poate înzestrați și cu talente rari poetice. Ei n'aș făurit poeziile lor la masa de scris, ca poetul literaturii moderne, ci aș cîntat împinși de o însuflețire poetică, mai mult din instinct de cît din silă. Intimplarea, care a predominat sufletul lor, în lipsa de notări istorice, prin cîntările barzilor acestor necunoscuți s'a lătit în popor și a dobîndit vecinicie. Cîntarea asta trecînd din gură în gură a ajuns sub puterea tociitoare a unor indivizi-poetii din popor, ast fel or s'a mai adaos cîte ceva cătră ea, or cu timpul s'a ciuntat. În zilele noastre popoarele nu mai trăesc într'o lume naivă, cînd faptele vitejești și ciudate mereu ar fi la ordinea zilei; așa dară poezia epică perzîndu-și nutremîntul se hrănește din întîmplări de mai puțin interes, une or chiar șagalnice, ale căror material mai totdeauna îl scoate din dragoste. Zilele noastre produc numai

balade, romane și poezii lirice. De pildă bucățile din colecția mea: «Bărbatul și nevasta», «Nevasta lui Constandin», «Moartea îndrăgostiților», «Moartea fraților», «Bărbatul otrăvit», «Pățenia nevastăii cu drăguț» sînt pur și simplu romane. Se vede, că sînt de obîrșie mai modernă.

Dacă vom asămăna baladele noastre cu cele ale popoarelor de la mează-noapte, vor dovedi o deosebire foarte caracteristică. Omul de la mează-noapte prigonit de clima sa vitregă e mai tăcut și mai zgircit în cuvinte. Cu puține vorbe descrie întîmplarea cea mai strașnică. Baladele lui sînt scurte și întunecate ca lumea neguroasă, în care viețuește. Cel de la mează-zi n'are să stea în luptă neîntreruptă cu natura pentru hrana traiului, pămîntul îi respălătește îmbelșugat sămînța; are timp de prisos și-i mai vorbăreț, mai plastic în expresia spiritului său. Baladele sale nu sînt precum cele de la mează-noapte: *o tragedie povestită într'un cîntec*, sau mai pe scurt: *un cîntec dramatic*,* ci numai istorii tălmăcite pe larg, descrise după toate fazele lor. În baladele omului de la mează-noapte bănuim numai întîmplarea; în cele de la mează-zi o videm de a mănuntul, așa zicînd o pipăim cu ochii. Ele nici nu sînt într'adevăr balade, ci numai romane sau cîntări epice. Pe lîngă simburile dramatic, care-l conțin, predomină în ele tonul liric și desfășurarea largă epică. Baladele nordice sînt fragmente dramatice, cîte un schelet pentru o dramă, niște dialoguri versificate despre tragedii zguduitoare, în cari fără lungă analizare putem constata esopoiția, încurcătura și catastrofa. Baladele popoarelor balcanice sînt mai mult romane or cîntece epice. Deosebirea asta națională se regîndește și în baladele noastre, cari deși stau

* *Greguss Ágost*: «A balladáról», Budapest, 1866, 1—191.

în înfățișarea lor mai aproape de baladele popoarelor balcanice, mai cu samă de cele bulgărești, aū totuș un germen puternic tragic. Ba sînt unele, ca «*Vălean*», cari fiind pline de mișcare și conținînd dialoguri scurte și plastice, nu rămîn în nimic îndărătul baladelor nordice. Caracterul esențial al baladelor noastre este colorisarea bogată epică, descrierea minuțioasă a faptelor și simțămintelor, însoțită totdeauna de tonul liric. Insușirile aceste, mi se pare, trebuie să le scriem pe contul influinței slave, contingentului celui puternic slav, pe care l-am amalgamizat în decursul veacurilor. Geniul român însă, din firea lui tăcut și contemplator, în toiul melancoliei aceste molate se înclină mai mult spre subiectele tragice. În baladele sale dă întietate elementului tragic. Le alcătuește întocmai ca popoarele balcanice, le cîntă și le versifică pe o formă, care s'a născut în spiritul popoarelor din Balcan, dar le compunează ast fel, ca temeiul dramatic din ele să apare vederat.

Balada, sau mai bine zis «*cîntecul bătrînesc*» «*Copilașul de turc și Marcu Cralovicî*» nici îndoială, că-î de obîrșie slavă. Calul copilașului de turc încă are multă asămănare cu vestitul *Șaraț* al lui Marcu. Balada de față am scris-o de la *Iacob Luca*, poreclit și *Bița Luca*; om, care știe scrie și citi binișor. E un adevărat arbore de cîntece, care trebuie numai scuturat și cad poamele de a valma. Nu trebuie să amintesc, că scuturarea asta s'a făcut așa, că mereu am tras cite un chef cu dinsul. Cele mai multe balade și cîntece din *Straja* le-am scris de la el; cînd le-am cules de la altul, voiū aminti persoana. *Bița Luca* este un țăran de 35—38 de anî; știe multe și mai cîte. Oamenii zic, că-î cam lovit cu leuca; eū însă știū, că-î un bărbat înzestrat cu un talent rar de poet.

După spusa lui balada asta a auzit-o de la tatăl seû. În părţite sudice ale comitatului *Timiş* sîrbiî mereu se prăpădesc; poporul de rînd se romanizează. Incrucişarea asta de sînge ne-a înbogăţit poesia poporană cu frumoasa bucata de sus. Amintirea marelui viteaz sîrbesc «*Marcu Cralovicî*» este destul de lăţită în poporul nostru din Banat; pînă şi copiii cu numele lui bajocoresc pe prietiniî lor sîrbi. (Cfr. între jocurile prunceşti: «*Cralovicu Marcu, n'ai văzut pe dracu?*» etc.). În colecţia mare a lui *Karadžić* n'am putut da de un asemenea subiect.* La bulgari însă există o baladă «*Marcu Cralovicî, Ive şi Ducadinca*», în care *Vida Bazdardžica* spune lui *Marcu*, că în cetatea *Ducanea* locuşte copilul *Ducadinca*, un băiat abia de şapte ani, şi deja-î mai viteaz de cît dinsul de şapte or. (Cfr. *A. Strausz*: *Bolgár népköltési gyűjtemény*, II. 193—195, 200—208, 230—239. Budapesta 1892). Cfr. încă *Ar. Densuşan* «*Revista critică literară*» (IV. 118—123. Iaşi, 1896). În balada aici publicată «*Novac şi Lida*», crijmăriţa *Lida* rămîne împovărată de *Novac* şi naşte un ficoraş, cu-î îi pune nume:

«Coconaşul codrilor,
Stăpînul haiducilor» (p. 120).

După ce ucide în vrîstă de noave ani pe *Ghiţa* şi pe *Balaban*, se luptă cu *Novac*, pe care asijderea îl birueşte. Cunoscîndu-se însă tatăl şi fiul se înbrătoşesc şi se sărută. Balada asta e descrisă în *Găvăneşti*, jud. *Buzeu*, pl. *Călnău*.

* Cfr. totuş «*Sultan i Nejaki Jovan*». (Srpske narodne pjesme iz Hercegovine, ženske 64—66. Viena 1866); apoi «*Marko Kraljević i Musa Kesedžija*» (Kraljević Marko i drugi junaci srpski u narodnim pesmama, 42—49. Belgrad).

Interesant este cum povestește balada noastră nașterea lui *Miloș Obilicî*. La *Miklosich* (Beiträge zur Kenntniss der slavischen Volkspoesie, Denkschriften d. kais. Akad. d. Wissenschaft, Wien, 1870. XIX. 71.) citesc, că *Miloș Obilicî* s'a născut dintr'o romină (*vlachinjica* = ciobancă):

«Istina je, sestrice, što govoriš svekoliko,
Da je Vuka rodila ljepa od grada vladika,
A mojega vjernika jedna mlada *vlachinjica*,
Vlachinjica rodila, pod kobilom odhranila,
A za to se on zove Milošu Kobiliču.*

A fi lăptat de *iapă* (= kobila) este un lucru înjosi-tor; la asta țintește și *Senjanin Ivan*, cînd zice despre sine:

«Ah tako me ne rodila majka,
Već kobila, koje konje ragja».**

Insași numirea lui *Miloș Obilicî* de *Cobilicî* dovedește, că balada noastră este fructul influinței sîrbești, căci numele viteazului sîrbesc *Cobilicî* e o etimologie poporană sîrbească.

Să se corige cuvintele «șinzăș, păstă, pântru, tău» în «șinzësh, pëshă, pështru, tësh». Șirul «Nëmërimi-o tăbărit» (p. 11) în «Nëmëri (= nimerit) mî-o tăbărit».

* «Adevăr să fie, soruță, ce mereu îmi vorbești,
Că pe Vuc l-a născut frumoasa din celatea boerească,
Iar pe credinciosul meu o tinără ciobancă,
O ciobancă l-a născut, sub o iapă l-a hrănit,
Din asta pricină să chiamă Miloș Cobilicî.»

** «Așa să nu mă nască mamă,
Ci o iapă, care naște caii.»

(Kosta *Hörmann*: Narodne pjesme muhamedovaca u Bosni i Hercegovini, Sarajevo, 1889. II. 498).

Novac și Gruia (13—22). In colecția mea se află două variante a respînditului subiect despre *Novac și Gruia*. Varianta dintie este numai un fragment. Fata, de la care am auzit-o, după limbagiū mi se pare, că-î din părțile de peste Murăș, din comitatul *Aradului*. Interesant îî observa, cum s'a aclimatisat graiul fetiî foneticii bănațene. Peste Murăș se aud numai sunetele moiade: *l, l̃, ñ, d*, iar la *Batta* și *Căpolnaș* deja sunetul *l* a trecut în *tș*. Se vede lămurit, că pîn' ce a ajuns dentala *t* înainte de *e* și *i* la *tș*, a trebuit să treacă prin forma *l*. Fata a păstrat încă pretotindenea sunetul *l*, numai în cuvîntul *rotsilat* s'a prefăcut în *tș*. Influidința bănațeană în rostirea ei să reoglindește și în sunetul *ș*, care peste Murăș se exprimă *ć*. Mai o dovadă, că dinsa — o slujnică — nu-î din loc, este forma *mñeū* în loc de *mîeū*. Bănațeniî baștinași în veci nu zic *mñeū*, ci numai *mîeū* sau *mîeū*.

In varianta doaua să se corige formele «răū, tăū» în «rēū, teū»; «înșalat» în «înșelat»; șirul «Tu Añița, birtășiță» în «Tu Añița, birtășiță»; «prăfăca» în «prefăca», «păstă» în «pěstă», «Dumñezăū» în «Dumñezēū», «văzu» în «vēzu». Cfr. la *At. M. Marienescu* («Balade, 68, 75.) «Gruia lui Novac și mumă sa», «Gruia și tatăl seū Novac»; *Weigand* «Gruia lui Novac» (Samosch und Theissdialekte, 52—56); *A. Gorovei* «Șezătoarea» (II. 32—39). Cfr. încă broșura D-lui *Marienescu* «Novăcești» (Timișoara, 1886).

Domnul Radu Voda (23—26). Auzită de la *Bița Luca*. Să se corige «tăū» în «tēū», «văzut» în «vēzut», «Perisalului» în «Pērișalului».

Badiu, crijmar Badiu (27—33). Auzită de la moșul *Dimitrie Miț*. Să se corige «Dumñezăū» în «Dumñezēū», «Ñincolșa» în «Ñicolșa», «Ñicolșa» în «Ñicolșa»; șirul «Pină-n piu calului» în «Pină-n

pięptu calului». De expresiile obscene, ce apar în volum, să nu se scandalizeze binevoitorul cititor. Nu uitate, că filologul face asemenea medicului: toate părțile trupului îi sînt interesante. Pentru filolog nu există cuvînt frumos sau urît, expresie aleasă or de rușine; pentru el tot ce aparține unei limbi este interesant și vrednic de studiat. Cfr. la *cf. Dem. Teodorescu* «Badiul» și «Stanislav» (538, 573); *Artur Gorovei* («Șezătoarea», 1899, numărul 4. p. 61—64); *Teofil Frincu și George Candrea* «Romîni din munții apusenî.» (199—226. București. 1888); *G. Weigand* «Jahresbericht des Instituts für rumänische Sprache» (III. 294—97. 298—305. V. 186—188. Leipzig). Cfr. încă *Bogoljub Petranović* «Srpske narodne pjesme iz Bosne i Hercegovine» (205—232, Belgrad, 1867).

Toma Alimoș (34—37). Auzită de la *Bița Luca*. Să se corige «Mfratē año» în «fratē Maño», «ploșca» în «ploașca». Cfr. *Teodorescu* (581); la *Jarnik-Birsan* «Calul Radului» (497); *Iuliu Bognar* «Musa Someșana» (I. 93—95. Gherla, 1892).

Voinicul și furul 38—41). Auzită de la moșul *Dimitrie Miș*. Să se corige șirul doilea depe pagina 39. în «Șē n-am vęzut» etc.

Blăstămul mami (42—44). Auzită de la *Bița Luca*. Cfr. *Teodorescu* (437, 438); *Teodor Daul* (Colinđi și cîntece poporali, 74—75. Arad, 1890); *A. Gorovei* («Șezătoarea», III. 64—66. Fălticeni, 1894); *Weigand* «Jahresbericht des Inst. für rum. Sprache» (III. 280).

A lotrilor (45—46). Auzită de la moșul *Dimitrie Miș*. Să se corige «văzut» în «vęzut», «păstă» în «pęstă», «păzăsc» în «păzęcsc». Titlul baladii l-am dat întocmai după cum o știa și dinsul. Așa dară titlul vre să zică: «Cîntarea a lui Iosim lotrul» (47—50). Totdeauna m'am ținut de titlul cunoscut de popor, căci, precum am accentuat în precuvîn-

tare, nici n'am adăugat, dar nici n'am luat din cele spuse de popor. Ba și în descrierea graiului m'am ținut încît mi s'a dat voie din partea transcripției mele de popor.

Soarele și soru sa (51—53). Cfr. *Teodorescu* (410); *Tedor T. Burada* (O călătorie în Dobrovia) «Soarele și luna» (165); *Densușan* «Revista critică literară» (V. 114—118); *M. Pompiliu* (32—34); *Ion Pop Reteganul* («Trandafir și viorele», ediț. II. 14—15. Gherla, 1891); *A. Gorovei* («Șezătoarea» II. 135—136. Fălticeni, 1893).

Sfîntul Stefan crai (54—55). Auzită de la *Bița Luca*. Balada asta sînt convins, că-î făcută de dinsul. Poporul român nu știe absolut nimic despre craiul dintie al Ungariei.

Trei crai (56—60). Auzită de la *Bița Luca*. Cfr. la *Teodorescu* «Voinicul» (686); *Ar. Densușan* «Revista critică literară» (IV. 295—299. V. 60—64); *Strausz* (II. 230—239). Să se corige «Mezăr» în «Mezër», «tăi», în «tēi», «răpēzerē» în «rēpēzerē», «văzui» în «vēzui».

Ianăș Ungurul (61—64). Auzită de la *Bița Luca*. Să se corige «verzi» în «vērzi», «auza» în «aūza», «rāsuna» în «rēsuna», «rău» în «rēu». Cfr. *Teodorescu* (490. 626. 631. 633); *Marienescu* (12); *Burada* (O călătorie în Dobrovia, 195); la *E. D. Odorica Sevastos* (Cîntece moldovenești) «Vidra» (302); *Gr. G. Tocilescu* «Tinerimea Romîna» (I. 420—422. București, 1898); *A. Gorovei* («Șezătoarea», II. 5—6. Fălticeni, 1893); *Bugnar* (I. 32—37). La *bulgarî* (*Atanas T. Iliev* «Sbornik», I. 123—125. Sofia, 1889); *A. Strausz* (II. 122—124. 230—239. 241—249); la *sîrbî* «Marko ženi Relju Bosnjanina» (Kraljevič Marko i drugi junaci srpski u narodnim pesmama, 23—33. Belgrad).

Ieneșel (65—69). Auzită de la *Bița Luca*. Să se corige «său» în «sēu», «număr» în «numēr»,

«păntru» în «pěntru», «vrăut» în «vrěut». Cfr. *Bugnar* (I. 76—81); *Iliev* («Sbornik», I. 311—314).

Lenca (70—72). Auzită de la moșul *Dimitrie Miț*. Să se corege «zău» în «zěu». Cfr. *Sevastos* (Cîntece moldovenești, 311); *Jarnik-Birsan* (491); *Marienescu* (45); *Teodorcscu* (635); *Ar. Densușan* «Revista critică-literară» (III. 24—27); *A. Gorovei* («Șezătoarea», II. 137—138. Fălticeni, 1893); *Bugnar* (I. 57—59); *Frîncu și Candrea* (230—233).

Miră (73—77). Auzită de la *Bița Luca*. Cfr. *Teodorescu* (682); *Burada* (O călătorie în Dobrogea, 175, 176); *M. Pompiliu* (41—46); *Bugnar* (I. 28—31); *Frîncu și Candrea* (227—227). La *sîrbî* (*Karadžić*: Srpske narodne pjesme, I. 207—209. Belgrad, 1891); la *bulgari* (*Strausz*, II. 127—129).

Vălean (78—79). Intr'o broșură «*Vadrózsapör*» (Proces pentru trandafirii sălbateci, Budapesta, 1897.) am scris despre influința baladelor romîne asupra celor săcuești. La 1863 a apărut în *Cluj* o colecție de poezii poporane săcuești, intitulată «*Vadrózsák*» (Trandafirii sălbateci) de *Ioan Kriza*, despre care la 1864 în foaia «*Fővárosi Lapok*» (numărul 114, Mai 20.) reposatul *Iulian Grozescu* a zis, că nu-î alta de cît traducerea baladelor romîne. Ca dovadă aduce balada «*Toma*» din colecția Dluș *At. M. Marienescu*, din care «s'a tradus» balada săcuească «*Molnár Anna*» și «*Ajgó Márton*». Despre balada săcuească «*Kömives Kelemenné*» spune, că-î «o plagizare servilă și o traducere foarte slabă» a baladei romîne «*Mănăstirea Argeșului*» din colecția lui *Alexandri*. S'a făcut o dispută mare prin foile maghiare, în «*Pesti Napló*» (118, 1864), în «*Koszorú*» (1864) și la urma urmelor s'a încheiat cu observarea lui *F. Samuil Szabó*, care zice întru altele: «Literatura maghiară ar fi o literatură de frunte, dacă într'o ast fel de compoziție și limbă ar știe

traduce poeziile epice streine, precum spune Grozescu despre baladele săcuești. O asemenea traducere ar fi cea mai mare laudă pentru nația maghiară».

Eū de nouă am scrutat chestia și arătind criteriile, cari mă vor conduce în judecata mea, am dovedit, că «Kömives Kelemenné» într'adevăr este rodul unei influinți romine. Rominii și săcuii de veacuri îndelungate trăesc împreună și precum se găsec urme de influință reciprocă în limba lor, ast fel a priori trebuie să declarăm, că în port, în joc și în cîntece vom afla influință venită din o parte sau din alta. Știm, că în oștirile lui *Rákóczy* au fost înrolați o mulțime de romini. Marșul vestit al lui *Rákóczy* n'a fost numai cîntarea de resboi a soldaților maghiari. A resonat prin munții Ardealului cîntat și de fluerul și buciul ciobanului romin ca jalnică tinguire după libertatea perdută, ca un blăstăm crîncen împotriva jesuiților, cari voiau să-l despoie de legea sa stremosească. *I. Káldy*, directorul Operii din loc în colecția «Cîntecele curuților» scrie, că doina, așa numită «*Erdélyi hajdu táncz*» (Jocul haiducilor (un fel de cătane) ardelenesti) este cea mai frumoasă iveală a muzicii vechi maghiare. Pe cînd nu-i alta de cit bine cunoscuta melodie a jocului «*bătuta*». Am constatat mai departe în lucrarea mea deosebirea cea mare, ce există între baladele săcuești și pur maghiare din părțile afară din Ardeal. Baladele săcuești au un fond istoric, sînt un fel de «*cîntece bătrînești*»; subiectele lor, forma și compoziția corespund celor rominești. Baladele din părțile maghiare cîntă volniciele și hoțiile haiducilor din pustă, apoi vieța familiară. Ce-i drept, nu-i ertat să lăsăm din socoteală mediul, în care trăesc săcuii: munții urieși, clima deosebită de ceialalți frați ai lor, împrejurările geografice, desvoltarea istorică;

dar trebuie să punem tot atîta greutate pe baladele romîne, cu cari baladele săcuiești sînt în toată privința «frați de cruce». Am înșirat în broșura mea mai multe balade săcuaești, cari aș asemănare cu cele romîne, dar m'am mărginit numai la constatarea faptului, căci o asemănare simplă nu dă încă voie criticei solide, să se grăbească a spune judecata, că baladele săcuaești sînt, precum zicea *Grozescu*, «plagizări servile și traducțiuni slabe» ale celor romînești. Asta poate mulțumi mîndria națională, dar în ochii științei apare ca o judecată pripită. În «*Kömives Kelemenné*» însă este vorbă de un obicei (zidirea de viu în temelia unei clădiri), care este cu desăvîrșire strein poporului maghiar și care-l aflăm la popoarele balcanice. Balada cu asemenea subiect există și la poporul romîn; trebuie deci să supunem, că în limba maghiară a trecut de la noi. În constatarea obîrșii cuvintelor streine punctul de pornire totdeauna trebuie să ne fie cercetarea: există oare la vecini, căci o împrumutare se poate face numai din coatingere. Vecinul cel mai de aproape al săcuilor este poporul romîn, la care într'adevăr dăm de balada cu asemenea subiect («*Meșterul Manole*»); așa dar fără șovăire vom zice, că săcuii idea și conținutul baladiei «*Kömives Kelemenné*» le-au auzit de la noi și apoi le-au localizat aplicîndu-le la clădirea cetății *Deva*.

Balada «*Valean*» are un subiect foarte respîndit mai la toate popoarele. În colecția lui *Arany L.* și *Gyulai P.* (*Magyar népköltési gyűjtemény*, Pesta, 1872.) «*Megéttetett János*» (III. 7—8). Cfr. Dr. A. *Herrmann* «*Ethnologische Mitteilungen aus Ungarn*» (1887—1889. broșura 3); *M. Pompiliu* «*Balade populare romîne*» (Iași, 1870. p. 27—28). În colecția lui *Alexandri* «*Neluca*» (p. 5). La *Sevastos* (Cîntece moldovenești, 297, 315).

Chiva [rostește: *T'iva*] (80—82). O baladă foarte respîndită. Cfr. din colecția lui *Kriza* «Kádár Kata», apoi la *Arany-Gyulai* (tom. III.). Fragmentele de pe pagina 81—82 sînt spuse de *Bița Luca*. Una, precum mi-a zis, poartă numele «A sîrbului» (II.), cealaltă «A lui D'ordē», dar mai mult n'a știut din ele. Cfr. la *Arany-Gyulai* «Landorvári Dorka» (I. 162—172), «Kis Iulia», (I. 183—184), «Szép Iulia» (III. 8—12). «Homlódi Zsuzsánna» (III. 419—420), «Gyöngyvári Katicza» (II. 1—6), «Királyúrfi» (III. 61—62); la *Alexandri* «Inelul și naframa» (20—22); la *Marienescu* «Ileana din Ardeal» (6—11), «Soacra» (17—22), «Nunta» (28—35), «Inelul și naframa» (50—53), «Blăstămul sîngelui» (125—131); *A. Gorovei* («Șezătoarea», II. 78—79. Fălticeni, 1893). Tot cu baladele amintite să se compare din colecția mea «Ghiorghiță» și «Crăișorul» (85—91). Balada «Ghiorghiță» am auzit-o tot de la fata, care mi-a spus și fragmentul despre «Gruia și Novac». Din limbajul baladei «Crăișorul» (I.) se vede, că tinărul, care mi-a cîntat-o, nu-î bănățean. Se pare a fi din părțile Ardelenești. «Crăișorul» (II.) l-am descris de la fata mai sus amintită.

Să se corige «răutafē» în «rēutafē», «Dumñezău» în «Dumñezēu», «tău» în «tēu», «trăbuși» în «trēbui». Cfr. *Teodorescu* (662, 663); *Sevaslos* (Cîntece moldovenești, 248); *M. Pompiliu* (50—55); *I. Pop Reteganul* (16—18); *Bugnar* (I. 16—18, 46—50, 83—87); *Weigand* «Jahresbericht d. Inst. für rumänischer Sprache» (III. 265—267); *Frincu și Candrea* (228—230, 233—235); la *sirbi* (*Karadžić*: *Srpske narodne pjesme*, I. 216—217, 254—255, 256—259, 260—274, 324—327. Belgrad, 1891).

Mama și copilul (92—94). Compară la *Kriza* «Budai Ilona» (317—318). Cfr. *A. Gorovei* («Șezătoarea» II. 138—139. Fălticeni, 1893); *Bugnar* (I. 13—16); *Teodorescu* (632). Moșneagul, care mi-a

dictat-o, este tot din părțile de peste Murăș, din comit. Aradului. Să se corige: «tău» în «tëu», «zău» în «zëu».

Bărbatul și nevasta (95—97). Auzită de la *Bița Luca*.

Radu și soru sa Anghelina (98—102). Tot de la *Bița Luca*. Cfr. *Marienescu* (96); *Teodorescu* (577; capătul); *Matica Hrvatska* «Hervatske narodne pjesme» (I. 302—309. «Bolani Dojčilo i crni Arapin», Zagreb, 1896). Să se corige «rău» în «rëu», «păntru» în «pëntru», «Dumñezău» în «Dumñezëu», «văzut» în «vëzut».

Iovan Iorgovan (103—111). Amîndoaue variante sînt spuse de *Bița Luca*. Cfr. *Teodorescu* (415, 419, 444); *Burada* (O călătorie în Dobrovia, 145); *Densușan* «Revista critică-literară» (V. 23—29). Să se corige «răsunînd» în «rësunînd», «zmău» în «zmëu», «răpus», «rămas», în «rëpus», «rëmas», «rău» în «rëu».

Nevasta credincioasă (112—114). Formele «mñëu, mñëi» dovedesc, că nevasta, care mi-a spus balada, nu-î bănățeană. Să se corige «rău» în «rëu», «Dumñezău» în «Dumñezëu». În poveștile maghiare «cătana verde» se găsește adese or. Cfr. *Teodorescu* (616); *Sevastos* (Cîntece moldovenestî, 252); *Dr. G. Weigand* «Samosch- und Theiss-dialekte» (49—50. Leipzig, 1890); *A. Gorovei* («Șezătoarea», II. 7—8. Fălticeni, 1893); *Girolamo de Rada* «Antologia albanese» (50. Napoli, 1896).

Brumașul mare (115—117). Cfr. *Teodorescu* (450, 452, 453). La *ștrbi* «Junak vilu ustrijeli». (*Karadžić*: Srpske narodne pjesme, I. 157. Belgrad, 1891).

Junele și fata (121—123). Auzită de la o fată tină. Cfr. *M. Pompiliu* (55—58); *I. Pop Reteganul* (29—30). Să se corige «răspundza, număra, măr, tău» în «rëspundza, numëra, mër, tëu».

A lui Napoleon (124—126). Oamenii bătrîni știu multe povesti despre marele împărat. Vieța și întâmplările lui a fost o citire plăcută poporului nostru. În posesiunea mea se află o cărticică de 40 pagini, tipărită la Buda (1815): «Napoleon Bonaparte, ce a fost și ce este?» Cfr. încă *I. Pop Reteganul* (27—28).

A lui Iancu (128—129). Pe pagina 127. șirul penultim să se corege în «Aî viñit, ca și-m duć trupu?»

Nevasta lui Constandin (130—135). Să se corege «văzut» în «vėzut».

Podarul și nevasta (136—138). Cfr. *M. Pompiliu* (24—27). Să se corege «tău, văzut» în «tėu, vėzut».

*Colinde sau corinde.**

Colecțiile noastre de poezii populare mai toate aũ pus pond și pe adunarea colindelor. Ba cei mai mulți culegători aũ și scris cîte ceva despre datina de «a colinda». În prefața «Colindelor» (Pesta, 1859.) Dl. *At. Marian Marienescu* încă a dat oareși-care părere asupra chestiei, care în vremea ei a putut mulțumi pe oameni; înainte scaunului de judecată al științii însă aceste părări n'aũ nici un preț. Dl. *G. D. Teodorescu* în lucrarea sa «Incerări critice asupra unor credințe, datine și moravuri ale poporului român», (București, 1874.) dovedește mai multă critică și cunoștințe. Dar acela, care a pătruns mai temeinic chestiunea și a avut un simț foarte fin etnologic, este repozatul *Simeon Mangiuca*. În călindarul seũ (Brașov, 1881) a dat la lumină o lucrare «Colinda» (p. 1—44),

* În locurile, pe unde eũ am umblat, n'am auzit forma «colindă», ci numai «corindă». Din asta pricină m'am ținut strins de graiul viũ al poporului.

în care a adunat date foarte interesante și de valoare; păcat numai, că a fost un bărbat preocupat de a vîdea în toate urme din mitologia latină. (Cfr. mai *Ar. Densușan* «Colindele și himnele vedice», în «Revista critică-literară», I. 1—15.; «Refrenul colindelor», I. 49—63. Apoi cele scrise de *Dr. M. Gaster* «Literatura populară romînă», 471—474. București, 1883).

Nu-î aici locul, ca să întru în discuția amănuntă a colindelor, să desfășur originea lor; asta mi-o rezerv pentru timpuri mai potrivite. De ocamdată mă mărginesc a declara, că din parte-mi mă alătur la cele zise de *Dr. Gregor Krek*: «Einleitung in die slavische Literaturgeschichte», (Graz, 1887. p. 278, 415, 577, 583, 828, 834). Sint convins, că precum numele «colindă», melodia și în cea mai mare parte conținutul colindelor este urma influinții slavoane, ast fel și în cercetarea orginii colindelor la poporul romîn trebuie să purcedem tot din amestecul cu gintele slave. (Cfr. și colecția: *VI. Antonovič și M. Dragomanov* «Istoričeskija pjesni maloruskago naroda», I—II. Kiev, 1874—1875). Mai cu samă în desbaterea poesiei poporane trebuie să recurgem în prima linie la asemănarea productelor noastre poporane cu cele ale slavilor, mai bine zis ale slavilor din Balcan. Gramatica, dar și mai tare vocabularul ni-î plin de urmele influinții slave, care se reoglindește și în instituțiunile vechi ale principatelor, în orînduiala socială din trecut a poporului romîn (Cfr. *Ioan Nădejde* «Din dreptul vechiū romîn», București, 1898.) și apare viū în poesia noastră poporană. Treaba asta nu ne slugește spre rușine, cum aū crezut puriști noștri; din protivă, ea este cea mai mare laudă, căci dovedește sus și tare, că poporul romîn este un ucenic bun, o nație capabilă de a învăța. «Viel entlehnt, viel gelernt!»

Asemenea influinții slave avem să datorim datina de «*regölés*» la maghiari. Fiindcă însă colindele ungurești deși sînt împromutarea cea mai nouă, dar avînd despre întrebuintarea lor date vechi positive istorice, mă simt împuternicit pentru scrutările viitoare a le înșira. Datina «*regölés*» se găsește în doae părți opuse ale Ungariei: peste Dunăre și în unele sate din Ardeal. *G. Heltai* (1552) se plînge în lucrarea sa: «*A részegségnek és tobzódásnak veszedelmes voltáról való Dialogus*», că în Ardeal îndată după ziua nașterii Domnului nostru Isus Cristos se începe marele prasnac al diavolului «*regelő hét*» (săptămîna colindării). Doae calindare maghiare (1626 și 1642) pun tîrgul *Sibiului* pe ziua «*regelő hétfő*» (Lunia, cînd să colindă). Datele aceste dovedesc, că în veacul XVI. și XVII. colindarea a fost destul de lătită la unguri. Nicî în trecut, cu atît mai puțin az nu vorbește nimica, că pe teritoriul dintre Ardeal și Dunăre ar fi fost datina de a colinda la maghiari. Conținutul și melodia corespund cu desăvîrșire în colindele din satul *Kénos* (Ardeal) și din satul *Bucsu* (comitatul *Vas*), după cum m'am convins din colecția mare (în manuscris) a prietinelui meu *Dr. J. Sebestyén*. Datele istorice referitoare la chestie le-a adunat *Szabó Károly* în lucrare sa «*A királyi regösökről.*» («*Századok*», XV. Budapesta, 1881. p. 553—568). Nicî îndoială, că asupra colindelor maghiare din Ardeal aũ trebuit să aibă mare influință și colindele noastre. Este însă o chestie, care trebuie lămurită.

Corinda (139—141). Același subiect îl aflăm și la *sirbi* (*Vuk Stefan Karadžić*: *Srpske narodne pjesme*, I. 138—139. Belgrad, 1891. Asemenea în ediția din 1866. (Viena.) p. 307—308, 310); la *croai* (*Matica Hrvatska* «*Hrvatske narodne pjesme*», I. 39—42. Zagreb, 1896); la *bulgari* (*Iliev* «*Sbor-*

nik», I. 104—106); *Strausz* (II. 1—3, 177—179); *Petranović* (1—10); *Frađiđ Miladinov* «Bŭlgarski narodni pjesni» (47—51, 56. Sofia, 1891). Cfr. *Marienescu* (Colinde, 74); *Daul* (39—40).

Corinda (142—143). Cfr. *Burada* (O călătorie în Dobrogiă, 43); *Marienescu* (77, 80); *Teodorescu* (33); *Gr. Moldovan* «Ungaria» (VI. 365. Cluj, 1897); *Daul* (30—31, 32—33, 34, 52—54).

Corinda (145). Cfr. *Burada* (O călătorie în Dobrogiă, 76); *Marienescu* (65); *Teodorescu* (85). Să se corige «răsărit» în «răsărit».

Corinda (146—148). Cfr. *Teodorescu* (27, 28); *Marienescu* (53); *Daul* (50—51); *Frîncu și Candrea* (189). Să se corige «Dumñezău, prinsără, păruțu, pântru, măr» în «Dumñezău, prinsără, pĕruțu, pĕntru, mĕr».

Corinda (149—154). Să se confrunte cu cea de pe p. 142—143. În loc de «umăr, tău» trebuie citit «umĕr, tĕu».

Corinda lui «Sint-Iuon» (155—156). Pentru rolul cerbului atit în cronicile vechi ungurești, unde apare totdeauna ca *animal conducător*, apoi în colindele maghiare, să se compare frumoasa schiță a Dluï *J. Sebestyén* «A magyarok eredetének mondája» (A Kiszfaludy-társaság évlapjai, XXXI, 124—139). Apare și în colindele *sîrbești* (*Karadžić*, 120—121, 125. 1891); apoi în colindele *bulgărești* (*Iliev* «Sbornik», I. 10—11, 48—49, 72—73, 77—78, 170—171). Cfr. încă *Strausz* (I. 236—239); *Teodorescu* (64, 65, 66, 67, 81); *Marienescu* (26, 31, 38, 127); *Burada* (O călătorie în Dobrogiă, 62, 89, 97, 102); *Moldovan* «Ungaria» (VI. 87—88. 367); *Daul* (24—25, 35); *Dr. Ion al lui Sbiera* (Colinde, cîntece de stea și urări la nunți, 7—10. Cernăuți, 1888); *Frîncu și Candrea* (142, 191). În colindele maghiare (Cfr. la *Kriza*, 121—122, 123—125.) întocmai ca la noi în loc de *cerb* se

cîntă despre *taur* [cfr. în *Galizia* datina de a corinda în costum de *tur* or *toruî* (bour), apoi înbrăcat de *coza* (capră), *miş* (urs)] și despre *vulture* (la noi *șoim*), etc.

Corinda (157—159). Cfr. *Teodorescu* (71, 73); *Daul* (47). Să se corige «rău» în «rēju».

Corinda (159—162). Cfr. *Marienescu* (28); *Daul* (5—6, 12). Să se corige «văd, păstă, pântru» în «vêd, pěstă, pēntru».

Corinda (163). Cfr. *Daul* (41); *Sbiera* (10—11); *A. Gorovei* («Șezătoarea», II. 143—148. Fălticeni, 1893). Să se corige «păstă, răvarsă» în «pěstă, rēvarsă».

Corinda (164—168). Cfr. *Marienescu* (3); *Jarnik-Bîrsan* (514); *Daul* (18—21, 26—29). Să se corige «văzură, văzut» în «vêzură, vëzut».

Corinda (169—171). Cfr. *Marienescu* (56); *Matica Hrvatska* «Hrvatske narodne pjesme» (I. 64—69. Zagreb, 1896). Să se corige «rânturnară, uspătară, răsărit» în «rēnturnară, uspētară, rēsărit».

[*La intrare colindătorii astfel cîntă:*] (171—172). Cfr. *G. Weigand* «Die Aromunen», (II. 134—135. Leipzig, 1894); *Iliev* («Sbornik», 60—61, 62).

Dragostea (173—174). Cfr. cele mai sus scrise. Să se corige «măruț» în «mēruț», «răsărit» în «rēsărit».

Crăișorul (175—177). Cfr. cele mai sus scrise. Să se corige «tînărêl, mărgînd, aîndăle» în «tînērêl, mērgînd, andăle».

Moartea fraților (179). Poesiile adunate din *Boroș-Ineu* sînt scrise de la *G. Herfig*. Să se corige «pănt-r-o, tînări, supărat» în «pēnt-r-o, tînērî, supērat».

Bărbatul otrăvit (180). Să se corige «rău, păr, Murășu» în «rēju, pēr, Murēșu».

A lui Nuțu (181—182). Să se corige «părului, pănt-r-uo» în «pērului, pēnt-r-uo».

Andronim și Ileana (183—188). Cfr. *Marienescu* (54). Să se corige «păstă» în «pěstă».

Vălean (189—190). Cfr. cele mai sus scrise. Să se corige «rămas, rău» în «rēmas, rēu».

Mihu (191—192). Cfr. *Teodorescu* (527, 531); *Sevastos* (Cîntece moldovenești, 321). *Gr. G. Tocilescu* «Revista pentru istorie, archeologie și filologie» (III. 392—400. București, 1884); *M. Pompiliu* (36—39); *Bugnar* (I. 87—89). Să se corige «întrăbă» în «întrebă».

Pățenia nevastă cu drăguț (193—194). Cfr. «Ieneșel» din colecția mea.

A lui Iancu (I—II. 195—196). Sînt poezii bine cunoscute, mai cu samă în părțile ardelenesti. Le-am pus în tomul I., fiindcă au un conținut istoric.

Leacul voinicului (197). Cfr. *Karadžić* (Srpske narodne pjesme, I. 224—255. Belgrad, 1891); *Weigand* «Samosch- und Theiss-dialecte» (50—51); *Bugnar* (I. 25—26); *Weigand* «Jahresbericht d. Inst. für rum. Sprache» (III. 273. 280—282).

Chiemarea ploii în timpul secetii (198—200). Cfr. *Teodorescu* (210); la bulgari (*Iliev* «Sbornik», I. 330—331, 345, 346, 365—366, 368, 375, 386). Cfr. încă cele scrise de *G. Dem. Teodorescu* «Incercări scrise asupra unor credințe, datine și moravuri ale poporului român» (128—134. București, 1874); *Weigand* «Die Aromunen» (II. 137).

Povestea numerilor (201—204). Cfr. *Teodorescu* (252); *Hașdeu* (Cuvente din bătrîni, II. 567—608); *Tocilescu* «Revista pentru istorie, archeologice și filologie» (I. 108—110); *Sbiera* (66—68). Poesiile aceste se cîntă adese or și de bărbați în crîjmă.

Descîntece (205—212). Pentru descîntece cfr. frumoasa colecție a Dluș *S. Fl. Marian* (Suceava, 1886).

Ghicituri (213—215). Cfr. lucrarea foarte inte-

resantă a Dluî *Artur Gorovei* «Cimiliturile romînilor» (Bucureşti, 1898).

Frinturi de limbă (216). Cea de sub numărul V. (Cfr. *Teodorescu*, 190.) repetită de mai multe ori și spusă grabnic, va însemna un lucru de rușine. Eu le-am auzit de la copii. În Arad locuiesc foarte mulți romîni, mai ales în mahalauale «Șega, Poltura, Perneava și Gaiu».

Bajocuri (217—218). Sînt descrise de la copii. Cfr. *Josef Haltich* «Zur Volkskunde die Siebenbürger Sachsen» (128—130. Viena, 1885. Edidit J. Wolff).

În vremea iobăgiuî cum striga paza satului cătră oameni (p. 219). Este un lucru foarte răspîndit în părțile ardelenesti. Cfr. *Frîncu* și *Candrea* (115).

Jocuri pruncesti (220). Auzite de la copii. Cfr. colecția lui *P. Ispirescu* «Jucării și jocuri de copii» (Sibiu, 1885.) și *A. Gorovei* («Șezătoarea», II. 57—64. Falliceni, 1893).

Cum trebuie bătut în cărți (221). M'am interesat de textul țigănesc, dar pricepătorii limbii țigănești spun, că abia cite un cuvînt se înțelege.

Orația țiganilor (222—224). Tot așa mi s'a spus despre textul țigănesc din «Orația țiganilor». Cfr. *Teodorescu* (262); *Weigand* «Samosch- und Theiss-dialekte» 63—64); *Tocilescu* «Revista pentru istorie, archeologie și filologie» (I. 469—475). Cfr. mai în ediția lui *I. Ciurcu* (Brașov) broșurica «Orațiuni ținute la nuntele țărănești» și «Evangelia țigănească». Cfr. la sași (*Haltrich*, 110—111).

Împărăția poamelor (225—226). Un manuscris vechiu foarte interesant am împromutat Dluî *P. Sîrcu*, profesor în *St. Petersburg*, ca după ce l-a folosit, să-l dăruească în numele meu bibliotecii Astrii. În el ocure o varianță mai completă din «Împărăția poamelor».

Povești.

Dl. G. I. Ionescu-Gion într'o schiță frumoasă, făcută «ca un fel de prefață» la «*Basmele*» Dluî *Dimitru Stănescu* (București, 1892.) între altele zice: «Mai greu este a transcrie un basm de cît a face o poezie» (p. XI). Durere, că nu pot fi părtaș de asemenea laudă, căci de fel nu sînt inzestrat cu talent poetic; dar totuș sînt convins, că bărbații pricepători la lucru vor vede îndală, că eu n'am transcris basmele și snoavele adunate de mine, ci le-am dat întocmai după cum le-am auzit de la povestitori. Succesul acesta numai așa s'a putut ajunge, că totdeauna am recurs la ajutorul stenografiei.

Moșul și cocoșul (227—228). Este un fel de cîntec, cu care mamele leagăn băeții.

Lupul și vulpea (229—232). Spusă de o babă.

Bărbatul și nevasta (233—234). Snoavă auzită de la *Bița Luca*.

Lupul și țiezii (235—237). O poveste cunoscută și la maghiari sub numele «*Forró viz a kopaszra.*» (Apă ferbinte pe cel pleș). Eu am auzit-o de la o slujnică.

Scoaterea lui Adam și Eva din rai (238—240). O snoavă, care mi-a povestit-o un om în *Sînt-Ana* cu mare taină: «ca nu cumva să audă ñamțu, că se miîiie a dracului!»

Povestea lui Păcala și a lui Tindala (241—247). Auzită de la *Bița Luca*. Cfr. ce a scris *Mangiuca* (Căilindar, 67—120. Brașov, 1881); *A. Gorovei* («*Șezătoarea*», III. 129—133. Fălticeni, 1895); *Frîncu și Candrea* (236—237).

Fata cu falincă (248—249). Snoavă auzită de la *Bița Luca*.

Omul și pisatul (250). Snoavă spusă de un bărbat cam de 45 ani.

Popoarele cum voiaŭ să înmormînte pe Cristos (251). Moşneagul *Tirica* (diminutiv din *Ciril*) *Russu* era un om foarte hasliŭ. În privinţa snoavelor nime nu-l întrecea. Istoria asta am auzit povestindu-se şi de nemţi şi de sîrbî. Cine ştie, pe unde s'a fi mai lipit de el. Cfr. la *saşi* (*Haltrich*, 131).

Fetele orfane (252—253). Spusă de o babă.

Goştia űigănească (254—255). Snoavă spusă de un bărbat cam de 34 ani, fost cătană.

űiganul furînd ceapă (254—255). Tot de la dinsul am auzit-o.

Povestea babilŭ vrăjitoare (257—269). Auzită de la *Biţa Luca*.

Dumnezeŭ şi Satana (270). Povestea asta o cunosc toţi romîniî din comitatul Aradului. Nici îndoială, că este roada influinţîi apocrifelor bogumilice. Cfr. *A. Gorovei* («Şezătoarea», II. 98—107. Fălticeni, 1893).

BCU Cluj / Central University Library Cluj

